

WEYMAN STANLEY JOHN

TODELLINEN AATELISMIES

Stanley Weyman
Todellinen aatelismies

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=34337682

Todellinen aatelismies: Historiallinen romaani:

Содержание

I. Hupsujen huvittelua	4
II. Navarran kuningas	22
III. Ratsun selässä	40
IV. Neiti de la Vire	58
V. Matka Blois'han	81
VI. Äitini asunto	98
VII. Simon Fleix	111
VIII. Tyhjä huone	125
IX. Talo Arcyn kujan varrella	146
Конец ознакомительного фрагмента.	153

Stanley John Weyman

Todellinen aatelismies: Historiallinen romaani

I. Hupsujen huvittelua

Condén prinssin kuolema, joka sattui keväällä 1588, jätti minut kokonaan ilman suojelijaa ja saattoi minut niin ahtaasiin olosuhteisiin, että mainitun vuoden talvi, joka näki Navarran kuninkaan tulevan St. Jean d'Angely'hin joulua viettämään, näki minun onneni tähden alimmilleen vaipuneena. En tiennyt silloin – saatan sen nyt tunnustaa ilman häpeää – mistä olisin saanut kultarahan tai uuden huotran, eikä minulla ollut minkäänlaista tointa eikä edes sellaisen toivoakaan. Rauha, jonka Ranskan kuningas ja katolinen liiga olivat hiljattain Blois'ssa solmineet, saattoi monet hugenotit vakuutetuiksi, että heidän lopullinen perikatonsa oli läsnä, mutta se ei voinut täyttää heidän tyhjentynttä rahastoaan eikä auttaa heitä panemaan jalkeille lisää sotajoukkoja.

Condén kuoleman jälkeen oli Navarran kuningas hugenottien suosiossa ilman kilpailijaa; häntä lähinnä olivat Turenne kreivi ja Chatillon, joista edellisen hillitön kunnianhimo alkoi jo tulla näkyviin. Kovaksi onneksi olin yhtä tuntematon kaikille kolmelle

johtomiehelle, ja kun tuo sama joulukuu, joka tapasi minut noin kovassa ahdingossa, näki minun vielä täyttävän neljäkymmentä vuotta, mikä minun mielestäni, vastoin monien muiden käsitystä, on tärkein päätekohta ihmisen elämässä, niin voi helposti uskoa, että tarvitsin kaiken rohkeuden mitä uskonto ja soturielämä saattoivat antaa.

Minun oli ollut joku aika takaperin pakko myydä kaikki hevoseni paitsi mustaa, tähtiotsaista sardinialaista ratsua. Nyt täytyi minun luopua vielä kamaripalvelijastani ja tallimiehestänikin, jotka päästin menemään samana päivänä, maksaen heidän palkkansa viimeisillä kultaketjun renkailla mitä minulla oli jälellä. Tunsin surua ja masennusta jouduttuani näin olemaan ilman noita käskyläisiä, jotka kuuluvat jalosyntyisen miehen tarpeisiin, ja täytyessäni itse käydä hoitamassa hevostani yön suojassa. Mutta tämä ei ollut vielä pahinta. Puvussani, joka pakostakin joutui kärsimään näistä alhaisista askareista, alkoi ennen pitkää ilmestyä näkyviä todistuksia olosuhteissani tapahtuneesta muutoksesta, niin että sinä päivänä, jolloin Navarran kuningas saapui kaupunkiin, en uskaltanut näyttäytyä väkijoukolle, joka aina on joutuissa huomaamaan ylempiensä köyhyyden, vaan tyydyin pysyttelemään huoneessa ja kuluttamaan kärsivällisyyttäni veitsisepän ullakkokamarissa Coutellerie-kadulla, sillä sen vaativampaa asuntoa ei minun kannattanut pitää.

Toden totta, tämä maailma on kummallinen! Kummalliselta tuntuu tuo aika minusta, ja vielä kummallisemmalta kun vertaan

sitä nykyiseen. Muistan, että ajatukseni olivat silloin sangen synkät. Katselinpa miten katselin, en voinut nähdä muuta, kuin että elämäni kevät oli mennyt. Variksenvarpaita alkoi kerääntyä silmänurkkiini, ja viikseni, jotka jokaisella kovan onnen päiväältä näyttivät pistävän esiin yhä uljaampina sitä mukaa kuin kasvoni kävivät kapeammiksi, olivat jo harmahtavat. Kyynärpäät olivat rei'illä, taskut tyhjä, ja miekka pilkisti huotran ratkeimesta. Kelvottominkaan heittiö, mikä kuleksi Turenne joukkueessa rutistunein sulkatöyhdöin ja tahraisin kalvospitsein, ei näyttänyt paljon minua huonommalta. Tosin oli minulla vielä Bretagnessa joku kallio ja muutamia auranaloja karua peltoa, sukutilani viimeiset rippeet; mutta ne pienet rahasummat, joita sitä viljelevät talonpojat saattoivat suorittaa, lähetettiin joka vuosi Pariisiin äidilleni, jolla ei ollut muuta eläkettä. Ja niihin minä en tahtonut kajota, sillä minä olin päättänyt ainakin kuolla kunnianmiehenä, jollen voisikaan elää säätyäni mukaan.

Vaikka minulla olikin vähän toiveita menestymisestä, kun ei minulla ollut ketään kuninkaalle läheistä henkilöä asiaani ajamassa eikä ainoatakaan ystävää hovissa, tein kuitenkin kaiken voitavani ainoalla tavalla mikä mieleeni johtui. Kirjoitin anomuskirjeen, ja vahtien eräänä päivänä herra Forget'ta, Navarran kuninkaan sihteeriä, työnsin sen hänen käteensä pyytäen häntä esittämään sen kuninkaalle. Hän otti sen ja lupasi täyttää pyyntöni, osottaen sen verran ulkonaista kohteliaisuutta kuin saatoin odottaa. Mutta se huoleton tapa, jolla hän taittoi kokoon ja pisti talteen tuon paperin, josta olin nähnyt niin paljon

vaivaa, samoin kuin hänen kamaripalvelijansa peitelty virnistys hänen juostessaan minun jälkeeni saadakseen tavanomaisen lahjansa – ja juostessaan, kuten vieläkin punastuen muistan, turhaan – varottivat minua toivomasta liikoja.

Tuo varotus jäi minulta kuitenkin seuraamatta niin tyystin, että koko seuraavan ja sitäkin seuraavan päivän vietin vuorotellen luottamuksen ja toivottomuuden väristyksessä, kylmien ja kuumien puuskien säännöllisesti vaihdellessa. Kolmannen päivän aamuna vihdoinkin – muistan että se oli kolme päivää ennen joulua – kuulin astuntaa portailta. Kun isäntäni asui puodissaan ja molemmat välikerrokset olivat tyhjinä, olin varma siitä, että tulijalla oli asiaa minulle ja menin kynnykselle häntä vastaan, ja heti ensimmäinen silmäys lähettiin vahvasti korkeimmat toiveeni samoin kuin kaiken senkin mitä olin kuullut Navarran kuninkaan jalomielisyydestä. Satuini nimittäin tuntemaan lähetin kuninkaalliseksi hovipojaksi; hän oli itsetietoinen nuorukainen, joka oli päivää tai paria aikaisemmin huutanut kadulla jälkeeni: 'Vanhoja vaatteita!' Siitä en nyt kuitenkaan tuntenut häntä kohtaan mitään kaunaa, eikä hänkään näyttänyt sitä muistavan, joten hänen kohtelias kumarruksensa kirjettä tarjotessaan täytti mieleni mitä onnellisimmilla ennakkoaavistuksilla sen sisällöstä.

En tahtonut kuitenkaan joutua alttiiksi mahdolliselle erehdykselle, ja senvuoksi kysyin, ennenkuin ojensin käteni, oliko se minulle.

Hän vastasi erittäin kunnioittavasti että se oli herra de Marsac'ille, ja minulle jos minä olin mainittu henkilö.

"Tuleeko siihen ehkä antaa vastaus?" kysyin minä, nähdessäni hänen viivyttelävän.

"Navarran kuningas", vastasi hän syvään kumartaen, "haluaa luullakseni kuulla vastauksenne mieskohtaisesti." Tämän sanottuaan hän pani jälleen päähänsä hatun, jonka hän kunnioittavasti oli ottanut pois, kääntyi ja poistui portaita alas.

Palaten huoneeseeni ja lukiten oven riensin avaamaan kirjeen, joka oli sinetöity suurella sinetillä, ja näytti kaikin puolin hyvin tärkeältä. Sen sisällys kävi yli kaikkien odotuksieni. Navarran kuningas pyysi minua tulemaan luokseen seuraavana päivänä puolenpäivän aikaan, ja kirje päättyi sellaista ystävällisyyttä ja hyvántahtoisuutta ilmaiseviin lauseisiin, ettei minulle jäänyt vähintäkään epäilystä ruhtinaan tarkoituksista. Luin sen tullen niin liikutetuksi ilosta ja kiitollisuudesta, että se olisi paremmin sopinut minua nuoremmalle miehelle, ja istuin sitten viettämään lopun päivää koettaessani parannella pukuaani niin paljon kuin oli mahdollista. Kiitollisin sydämin päättelin mielessäni, että olin nyt pelastunut köyhyydestä, ainakin sellaisesta köyhyydestä mikä on aatelismiehelle alentavaista, ja joskin tulisin esiintymään hovissa ylen halvannäköisessä asussa, niin lohdutin itseäni sillä ajatuksella, että päivän, parin perästä sekä asuni että onneni olisivat korjautuneet.

Niinpä olikin mieleni uljas, kun seuraavana päivänä vähän ennen puoltapäivää jätin asuntoni ja lähdin astumaan linnaa kohti.

Oli kulunut joku aika siitä kuin olin näin julkisesti

esiintynyt kaduilla, jotka Navarran kuninkaan hovin tulo oli saanut täyteen väkeä, enkä voinut olla luulottelematta, että jotkut tyhjäntoimittajat silmäilivät minua ohikulkiessani salaa hymyillen. Ja kyllä olinkin tarpeeksi ränstyneen näköinen. Mutta kun huomasin, että tuikea katse riitti palauttamaan vakavan ilmeen heidän kasvoilleen, kävelin itsetietoisena eteenpäin viiksiäni sivellen, kunnes näin tulevan vastaani saman hovipojan, joka oli tuonut minulle kirjeen.

Hän pysähtyi eteeni asiallisen näköisenä, kumarsi syvään – mikä näkyi saavan lähelläolijat ällistymään, sillä hän oli niin iloinen ja raisu velikulta kuin konsanaan on liehiteltyt kuninkaallisia kamarineitoja ja pyysi minua rientämään, koska kuningas odotti minua yksityiskammiossaan.

"Hän on kysynyt teitä kaksi kertaa", jatkoi hän tärkeänä, hattunsa sulan melkein maata hipoessa.

"Kuninkaan kirjeessä kai mainittiin puolenpäivän aika", vastasin minä jouduttaen askeleitani. "Jos myöhästyin tällaisessa tapauksessa, niin on hänellä todellakin syytä moittia minua."

"No, no", virkkoi hän, huiskauttaen kättään keikarimaisen näköisenä, "ei se mitään tee. Tiedättehän, että toinen mies saa varastaa hevosen silloin kuin toinen ei saa katsoa sitä edes aidan takaa."

Vaikkakin mies on harmaahiuksinen ja huolien leimaama, saattaa hänessä silti piillä nuortea tunnetta. Muistan, että kuullessani tuon viittauksen kaikkien odotuksieni yli käyvästä suosioista tunsin veren nousevan kasvoilleni ja mieleni täyttyvän

hartaalla kiitollisuudella. Ihmettelin itsekseni, kuka oli puhunut puolestani, kuka oli tukenut anomustani. Ja päättäen lopuksi, että osuuteni Brouagen seikkailussa oli tullut kuninkaan korviin, vaikka en voinut käsittää kenen kautta, astuin sisään linnanportista ylpeästi pää pystyssä, mikä olosuhteisiin katsoen oli ymmärtääkseni varsin luonnollista. Opastani seuraten nousin sitten muutamia porrasaskelmia ja saavuin pihaan.

Siellä oli joukko tallimiehiä ja kamaripalvelijoita, joista toiset taluttivat hevosia edestakaisin, toiset vaihtoivat kokkapuheita ikkunoista kurkottelevien naisten kanssa, ja toiset taas astuskelivat sinne ja tänne pitääkseen jalkojaan lämpiminä taikka olivat pallosilla seinää vasten isäntiänsä jäljitellen. Sellaiset lurjukset ovat aina hävyttömämpiä kuin heidän ylempänsä; mutta minä huomasin että he väistyivät tieltäni kunnioittavasti, ja paisuvin rinnoin, vaikka samalla hiukan ivallisesti, muistelin portaita kiivetessäni sanoja: "Koska kuninkaan kasvot ovat leppyiset...!"

Saavuttuaan portaitten yläpäähän, missä sotilas seisoivat vartiona, hovipoika avasi odotushuoneen oven ja väistyen sivulle pyysi minua astumaan sisään. Minä seurasin kehotusta ja kuulin oven sulkeutuvan takanani.

Pysähdyin hetkiseksi arkana ja hämilläni. Minusta näytti kuin olisi huoneessa ollut satamäärä ihmisiä ja puolet kaikista, jotka nyt kääntyivät minua katsomaan, naisia. Vaikka en ollut aivan vieras sellaiselle hovikomeudelle, jollaista Condén prinssi oli pitänyt, valtasi minut tämän väenpaljouden täyttämän

odotushuoneen nähdessäni hämmästys ja kunnioittava nöyryys, jota heti seuraavassa tuokiossa häpesin. Tosin tuo silkin kahina ja jalokivien välke kävi yli kaiken mitä olin ennen nähnyt, sillä onneni ei ollut koskaan vielä johtanut minua kuninkaan hoviin; mutta pikainen harkinta muistutti minulle että isäni olivat kunniakkaasti esiintyneet sellaisissa tiloissa, ja tehden kumarruksen, joka oli enemmän tuon ajatuksen kuin ränstyneen pukuni mukainen, astuin esiin keskelle äkkiä syntynyttä syvää hiljaisuutta.

"Herra de Marsac!" ilmoitti hovipoika äänellä, joka sointui hiukan oudolta korvissani, niin oudolta että käännähdin äkkiä katsomaan häneen. Hän oli kuitenkin jo ehtinyt poistua, ja kun käännysin takaisin, näin kaikkien itseeni tähdättyjen katseitten hymyilevän. Muuan lähelläni seisova nuori tyttö nauraa kihersi. Tämä teki oloni epämiellyttäväksi, ja neuvottomana katselin ympärilleni löytääkseni jonkun, jonka puoleen voisin kääntyä.

Huone oli pitkä ja kapea, kastanjapuulla laudotettu, toisella seinällä ikkunarivi ja toisella kaksi tulisijaa, joissa suuret halot parhaallaan palaa roihusivat. Tulisijojen välissä oli aseteline. Lähempänä olevan lieden ympärillä seisoskeli ryhmä hovipoikia, aivan samaa maata kuin se, joka oli tuonut minut tänne. Heidän kanssaan juttelemassa oli yhtä monta nuorta naista. Kaksi suurta koiraa makasi tulen loisteessa lämmitellen, ja niiden välissä kyyhötti, pää suuremman koiran selkää vasten painautuneena, niin eriskummallinen olento, että toisissa oloissa olisin epäillyt silmieni pettävän. Sen yllä oli kirjava narrinmekko

ja lakki ja tiu'ut, mutta tarkempi silmäys näytti minulle että sillä oli naisen piirteet. Tuuhea, musta tukka valui valtoimena hänen kaulansa ympärille, hänen silmissään paloi raju iloisuus ja hänen terävät, kapeat, hivutustautiset kasvonsa tuijottivat minuun koiran selästä. Hänen takanaan, kauimmaisen lieden ympärillä, oli enemmän kuin parikymmentä hienoa herraa ja naista, joista yksi nyt astui minun luokseni. "Arvoisa herra", sanoi hän kohteliaasti – ja minä kadehdin mielessäni hänen sulavaa kumarrustaan – "te haluaisitte tavata...?"

"Navarran kuningasta", vastasin minä, koettaen puolestani tehdä parhaani.

Hän kääntyi takanaan seisovaan ryhmään päin ja sanoi omituisen tasaisella, levollisella äänellä: "Hän haluaa tavata Navarran kuningasta." Sitten hän juhlallisen äänettömänä kumarsi jälleen minulle ja palasi toveriensa luokse.

Samassa tuokiossa, ennenkuin ehdin itselleni selvittää, miten tämä oli käsitettävä, astua kepsutti esiin toinen ja kumartaen: "Herra de Marsac, arvatenkin?"

"Palvelukseksenne, herra", virkoin minä. Ja hartaassa halussani päästä näkemästä kaikkien noiden silmien tuijotusta ja kuulemasta nauruntirskuntaa takapuoleltani astuin askeleen eteenpäin ollakseni valmis seuraamaan häntä. Mutta hän ei antanut mitään lähtökehotusta. Aivan kuin edellinenkin hän vain kääntyi sanomaan takanaan seisoville: "Herra de Marsac haluaa tavata Navarran kuningasta." Sen sanottuaan hän pyörähti ympäri ja palasi lieden luo.

Minä seisoin tyrmistyneenä, mielestäni alkoi syntyä hämärä epäilyksien todellisesta laidasta. Ennenkuin kuitenkaan ennätin toimia sen perusteella – sellaisessa tilanteessa ei ollut suinkaan helppo päättää miten oli toimittava – astui eteeni kolmas yhtä arvokkain askelin. "Määräyksen mukaan luultavasti?" hän sanoi, kumartaen syvempään kuin edelliset.

"Niin", vastasin terävästi, alkaen kuumeta, "määräyksen mukaan puolenpäivän aikaan."

"Herra de Marsac", ilmoitti hän laulavalla äänellä takanaan seisoville, "haluaa tavata Navarran kuningasta määräyksen mukaan puolenpäivän aikaan." Ja kumartaen uudelleen – kasvojeni karahtaessa suuttumuksesta punaisiksi – hänkin pyörähti arvokkaana ympäri ja palasi lieden luo.

Näin vielä erään yrittävän lähtemään, mutta hän myöhästyi. Joko minun hämminkiä ja suuttumusta ilmaisevat kasvoni olivat heille liikaa, tai jollakin heistä ei ollut malttia odottaa loppua, ilveilyn keskeytti äkkiä hillitön naurunremahdus, johon koko huone yhtyi. Jumala tietää, että se koski minuun; minä hätkähdin ja katselin puoleen ja toiseen toivoen jostakin löytäväni myötätuntoa ja apua. Mutta minusta tuntui että kaikilta tahoilta kajahti vain pilkkaa, että itse seinätkin katsoivat minuun joka puolelta julmasti virnistellen. Takanani huusi joku: "Vanhoja vaatteita!" ja kun käännyn ympäri, suhahti sama pilkkasana toisen lieden luota. Hämminkini lisäsi moninkertaiseksi se, että kaikki tapahtui siivossa järjestyksessä, niin että kun kukaan ei liikkunut eikä kukaan ääntänyt silloin, kun katsoin heihin, tulin

minä kaikista silmiinpistävimmäksi, ollen kuin maalitauluna keskellä.

Yhdet kasvot etäisempää liettä ympäröivästä ryhmästä painuivat tuona surkeana hetkenä kuvansa mieleeni niin pysyväisesti, etten koskaan enää niitä unhottanut. Ne kasvot olivat nuoren tytön, joka seiso i ylpeänä seuralaistensa edessä. Ne olivat pienet ja hienopiirteiset ja niistä kuvastui tavaton ylpeys ja, sellaisina kuin ne silloin näin, halveksiminen – halveksiminen niin suuri, että hän tuskin alentui nauramaan. Ja koko hänen suloinen, hento ja tyttömäinen, mutta sentään täysin sopusuhtainen olemuksensa näytti ilmaisevan samaa halveksivan huvitettua tunnetta.

Pila, joka minun mielestäni tuntui kylläkin pitkältä, olisi voinut kestää kauemminkin, kun ei kenelläkään näyttänyt olevan sääliä minua kohtaan, jollen epätoivossani olisi keksinyt huoneen perällä ovea, jonka päätin vievän kuninkaan yksityishuoneeseen, koska muutakaan ovea ei ollut nähtävissä. Nöyryytykseni ja harmini olivat niin suuret, että hetkeäkään empimättä astuin rohkeasti sitä kohti. Heti asettui nauru ympärilläni ja puolitusinaa ääniä huusi minua pysähtymään.

"Minä olen tullut tapaamaan kuningasta ja minä tahdon tavata häntä!" vastasin minä kääntyen ylpeästi heihin päin, sillä en ollutkaan niin helposti säikytettävissä.

"Hän on metsästävässä!" huusivat kaikki yhdestä suusta, viittoen kiivaasti minua palaamaan takaisin samaa tietä kuin olin tullutkin.

Mutta kun kuninkaan määräys oli varmana taskussani, katsoin itselläni olevan hyvän syyn epäillä tuon ilmoituksen todenperäisyyttä. Ja käyttäen hyväkseni heidän hämmästystään – sillä he eivät olleet lainkaan odottaneet minun ryhtyvän noin rohkeaan askeleeseen – olin ovella ennenkuin he olivat ehtineet minua pidättää. Mathurine, narri, oli hypähtänyt seisoalleen ja huusi: "Totta tosiaan, hän aikoo ottaa taivaanvaltakunnan väkiryynnäköllä!" Ja nuo olivat viimeiset sanat mitä kuulin, sillä kun nostin säpin – ovella ei näet ollut vartijaa – syntyi takanani olevassa huoneessa yhtäkkiä syvä hiljaisuus.

Työnsin oven varovasti auki ja astuin sisään. Eräässä ikkunasyvennyksessä istui kaksi miestä, jotka kääntyivät ja katsoivat minuun kiukkuisesti. Muuten oli huone tyhjä. Kuninkaan kävelykengät viruivat hänen tuolinsa vieressä, toisella puolella saapaskoukut ja pihti. Lieden edessä makaava koira nousi hitaasti ylös ja murisi, ja toinen miehistä nousi arkulta, jolla hän oli istunut, tuli minua kohti ja kysyi ärtyneen näköisenä, mitä minä sieltä halusin ja kuka oli antanut minulla luvan tulla sisään.

Minä aloin selittää hieman arasti – sillä huoneen hiljaisuus oli laimentanut kiihtymykseni – että halusin tavata kuningasta, kun puhuttelijani keskeytti minut lyhyeen, sanoen: "Kuningastako? Ei hän ole täällä, hyvä mies, hän on metsästävässä St. Valery'ssä. Eivätkö ne sanoneet sitä teille tuolla toisessa huoneessa?"

Luulin tuntevani puhujan, joka ikäänsä nähden – hän oli jonkunverran minua nuorempi – oli harvinaisen vakavan

ja miettiväisen näköinen, käytökseltään hyvin vaativainen ja puvultaan hyvin vaatimaton. Ja haluten kiertää hänen kysymystään, kysyin vuorostani häneltä, eikö minulla ollut kunnia puhutella herra du Plessis Mornayta; sillä hän ei ollut kukaan muu kuin tuo viisas ja taitava valtiomies, joka nyt oli Henrik Navarralaisen neuvoskunnan tukipylväs.

"Aivan niin", vastasi hän lyhyeen, siirtämättä katsettaan minusta.

"Minä olen Mornay. Mitä siitä?"

"Minä olen de Marsac", selitin minä. Ja pysähdyin siihen, otaksuen että hän kuninkaan luottamusmiehenä tietäisi asiani ilman pitempiä selityksiä.

Mutta siinä minä petyin. "No, entä sitten?" virkkoi hän ja odotti kärsimättömänä.

Näin kylmä vastaanotto ulkopuolella osakseni tulleen kohtelun jälkeen olisi ollut kyllin masentamaan rohkeuteni täydellisesti, jollen olisi tuntenut kuninkaan kirjettä taskussani, Luottaen siihen, että pikainen silmäyskin tuohon paperiin saisi herra du Mornayn käytöksen muuttumaan suosiollisemmaksi, riensin ottamaan sen esiin kuin jonkin taikakalun ja ojentamaan sen hänelle.

Hän otti sen, katseli sitä ja avasi sen, mutta pysyi niin kylmän ja järkähtämättömän näköisenä, että se masensi toivoani enemmän kuin kaikki edelliset seikat yhteensä. "Mikä siinä on vikana?" huusin minä, voimatta pysyä ääneti. "Se on kuninkaalta."

"Narrikuninkaalta!" vastasi hän, hymähtäen pilkallisesti.

En oivaltanut heti noitten sanojen merkitystä, vaan mumisin kovasti hämmennyksissäni, että kuningas oli kutsunut minua.

"Kuningas ei tiedä tästä mitään", oli hänen kylmä ja kylmästi lausuttu vastauksensa. Ja hän työnsi paperin takaisin minulle. "Se on pilajuoni", jatkoi hän puhuen samaan jäykkään tapaan, "josta teidän on epäilemättä kiittäminen joitakin joutilaita lurjuksia tuolla toisessa huoneessa. Te olitte varmaankin lähettänyt anomuskirjeen kuninkaalle? Aivan niin. He saivat arvattavasti sen käsiinsä, ja tämä on siitä tuloksena. Ne sietäisivät saada ruoskaa."

Ei saattanut enää epäillä, ettei hänen puheensa ollut totta. Yhdessä tuokiossa näin toiveitteni häviävän ja suunnitelmieni hajoavan tuuleen. Ja tuo isku tyrmistytti minut aluksi niin, etten saanut ääntä vastatakseni enkä voimaa poistuakseni. Oma itseni näytti ilmestyvän eteeni kuin näyssä, olin näkevinäni omien laihojen, kuihtuneitten kasvojeni katsovan vastaani kuin peilistä, silmissä niin syvä toivottomuus, että olisin voinut surkutella itseäni.

Järkytykseni oli niin suuri, että du Mornay huomasi sen. Hän katsoi minuun entistä tarkemmin, mutisi nimeäni pariin kolmeen kertaan ja virkkoi viimein: "De Marsac? Ahaa, nyt muistan! Tehän olitte Brouagen seikkailussa, ettekö ollutkin?"

Nyökäytin päätäni myöntämisen merkiksi, ollen kykenemätön saamaan sanaa suustani ja niin järkytetty, että jollen olisi nojautunut seinään, olisi pääni retkahtanut

rintaani vasten. Muisto iästäni, neljästä vuosikymmenestäni ja köyhyydestäni painoi raskaana mieltäni, täyttäen minut toivottomuudella ja katkeruudella. Olisin voinut itkeä, mutta kyynelet eivät tulleet.

Herra du Mornay irrotti katseensa minusta ja teki pari lyhyttä, levotonta kierrosta edestakaisin huoneessa. Kun hän jälleen kääntyi puhumaan minulle, oli hänen äänensä täynnä kunnioitusta, johon samalla sekottui sellaista harmia, jota kelpo mies voi tuntea nähdessään toisen niin kovassa pinteessä. "Herra de Marsac", hän sanoi, "minä tunnen osanottoa teitä kohtaan. On häpeä, että miehen, joka on kunnialla palvellut asiaamme, täytyy joutua niin suureen ahdinkoon. Jos minun olisi mahdollista lisätä omaa seuruuttani tällä hetkellä, niin pitäisin kunniana saada teidät seuraani. Mutta minä olen tiukalla itsekin, ja niin me olemme kaikki, eikä Navarran kuningas suinkaan vähimmän. Hän on nyt elänyt kuukauden päivät eräässä metsässä, jonka herra de Rosny on hakkauttanut. Olen mainitseva teidät hänelle, mutta olisi pikemmin julmaa kuin ystävällistä, jollen varottaisi jo etukäteen, ettei siitä voi mitään seurata."

Näin sanoen hän ojensi minulle kätensä, ja ilahtuneena yhtä paljon tästä kunnioituksen osotuksesta kuin hänen ystävällisistä sanoistaan minä karaisin jälleen mieleni. Kouraantuntuvampi lohdutus olisi tosin ollut tarpeen, mutta sitä ei nyt ollut saatavissa. Kiitin häntä senvuoksi niinkuin taisin, ja nähtyäni, ettei asia ollut autettavissa, jätin hyvästi ja vetäydyin hitaasti ja surullisena pois huoneesta.

Mutta voi! Pois päästäkseni minun oli astuttava ulkopuolella odottavien eteen, mihin du Mornayn ystävälliset sanat olivat minua huonosti varustaneet. Minun oli kärsittävä odotushuoneen kujanjuoksu. Heti kun ilmestyin näkyviin, tahi oikeammin heti kun ovi oli sulkeutunut takanani, tervehdittiin minua pilkkahuudolla. Yhden huutaessa: "Tietä! Tietä miehelle, joka on nähnyt kuninkaan!" tervehti toinen minua täyltä kurkkua Guyennen maaherrana, ja kolmas pyysi paikkaa rykmentissäni.

Sydämeni oli miltei haletakseen täynnä noita pilkkapuheita kuullessani. Minusta tuntui halpamaiselta, että nuo nuorukaiset, joilla oli kaikki taistelunsa vielä edessäpäin, pitivät minua pilansa esineenä yksinomaan köyhyyteni perusteella. Mutta tiesin hyvin, että jos olisin pysähtynyt heitä nuhtelemaan, olisi asia siitä vain pahentunut, ja lisäksi oli mieleni niin kipeä, että tuskin olisin voinut puhuakaan. Koin siis kiiruhtaa heidän välitseen niin joutuin kuin saatoin, pää kumarassa, häpeän ja masennuksen painamana. Tällä tavoin – ihmettelen ettei heidän joukossaan ollut ketään niin jalomielistä, joka olisi säälinyt minua – olin melkein saapunut ovelle ja aloin jo hengittää, kun huomasin edessäni juuri saman nuoren hovinaisen, jota aikaisemmin olen kuvannut. Jokin seikka oli sillä hetkellä kääntänyt hänen huomionsa pois minusta, eikä hän huomannut minun likeistä naapuruuttani ennenkuin hänen toverinsa siitä huomauttivat. Silloin hän käännähti kuni yllätettynä, ja nähdessään minut niin likellä itseään, että jalkani oli vähällä koskettaa hänen hameensa lievetä, hän astahti nopeasti syrjään ja heittäen

minuun katseen, joka oli yhtä julma kuin hänen liikkeensäkin, vetäisi helmuksensa pois kosketuksestani.

Tuo loukkaus koski minuun, en tiedä miksi, syvemmin kuin joka taholta satelevat pilkkasanat, ja äkillisen mielihohteen vaikutuksesta minä pysähdyn ja sydämeni katkeruudessa avasin suuni puhumaan. "Neiti", sanoin minä, kumartuen syvään – sillä, kuten sanoin, hän oli pieni ja enemmän keijukaisen kuin naisen näköinen, vaikka hänen kasvonsa ilmaisivat sekä ylpeyttä että itsepäisyyttä – "Neiti", sanoin minä vakavasti, "vaikka en tämän paremmalta näytä, niin olen taistellut Ranskan puolesta! Voitte tulla vielä tietämään – ja sietämäänkin – että maailmassa on kehnompakin kuin köyhä aatelismies!"

Sanat olivat tuskin päässeet suustani, kun jo kaduin niitä, sillä Mathurine, narri, joka seiso vieressäni, oli kerkeä kääntämään ne naurettaviksi. Hän kohotti käsivartensa ylitsemme ikäänkuin siunatakseen meitä ja huusi, että kun herra oli saanut niin suuren viran, hän halusi nyt morsianta sitä sulostuttamaan. Tämä sai meihin kohdistumaan valtavan naurunhohotuksen ja joitakin karkeitä kokkapuheita, ja nuoren tytön kasvot karahtivat tulipunaisiksi.

Seuraavassa tuokiossa huusi jokin ääni joukosta karkeasti: "Koristakaamme hänen hääpukuaan!" ja samassa singahti makealeivos vasten kasvojani. Sitten seurasi toinen toistaan, peittäen minut jauhoilla ja sokerinmuruilla. Tämä oli viimeinen pisara. Unohtaen hetkeksi missä olin, minä käännähdin heihin päin tulipunaisena ja raivostuneena, viiksikarvojeni

kohotessa vihasta pystyyn. Seuraavassa tuokiossa palasi ylivoimaisena tunne voimattomuudestani ja herkkätuntoisuuden mielettömyydestä, ja painaen pääni alas minä syöksyin ulos huoneesta.

Luulen että nuorimmat heidän joukostaan juoksivat jälessäni, ja että huuto! "Vanhoja vaatteita!" seurasi minua aina asuntoni ovelle Coutellerie-kadulle. Mutta hetken kurjuus ja harras halu päästä huoneeseeni yksinäisyyteen täyttivät mieleni niin, etten kiinnittänyt siihen huomiota, enkä ole varma siitä oliko se totta vai kuvittelua.

II. Navarran kuningas

Olen jo viitannut siihen vaaraan, millä Henrik III:n ja pyhän liigan välinen liitto meitä uhkasi – liitto, josta tiedon saavuttua kerrottiin Navarran kuninkaan viiksien harmentuneen yhdessä yössä. Siitä huolimatta ei hovi ollut milloinkaan näyttänyt iloisemmalta ja huolettomammalta kuin nyt puheena olevana aikana. Rahanpuutekin näytti hetkeksi jääneen unhotuksiin. Huvitus seurasi toistaan, ja vaikka syvemmällä epäilemättä olikin jotain tekeillä – sillä viisaimmat ruhtinaamme vihollisista pelkäsivät häntä erikoisesti silloin, kun hän näytti enimmänsä huvittelemaan kiintyneeltä – niin syrjästäkatsojasta näytti siltä kuin ilot ja nautinnot olisivat vallanneet koko St. Jean d'Angely'n laidasta laitaan.

Hovin hälinä ja humu ulottuivat minun ullakkohuoneeseenikin ja vaikuttivat sen, että tämä joulukuukausi, joka sattui sunnuntaipäiväksi, tuli minulle miltei sietämättömäksi koettelemukseksi. Koko pitkän päivän kuului kavioitten kapse katukivytystä vastaan, ja korviini kajahteli huviratsastajien nauru, saaden kovan tuolin tuntumaan kovemmalta, alastomat seinät vielä alastomammilta ja lisäten satakertaiseksi yksinäisyyteni kolkkuuden. Sillä niinkuin auringonpaiste tekee vieressä olevat varjot synkemmiksi eikä mikään äänettömyys ole syvempi kuin se, joka seuraa miinan räjähdystä, niin murhe ja köyhyys eivät milloinkaan tunnu niin sietämättömiltä kuin silloin, kun toivo ja

rikkaus tulevat niitä aivan liki.

Tosin herra d'Amours'in suuri juhlasaarna markkinahallissa joulupäivän aamuna virkisti minua, niinkuin se virkisti kaikkia vakavasti ajattelevia. Olin siellä läsnä, istuen eräässä rakennuksen hämärässä sopessa, ja kuulin sen kuuluisan ennustuksen, joka niin pian oli käyvä toteen. "Sire", sanoi saarnamies, kääntyen Navarran kuninkaan puoleen ja viitaten, rohkeasti kuten ainakin tuo suuri mies ja jalo kristitty, silloin vireellä olevaan yritykseen, jonka tarkoituksena oli riistää ruhtinaalta kruununperimisoikeus – "Sire, minkä Jumala on teille syntymässänne antanut, sitä eivät ihmiset voi teiltä riistää. Vähän aikaa, vähän kärsivällisyyttä vielä, ja te olette saattava meidät saarnaamaan Loiren toisella puolella! Kun te olette Joosuanamme, niin me menemme Jordanin yli ja kirkko pystytetään luvattuun maahan."

Nuo urheat sanat olivat omiaan rohkaisemaan hugenotteja siinä vaikeassa asemassa, jossa heidän asiansa silloin oli, ja ne ilahuttivatkin kaikkia kuulijoita; ei kuitenkaan niitä – ja niitä ei ollut monta – jotka Turenne kreivin kannattajina tunsivat salaista vastenmielisyyttä siitä, että Navarran kuningas täten julkisesti tunnustettiin hugenottien johtomieheksi. Läsnäolijain mielihyvä tuli ilmi lukemattomin tavoin ja niin voimakkaana, että minäkin palasin huoneeseeni leppyneenä ja innostuneena ja sain jonkinlaista korvausta kovasta onnestani uneksiessani suuren asiamme pikaisesta voitosta.

Mutta kun päivä kului eikä iltakaan tuonut mitään muutosta, vaan näytti minulle saman ilottoman näköpiirin, mihin aamulla

olin herännyt, niin tunnustan ilman häpeätä, että rohkeuteni lannistui uudelleen, varsinkin kun näin että päivän tai parin perästä minun olisi pakko myydä järelläoleva hevoseni tai jokin muu yhtä tärkeä osa varustuksistani; tuota askelta en voinut ajatella tuntematta synkintä epätoivoa. Tässä mielentilassa olin juuri yksinäisen kynttilän valossa laskemassa yhteen niitä muutamia lantteja mitä minulla oli järellä, kun kuulin askelia porraskäytävästä. Saatoin erottaa että tulijoita oli kaksi ja koetin arvailla keitä ne mahtaisivat olla, kuu ovelle hiljaa koputettiin.

Uutta pilajuontaa peläten en heti avannut ovea, varsinkin kun koputuksessa tuntui olevan jotakin salakähmäistä ja tarkotusperäistä. Tulijat neuvottelivat silloin kuiskaillen keskenään; sitten he koputtivat uudestaan. Kysyin kovalla äänellä ketä siellä oli, mutta siihen he eivät suvainneet mitään vastata, ja minä taas puolestani päätin, etten avaisi, ennenkuin he sen tekisivät. Ovi oli vahva, ja minä hymyilin kiukkuisesti ajatellessani, että tällä kertaa he saisivatkin vaivat palkastaan.

Hämmästyksekseni he eivät kuitenkaan luopuneet yrityksestään ja menneet pois, kuten olin odottanut, vaan koputtivat vähän väliä uudestaan ja kuiskailivat välillä ahkerasti. Useamman kerran he kutsuivat minua hiljaa nimeltä ja pyysivät avaamaan, mutta kun he itsepintaisesti kartoivat sanomasta keitä he olivat, niin minä istuin liikahtamatta. Joskus kuulin heidän nauravan, vaikka hillitysti. Ja päättäen siitä, että he olivat liikkeellä kujeilutarkotuksessa, olisin saattanut pysyä hievahtamatta vaikka puoliyöhön, mihin olikin

enää vain kaksi tuntia, jollei vieno rapina, kuin hiiren nakertaminen vuorilaudan takana, olisi kiinnittänyt huomiotani oveen. Kohottaen kynttilääni ja varjostaen silmiäni huomasin jotakin pientä ja kiiltävää pistävän esiin oven alta, ja hyppäsin pystyyn ajatellen että he aikoivat murtautua sisään. Mutta kun menin kynttilöineni lähemmäksi kynnystä, hämmästyin, sillä en löytänyt kukaan mitään uhkaavampaa kuin kaksi kultaliveriä, jotka oli työnnetty sisään oven ja lattian välisestä raosta.

Hämmästykseni on helposti käsitettävissä. Seisoin kotvan aikaa tuijottaen rahoihin kynttilä kourassani. Tulin ajatelleeksi, että hovin nuoret veitikat eivät suinkaan tuhlaisi sellaista summaa pelkkään kujeeseen, ja silloin en enää empinyt, vaan laskin kynttilän alas ja vedin salvan pois ovelta, aikoen toimittaa asian vieraitteni seisoessa ulkopuolella. Se aikomukseni meni kuitenkin tyhjiin, sillä heti kun ovi avautui, työntyivät he väkivoimalla sivuitseni, ja tullen huoneeseen yhdessä rytäkässä kehottivat minua viittauksilla sulkemaan oven jälleen.

Seurasin kehotusta epäluuloisena, kääntämättä silmiäni vieraista. Suuri oli senvuoksi hämmästykseni ja hämminkini, kun he suljettuani oven heittivät pois vaippansa ensin toinen ja sitten toinen, ja minä näin edessäni herra du Mornayn ja Navarran kuninkaan hyvintunnetun muodon.

He näyttivät olevan kovasti huvitettuja, he katsoivat toisiinsa ja nauroivat, niin että luulin jo tuokion että jokin satunnainen yhdennäköisyys erehdytti minua ja että nämä olivat sittenkin kujeilijoita. Niin seisoin kotvan aikaa heihin tuijottaen; ja

kuningas avasi suunsa ensiksi. "Emme kai ole erehtyneet, du Mornay, vai kuinka?" sanoi hän, heittäen nauravan katseen minuun.

"Emme, sire", vastasi du Mornay. "Tämä on herra de Marsac, josta mainitsin teille."

Minä kiiruhdin hämmennyksissäni ja ihmeissäni osottamaan kuninkaalle tulevaa kunnioitusta tuhansin anteeksipyyntöin. Hän kuitenkin keskeytti puheeni lyhyeen, sanoen erinomaisen ystävällisesti: "Bretagnen Marsac'ista arvatenkin?"

"Aivan niin, sire."

"Sitten olette kai Bonnen sukua?"

"Olen tuon suvun viimeinen jäsen", vastasin kunnioittavasti.

"Se on näytellyt osansa", virkkoi hän istuutuen samassa tuolilleni kodikkaalla sulavuudella, mikä viehätti minua. "Teidän tunnuslauseenne on 'Hyvä usko', eikö niin? Ja Marsac on, jollen väärin muista, Vilainen varrella, ei kaukana Rennes'istä?"

Vastasin että niin oli, lisäten täydestä sydäimestäni, että olin pahoillani, kun minun täytyi ottaa vastaan niin suuri valtias niin puutteellisessa asunnossa.

"No niin", puuttui du Mornay puheeseen, katsellen huolettomasti ympärilleen, "myönnän, että teillä on omituinen maku huonekalujenne järjestämisessä, herra de Marsac. Te..."

"Mornay!" huudahti kuningas terävästi.

"Mitä, sire?"

"Hiljaa! Kyynärpäänne on kynttilässä. Varokaa sitä!"

Mutia minä ymmärsin hyvin hänen tarkotuksensa. Jos

sydämeni oli ollut täysi jo ennenkin, niin nyt se tuli tulvilleen. Köyhyys ei ole niin häpeällistä kuin ne pienet petokset, joihin se ihmisiä pakottaa. Kun jalosukuisen miehen epäilemätön velvollisuus on peittää alastomuutensa syrjäisten katseilta ja varsinkin alemman kansan silmiltä, joka on taipuvainen perustamaan arvostelunsa ulkonaisiin seikkoihin, olin minä joitakin päiviä takaperin ollut pakotettu, säilyttääkseni mahdollisuuden mukaan ulkonaista arvokkuuttani, siirtämään jällelle jääneet huonekaluni siihen osaan huonetta, joka näkyi ulkopuolelle oven auki ollessa. Täten jäi sisempi osa huonetta tyhjäksi ja paljaaksi. Sisälläolija tietysti heti huomasi tuon keinotekoisuuden, ja minun täytyy sanoa, että Mornayn sanat saivat veren nousemaan otsalleni.

Hetkeä myöhemmin olin kuitenkin iloinen siitä, että hän oli ne lausunut, sillä ilman niitä en olisi koskaan, tai en ainakaan niin varhain, tullut tietämään sitä sydämen hyvyttä ja harvinaista huomion nopeutta, joka aina oli ominainen kuninkaalle.

Navarran kuningas oli siihen aikaan kolmenkymmenenviiden vuoden vanha, tukka ruskea, kasvot punakat ja viikset ainakin toisella puolella harmahtavat. Hänen kasvonpiirteitään, jotka luonto oli valanut ankaraan, käskevään kaavaan, lievensi pysyväinen säihke ja henkevyys, jollaista en ole koskaan nähnyt kenessäkään muussa, mutta joka hänessä tuli vielä erikoisemmin huomattavaksi synkkinä ja vaaranalaisina hetkinä. Varhaisimmasta nuoruudestaan saakka vaaroihin tottuneena hän nautti niistä kuin juhlahetkistä, tervehtien niitten tuloa

hilpeällä ilolla, mikä hämmästytti urheitakin miehiä ja sai toiset pitämään häntä ihmiskunnan varomattomimpana olentona. Mutta sellainen hän ei ollut, päinvastoin. Ei milloinkaan ole Ranskan sotamarsalkka huolellisemmin valmistautunut taisteluun – vaikkakin hän taistelun tuoksina kerran alettua käyttäytyi kuin mikä ratsuväen kapteeni ikään – eikä itse du Mornaykaan istunut neuvospöytään varustettuna täsmällisemmillä tiedoilla asioista. Hänen tavaton älynsä ja sävyisä käytöstapansa, samalla kun ne kiinnittivät hänen palvelijansa yhä lujemmin häneen, tuottivat kerta kerralta pettymyksiä hänen vastustajilleen, jotka ajattelivat että niin suuri ulkonainen viehätys voi johtua ainoastaan pintapuolisesta luonteesta, ja niinollen vasta liian myöhään huomasivat, että tuon miehen äly oli heidät voittanut, miehen jota he halveksien nimittivät Béarnin prinssiksi, mutta joka oli sadoin kerroin viekkaampi kuin he, ollen mestari sekä miekan että kynän käytössä.

Paljon tästä, minkä nyt koko maailma tietää, tulin minä tuntemaan vasta jälestäpäin. Tuolla hetkellä en joutanut ajattelemaan paljon muuta kuin kuninkaan ystävällisyyttä, mistä hän antoi vielä uuden osotuksen, vaatien minua istumaan vuoteelle keskustellessamme. "Te kummastelette, herra de Marsac", sanoi hän. "mikä tuo minut tänne ja minkätähden olen tullut teitä tapaamaan sensijaan että olisin kutsunut teidät luokseni? Vielä enemmän ehkä kummastelette sitä, että tulen öiseen aikaan ja niin salaperäisesti? Selitän sen teille. Mutta

ensiksi, jottei tuloni täyttäisi teitä turhilla toiveilla, on minun sanottava suoraan, että vaikka voinikin auttaa teidät nykyisestä pulastanne, suostuittepa siihen ehdotukseen, jonka aion teille tehdä, tai ette, niin en voi ottaa teitä palvelukseeni; kaikki paikat ovat siinä todellakin kaksinkerroin käytetyt. Du Mornay mainitsi teidät minulle, mutta ollakseni oikeudenmukainen toisia kohtaan oli minun vastattava, etten voinut tehdä mitään."

Minun täytyy tunnustaa, että tämä omituinen johdanto masensi toivoni, joka oli jo kohonnut sangen korkealle. Mutta maltoin kuitenkin mieleni niin hyvin kuin taisin ja sopersin vastaukseksi, että se kunnia, jonka Navarran kuningas minulle osotti tulemalla luokseni, teki minut kyllin onnelliseksi.

"Ei sentään, tuo kunnia minun täytyy riistää teiltä", vastasi hän hymyillen, "vaikka näen, että teistä tulisi erinomainen hovimies – paljon parempi kuin tämä du Mornay, joka ei eläessään ole saanut suustaan noin soreita sanoja. Sillä minun täytyy velvottaa teidät pitämään tämä käynti salaisuutena, herra de Marsac. Jos siitä leviäisi pienintäkään vihiä, niin teidän palveluskelpoisuutenne minuun nähden olisi mennyt, ja mennyt iäksi!"

Niin merkillinen tiedonanto täytti minut ihmettelystä, jota tuskin saatoin peittää. Vain vaivoin löysin sanoja vakuuttaakseni kuninkaalle, että hänen määräyksensä tulisi uskollisesti noudatetuksi.

"Siitä olenkin vanna", vastasi hän tavattoman ystävällisesti. "Jollen olisi varma siitä, samoin kuin, sen nojalla mitä minulle

on kerrottu teidän urhoollisuudestanne serkkuni vallottaessa Brouagea, siitäkin, että te olette enemmän tekojen kuin sanojen mies, niin en olisi nyt täällä tekemässä sitä ehdotusta, jonka nyt saatte kuulla. Se on tällainen. En voi antaa teille toivoa julkisesta virasta, mutta voin tarjota teille seikkailun – jos seikkailut ovat teidän makuunne —, joka on yhtä vaarallinen ja epäkiitollinen kuin mihin koskaan mikään Amadis on ryhtynyt."

"Yhtä epäkiitollinenko, sire?" sopersin minä epäillen olinko kuullut oikein, tuo lause tuntui niin omituiselta.

"Yhtä epäkiitollinen", vastasi hän, ja hänen terävä silmänsä näytti lukevan ajatuksia. "Näette, että puhun teille suoraan", jatkoi hän huolettomasti. "Voin tarjota teille tämän seikkailun – se on valtakunnan hyväksi – mutta enempää en voi tehdä. Navarran kuningas ei saa tulla siinä näkyviin, eikä hän voi suojella teitä. Menestyttepä siinä tahi häviätte, niin te seisotte yksin. Ainoa lupaus, minkä annan, on se, että jos joskus voin turvallisesti tunnustautua tuon teon alkuunpanijaksi, niin ollen palkitseva tekijän."

Hän vaikenä, ja minä tuijotin häneen kotvan aikaa peittelemättömän ihmettelyn vallassa. Mitä hän tarkoitti? Olivatko hän ja tuo toinen todellisia olentoja, vai uneksinko minä?

"Ymmärrättekö?" kysyi hän vihdoin, vähäinen malttamattomuuden väre äänessä.

"Kyllä, sire, luulen ymmärtäväni", sopersin, vaikka toden totta en ymmärtänyt vähääkään.

"No, mitä sanotte siihen – suostutteko vai ette?" virkkoi hän. "Suostutteko ryhtymään tuohon seikkailuun, vai tahtoisitteko kuulla tarkemmin, ennenkuin voitte tehdä päätöksenne?"

Minä epäröin. Jos olisin ollut kymmenen vuotta nuorempi, olisin epäilemättä heti paikalla huudahtanut suostuvani, sillä olin aina ollut karkäs sellaisiin yrityksiin, joista saattoi toivoa kunniaa. Mutta vaikka sydämessäni olin altis kuolemaankin kuninkaan puolesta, niin hänen alkulauseensa omituisuudessa oli jotakin, joka hillitsi minua, ja siksi vastasin mahdollisimman nöyrästi: "Te tullette nyt pitämään minua vaivaisena hovimiehenä, sire, mutta hullu on kuitenkin se, joka hyppää kuoppaan mittaamatta sen syvyyttä. Tahtoisin mielelläni, kunnioittavasti sanoen, kuulla kaikki mitä voitte ilmaista minulle."

"Pelkäänpä", vastasi hän nopeasti, "että jos tahdotte saada enemmän valaistusta asiaan, ystäväni, niin on teidän saatava toinen kynttilä."

Säpsähdin, kun hän niin äkkiä muutti puhetapaansa. Mutta huomattessani, että kynttilä todellakin oli palanut jalustan tasalle, nousin ylös anteeksi pyydellen ja menin noutamaan toista kaapista. Sillä hetkellä en huomannut, vaikka kyllä jälestäpäin, että kuningas oli tarkotuksella etsinyt tätä tilaisuutta neuvotellakseen seuralaisensa kanssa. Huomasin vain palatessani paikalleni vuoteelle, että he istuivat hiukan lähempänä toisiaan ja että kuningas silmäili minua hyvin tarkasti ennenkuin puhui – vaikka hän yhä heilutti huolettomasti toista jalkaansa ilmassa.

"Puhun teille tietysti", jatkoi hän sitten, "täydellä

luottamuksella, uskoen että te olette miehenä yhtä kunniallinen kuin urhoollinenkin. Se minkä antaisin teille tehtäväksi, on lyhyesti sanottuna naisenryöstö. Ei", lisäsi hän kiiruusti, naurava virnistys kasvoillaan, "elkää peljätkö! Ei se ole minun lemmittyni, enkä suinkaan turvautuisi tähän vakavaan ystävääni, jos tarvitsisin apua senlaatuiseen asiaan. Bourbonin Henrik kykenee kyllä, Luoja auttakoon, itse vapauttamaan sydänpäpynsä. Tämä on valtioasia ja kokonaan toista maata, vaikka emme voi tällä hetkellä ilmaista teille sen tarkoitusta."

Kumarsin äänettömänä, tuntien itseni jonkunverran jäähtyneeksi ja neuvottomaksi, ja kukapa ei tuntisi saadessaan sellaisen kehotuksen? Olin odottanut seikkailua, jossa tulisin tekemisiin vain miesväen kanssa – salaista rynnäkköä tai muurinräjäyttämistä. Mutta muistaessani huoneeni alastomuuden ja kuninkaan minulle osottaman kunnian tunsin, ettei minulla ollut varaa valita ja vastasin: "Jos asia on sellainen, niin olen kokonaan teidän käytettävissänne."

"Hyvä on", vastasi hän reippaasti, vaikka minusta näytti kuin hän olisi katsahtanut du Mornayhin moittivasti, ikäänkuin epäillen hänen suosituksensa paikalleen osumista. "Mutta sanotteko saman", jatkoi hän, siirtäen silmänsä minuun ja puhuen harvaksen ikäänkuin tahtoen koetella minua, "kun ilmoitan teille, että ryöstettävä nainen on Turenne kreivin holhokki? Turenne kreivi on melkein yhtä mahtava kuin minäkin ja haluaisi mielellään olla vielä mahtavampi; hän sanoi minulle juuri eilen, ettei hän koskaan matkusta vähemmän

kuin viisikymmentä miestä seurueessaan, ja hänellä on tuhat pyssymiestä käytettävänä. Onko seikkailu teille mieluinen vielä nytkin, kun tiedätte tämän?"

"Se on vielä mieluisempi minulle nyt", vastasin uljaasti.

"Teidän tulee oivaltaa vielä yksi seikka", jatkoi hän. "On tärkeätä saada viedyksi pois tämä nainen, joka on nyt sulettuna kreivin kartanoon Chizéssä; mutta yhtä tärkeätä on, että kreivin ja minun välini pysyy rikkoutumatta. Sentähden täytyy asian toimeenpanijana olla riippumaton mies, joka ei ole milloinkaan ollut minun palveluksessa eikä minkäänlaisessa yhteydessä kanssani. Jos joudutte kiinni, on teidän suoritettava rangaistus turvautumatta minuun."

"Ymmärrän täydellisesti, sire", vastasin minä.

"*Ventre Saint Gris!*" huudahti hän, puhjeten hiljaiseen nauruun. "Vannonpa että mies pelkää enemmän naista kuin kreiviä! Sellaisia ei liene monta meidän hovissamme."

Du Mornay, joka oli istunut äänettömänä polveaan sivellen, nyrpisti huuliaan, vaikka saattoi hyvin nähdä, että hän täydellisesti yhtyi kuninkaan hyväksymään mielipiteeseen. Hän tarttui nyt vuorostaan puheeseen. "Teidän luvallanne, sire", sanoi hän, "teen selvää tälle herralle yksityiskohdista."

"Tehkää se, ystäväni", vastasi kuningas. "Ja tehkää se lyhyeen, sillä jos viivymme täällä vielä kovin kauan, aletaan minua kaivata, ja hovi tulee yks-kaks löytämään minulle uuden lemmityisen."

Hän puhui leikillä ja nauraen, mutta huomasi du Mornayn

hätkähtävän noista sanoista, ikäänkuin ne eivät olisi olleet hänelle mieleen. Ja jälkeenpäin kuulin, että hovissa oli siihen aikaan todellakin hyvin jännittävänä kysymyksenä, kuka tulisi olemaan seuraava suosikki, sillä hänen kiintymyksensä kreivitär de la Guicheen oli silminnähtävästi höltymässä, ja se mielenkiinto, jota hän sillä hetkellä osotti madame de Guerchevilleä kohtaan, oli vielä pelkkää arvailua.

Du Mornay ei kuitenkaan kiinnittänyt näkyvää huomiota kuninkaan sanoihin, vaan alkoi antaa minulle ohjeita. "Chizé, jonka nimi on teille tunnettu", lausui hän, "on kuuden penikulman päässä täältä. Neiti de la Vire on suljettuna luoteiseen huoneeseen toisessa kerroksessa, puiston puolella. Enempää en voi teille sanoa, paitsi että hänen seuranaisansa on nimeltään Fanchette ja että häneen voi luottaa. Talo on hyvin vartioitu, ja te tarvitsette neljä tai viisi miestä. Konnia on kyllä palkattavissa yllin kyllin, mutta katsokaa, että saatte sellaisia, joita voitte pitää kurissa, ja ettei neidille tapahdu mitään loukkaavaa heidän seurassaan. Pitäkää hevoset valmiina, ja heti kun olette saanut neidin vapaaksi, ratsastakaa hänen kanssaan pohjoiseen niin joutuin kuin hänen voimansa sallivat. Teidän ei missään tapauksessa pidä säästää häntä, jos Turenne on kintereillänne. Teidän tulee olla Loiren toisella puolella kuusikymmentä tuntia sen jälkeen kuin olette lähteneet Chizéstä."

"Loiren toisella puolella!" huudahdin hämmästyksissäni.

"Juuri niin, Loiren toisella puolella", vastasi hän hiukan

jyrkästi. "Olkaa hyvä ja muistakaa, että teidän tehtävänne on saattaa neiti de la Vire mahdollisimman nopeasti Blois'han. Siellä on teidän, herättäen niin vähän huomiota kuin mahdollista, kysyttävä parooni de Rosny'tä 'Vertavuotavassa sydämessä' St. Denys'n kadulla. Hän ottaa pitääkseen huolta neidistä tahi ilmoittaa teille, miten teidän on hänen kanssaan meneteltävä, ja tehtävänne on silloin suoritettu. Oletteko nyt selvillä?"

"Täydellisesti", vastasin minä, puhuen vuorostani hiukan kuivakiskoisesti. "Mutta neiti on ymmärtääkseni nuori. Mitäs, jollei hän tahdokaan seurata minua, outoa miestä, joka saavun hänen luoksensa yöllä ikkunan kautta?"

"Siitä on pidetty huoli", oli vastaus. Hän kääntyi kuninkaan puoleen, joka hetkisen etsittyään veti taskustaan pienen esineen. Hän antoi sen seuralaiselleen, ja tämä ojensi sen minulle. Otin sen uteliaana. Se oli kultarahan puolikas, jonka taitettu sivu oli karhea ja rosainen. "Näyttäkää tämä neidille", jatkoi du Mornay, "niin hän seuraa teitä. Hänellä on toinen puolikas."

"Mutta varokaa", lisäsi Henrik painavasti, "mainitsemasta hänellekään mitään Navarran kuninkaasta. Huomatkaa tarkoin, herra de Marsac! Jos te jossakin tilaisuudessa tulette mainitsemaan minua, saatte te kunnian kutsua minua *ystäväksenne* ja käyttää minusta puhuessanne aina sitä nimitystä."

Tämän hän sanoi niin ystävällisen näköisenä, että minä olin aivan hurmaantunut ja tunsin itseni todellakin onnelliseksi saadessani osakseni sellaisia sanoja valtiaalta, jonka nimi jo

silloin oli niin kuuluisa. Eikä tyydytykseni suinkaan vähentynyt, kun hänen seuralaisensa veti esiin kukkaron, joka sisälsi, kuten hän sanoi, kolmesataa kruunua kullassa, ja antoi sen minun haltuuni pyytäen suorittamaan siitä matkan kulungit. "Varokaa kuitenkin", lisäsi hän vakavasti, "miehiä palkatessanne näyttäytymästä rikkaalta, jottei seikkailu näyttäisi jonkun syrjäisen henkilön toimeenpanemalta. Heidät on parempi jättää siihen käsitykseen, että teidän oman ulkonaisen asemanne toivottomuus on ollut siihen pakottamassa. Turvautukaa lupaukseen mielummin kuin anteliaisuuteen, mikäli se käy päinsä. Ja kun annatte, niin olkaa kuin jokainen livre olisi kukkaronne viimeinen."

Henrik nyökäytti hyväksyvästi. "Mainio neuvo!" mutisi hän, nousten ylös ja vetäen vaippaa hartioilleen. "Samanlainen, joita te, Mornay, aina minulle annatte, ja joita minä harvoin seuraan – valitettavasti! Mutta kuitenkin vähäarvoinen verrattuna tähän", Hän otti miekkani pöydällä puhuessaan ja punnitsi sitä kädessään. "Kaunis kapine", jatkoi hän, kääntyen äkkiä ja katsoen minua tiukasti silmiin. "Sangen kaunis kapine. Jos olisin teidän sijassanne, herra de Marsac, niin katsoisin että se helposti luistaisi huotrastaan. Niin, enemmänkin, mies, käyttäkää sitä!" hän lisäsi, alentaen ääntään ja työntäen leukansa esiin, samalla kuin hänen silmänsä, jotka yhä kiinteämmin katsoivat minuun, näyttivät tulevan kylmiksi ja koviksi kuin teräs. "Käyttäkää sitä viimeiseen asti, sillä jos joudutte Turenneen kynsiin, niin Jumala auttakoon teitä, minä en voi!"

"Jos joudun kiinni, sire", vastasin vavisten, mutta en pelosta, "niin tulkoon kohtaloni minun päälleni."

Tämän sanottuani näin kuninkaan silmien lauhtuvan ja hänen kasvojensa ilmeen muuttuvan niin nopeasti, että tuskin tunsin häntä samaksi mieheksi. Hän antoi aseensa pudota rämähtäen pöydälle. "*Ventre Saint Gris!*" huudahti hän, omituinen kaihoava väre äänessään, "Taivaan kautta vakuutan, että tahtoisin olla teidän sijassanne. Lyödä kerran tai kahdesti välittämättä seurauksista. Lähteä matkaan hyvä hevonen allani ja hyvä miekka sivullani ja katsoa mitä onneni toisi muassaan. Olla irti kaikista valtiopuuhist ja asiakirjoista, eikä antaa enää ainoatakaan julistusta tässä maailmassa, vaan olla kerta kaikkiaan Ranskan mies, jolla on kaikki voitettavana eikä menetettävänä mitään, paitsi lemmityn rakkaus! Ah, Mornay, eikö olisi suloista jättää kaikki tämä kuohu ja humu ja ratsastaa kauas Coarrazen vihreisiin metsiin?"

"Epäilemättä, jos pidätte Coarrazea parempana kuin Louvrea, sire", vastasi du Mornay kuivasti, minun seisoessani äänettömänä ja ihmettelevänä tuon kummallisen miehen edessä, joka saattoi niin äkkiä muuttua vakavasta iloiseksi, puhua yhdellä hetkellä niin järkevästi ja heti seuraavalla kuin raju poikanulikka. "Epäilemättä", vastasi hän, "Jos niin haluatte, sire, ja jos luulette että Guisen herttua antaisi teidän sielläkään elää rauhassa. Olen varma, että Turenne tulee iloiseksi kuullessaan päätöksenne. Hänet valitaan epäilemättä kirkkojen suojelijaksi. Ei, sire, se olisi häpeä!" jatkoi du Mornay miltei ankarana. "Jättäisittekö

Ranskan, jota joskus olen kuullut teidän sanovan rakastavanne, ajelehtimaan oman onnensa nojaan? Riistäisittekö siltä ainoan miehen, joka rakastaa sitä sen itsensä takia?"

"Niinpä niin, mutta se on niin oikullinen kulta, hyvä ystävä", vastasi kuningas nauraen, katsoen syrjäsilmillä minuun. "Ei kukaan ole sen kainompi tai vaikeammin vallotettava! Ja eikö paavi sitäpaitsi ole meidät erottanut?"

"Paavi! Hiiteen paavi!" huudahti du Mornay kiihkeän kärsimättömästi. "Mitä hänellä on Ranskan kanssa tekemistä? Hävytön tunkeilija, ja italialainen päällepäätteeksi! Tahtoisin että hän ja koko tuo joukkokunta upotettaisiin mereen sata sylvä syvään. Mutta sitä ennen tahtoisin lähettää hänelle raamatunlauseen sulatettavaksi."

"Esimerkiksi?" sanoi kuningas.

"Minkä Jumala on yhteen liittänyt, sitä ei ihmisen pidä erottaman."

"Amen!" lausui Henrik lempeästi. "Ja Ranska on kaunis ja suloinen morsian."

Senjälkeen hän vaipui niin syvään äänettömyyteen, niin tummiin mietteisiin, kuten minusta näytti, että hän meni pois sanomatta minulle edes hyvästiä tai näyttämättä muistavan minun läsnäoloanikaan. Du Mornay vaihtoi kanssani muutamia sanoja vakuuttautuakseen siitä, että olin ymmärtänyt, mitä minun oli tehtävä, ja lausuttuaan monta ystävällistä sanaa, jotka tarkoin kätkin mieleeni ja joita sittemmin usein muistelin, riensi portaita alas isäntänsä jälkeen.

On helppo käsittää, kuinka iloiseksi tunsin itseni jäätyäni yksin. Se ei ollut kuitenkaan mitään hurjaa riemua, vaan tyyntä iloisuutta, joka tosin pani vereni voimakkaammin sykkimään ja saattoi minut jälleen katsomaan maailmaa lujin katsein ja selkein mielin, mutta ei suinkaan loihtinut eteeni trubaduurin palatseja tai mitään häikäiseviä toiveita. Mitä kauemmin ajattelin äskeistä keskustelua, sitä selvemmin oivalsin totuuden. Kun kuninkaan läsnäolo ja hänen erinomaisen ystävällisyytensä ylleni heittäämä lumo alkoi menettää voimaansa, käsitin yhä varmemmin, minkätähden hän oli tullut minun luokseni. Se ei merkinnyt sitä, että hän olisi tahtonut osottaa erikoista suosiotaan miehelle, jota hän tunsu ainoastaan kuulopuheitten perusteella ja nimeltä tuskin ollenkaan, vaan sitä, että hän tarvitsi miestä, joka oli köyhä ja sentakia väsymätön, keski-ikäinen (mistä seuraa vaiteliaisuus), vähän tunnettu – ja sentakia turvallinen välikappale, ja kaiken lisäksi kunnianmies, koska oli kysymyksessä sekä salaisuus että nainen.

Samalla sentään ihmettelinkin. Katsoessani pöydällä olevasta rahakukkarosta kädessäni olevaan taitettuun rahaan, en tiennyt kumpaa olisin kunnioittanut enempi: sitä luottamustako, jolla edellinen oli uskottu haaksirikkoiselle ja rutiköyhälle miehelle, vaiko sen naisen rohkeutta, jonka oli seurattava minua jälkimäisen turvin.

III. Ratsun selässä

On luonnollista, että mietiskelin syvästi ja myöhään yöhön minulle uskotun tehtävän vaikeuksia. Huomasin, että se jakautui kahleen osaan: nainen oli ensiksi vapautettava ja sitten oli hänet saatettava turvallisesti Blois'han, jonne oli matkaa kuusikymmentä peninkulmaa. Vapauttamisen arvelin voivani suorittaa yksinäni tai ainoastaan yhden kumppanin avulla. Mutta katsoen niihin rauhattomiin oloihin, mitkä siihen aikaan vallitsivat maassa ja erittäinkin Loiren kahden puolen, en juuri voinut keksiä, miten olisin saanut turvatuksi naishenkilön matkalla pohjoiseen päin, jollei minulla ollut mukanani vähintään viiden miekan voimaa.

Ei näyttänyt suinkaan helpolta saada näitä kokoon muutaman tunnin sisään, vaikkakin Navarran hovin läsnäolo oli tuonut St. Jeaniin seikkailijoita joukottain. Mutta kuninkaan määräys oli tinkimätön, ja sitä oli noudatettava välittämättä pienistä uhrauksista ja vaaranalaisuudenkin uhalla. Näin ollen en voinut keksiä sopivampaa miestä alottaakseni kuin Fresnoy'n.

Hänen luonteensa oli alhainen, ja hän oli aikaa sitten luopunut aateluuden-vaatimuksistaan – sellaisista kuin hänellä oli ollut; luullakseni ne olivat hyvin hämäräperäisellä pohjalla. Mutta sama syy, joka oli saattanut minut turvattomaksi – nimittäin Condén prinssin kuolema – oli paljastanut hänet viimeiseen riekaleeseen saakka; tämä seikka saattoi minut

ehkä kerkeäksi haluamaan häntä palvelukseeni ja näkemään hänen ansiopuolensa. Tunsin hänet jo ennalta rohkeaksi, häikäilemättömäksi mieheksi, joka osasi iskeä niin että sattui. Pidin häntä myöskin luotettavana niin pitkälle kuin hänen velvollisuutensa kävi yhteen hänen etujensa kanssa.

Läksin siis liikkeelle etsimään Fresnoy'ta niin pian kuin päivä oli vaiennut ja kun olin ruokkinut ja huoltanut Cidin, mikä aina oli päiväni ensimmäinen askare. Hyvä onni auttoikin minua tapaamaan hänet aamukulaustaan ottamasta "Kolmen kyyhkysen", pienen, lähellä pohjoisporttia sijaitsevan ravintolan edustalla. Oli enemmän kuin kaksi viikkoa siitä kuin olin nähnyt häntä, ja sillä aikaa oli hänessä tapahtunut niin suuri muutos pahempaan päin, että minä, oman ränsistyneisyyteni unohtaen, katsoin häneen karsaasti, ikäänkuin epäillen, olisiko viisasta palkata palvelukseensa miestä, jossa niin selvästi näkyi köyhyyden ja hillittömän elämän jäljet. Hänen suuret kasvonsa – hän oli järeätekoinen mies – näkyivät hiljattain kärsineen kovaa pahoinpitelyä, ne olivat turpuneet ja sinertävät, ja toinen silmä oli melkein ummessa. Leuka oli ajelematon, tukka vanukkeinen ja nuttu kaulan alta auki ja lisäksi rikkinäinen ja tahrainen. Kylmästä ilmasta huolimatta – sillä aamu oli kolea, vaikka tyven – oli kapakan edustalla puolikymmentä kuorma-ajuria, jotka joivat ja kinastelivat, sillä aikaa kuin heidän juhtansa sammuttivat janoaan vesiruuhen ääressä. Mutta nuo miehet näyttivät yksimielisesti jättävän hänen haltuunsa penkin, jolla hän istui. Enkä sitä juuri ihmeteltykään nähdessäni sen ärtyisen

ja villin ilmeen, jonka hän heitti minuun lähestyessäni häntä. Lukiko hän kasvoistani ensivaikutelman laadun vai muustako syystä hän tunsu vastenmielisyyttä seuraani kohtaan, en voinut määritellä. Mutta en antanut hänen käytöksensä säilyttää itseäni, vaan istuuduin hänen viereensä ja tilasin viiniä.

Hän nyökkäsi äkeästi vastaukseksi tervehdykseeni ja heitti minuun syrjäsilmillä puoleksi häpeilevän, puoleksi vihaisen katseen. "El teidän tarvitse katsoa minuun niinkuin koiraan", mumisi hän sitten. "Ette te näytä kovin hienolta itsekään. Mutta olettepa tainnut tulla ylpeäksi, sitten kuin saitte niin suuren viran hovissa!" Ja hän nauraa remautti, niin että myönnän olleeni jo kahdella päällä, antaako tuon pilkan mennä ilman kouraantuntuvaa vastausta vai ei.

Kuitenkin hillitsin itseni, vaikka poskiani kuumensikin. "Vai olette tekin sen kuullut", virkahdin, koettaen puhua välinpitämättömästi.

"No, kuka ei olisi siitä kuullut?" sanoi hän, nauraen suullaan, vaikka hänen silmistään oli iloisuus kaukana. "Herra de Marsacin virka. Ha, ha! Kuulkaahan..."

"Riittää jo siitä!" huudahdin minä. Ja voin sanoa, että minä vääntelehdin istuimellani. "Minusta nähden on tuo sukkeluus jo vanha, eikä se huvita minua."

"Mutta se huvittaa minua", vastasi hän irvistäen.

"Antakaa sen kuitenkin olla", sanoin minä; ja luulen että hän luki varoituksen silmistäni. "Olen tullut puhumaan teille muusta asiasta."

Hän ei kieltäytynyt kuuntelemasta, mutta heitti säärensä ristiin ja alkoi ylös kapakan kilpeen katsellen vihellellä raa'an ja hävyttömän näköisenä. Mutia tarkotukseni muistaen maltoin mieleni ja jatkoin: "Asia on se, että meillä kummallakaan ei tätä nykyä ole viljalti rahoja."

Ennenkuin ehdin sanoa muuta, kääntyi hän rajusti minuun päin ja karkeasti kiroten työnsi turvonneet, vihasta punaiset kasvonsa lähelle minun kasvojani. "Kuulkaas, herra de Marsac!" huusi hän kiivaasti. "Sanon teille kerta kaikkiaan, että se on turhaa vaivaa! Minulla ei ole rahaa, enkä voi sitä maksaa. Sanoin kyllä, kun lainasitte minulle pari viikkoa sitten, että saisitte sen tällä viikolla. No niin", ja hän läimäytti kämmenensä penkkiin, "minulla ei ole, eikä teidän kannata ruveta karhuamaankaan minulta. Te ette voi saada sitä, ja sillä hyvä!"

"Hittoa minä siitä!" huudahdin minä.

"Mitä?" huudahti hän, tuskin uskoen korviaan.

"Viis minä siitä!" toistin ylpeästi. "Kuuletteko? Minä en ole tullut sitä varten. Olen tullut tarjoamaan teille työtä, ja hyväpalkkaista työtä, jos tahdotte ruveta yksiin tuumiin kanssani ja pitää suoraa peliä, Fresnoy."

"Suoraa peliä!" huusi hän kiroten.

"No, no", sanoin minä, "olkoon menneet menneitä minun puolestani, jos niin haluatte. Seikka on se, että minulla on hankkeissa seikkailu, johon tarvitsen apua ja voin siitä maksaa."

Hän katsoi minuun ovelasti, tarkastaen silmillään jokaista rikkeintä ja parsittua kohtaa nutuissani, "Kyllähän autan teitä

mielellänikin", sanoi hän vihdoin. "Mutta haluaisin nähdä ensin rahat."

"Kyllä saattekin", vastasin minä.

"Sitten lähden kyllä mukaanne. Voitte luottaa minuun viimeiseen hengenvetooni saakka!" huusi hän nousten pystyyn ja ojentaen minulle kätensä karkealla suoruuudella, jonka en kuitenkaan antanut pettää itseäni luottamaan häneen kovinkaan paljon. "Ja kenen se asia sitten on, ja mikä se on?"

"Asia on minun", vastasin kylmästi. "Se on naisen ryöstö."

Hän vihelsi ja tarkasteli minua jälleen, julkea väike silmissään.

"Naisen?" huudahti hän. "Hm! Joltakin nuorelta veijarilta voisi odottaa sellaista – mutta se on teidän asianne. Kuka se on?"

"Se on myöskin minun asiani", vastasin kylmästi; minua inhotti tuon miehen helposti ostettava ja alhainen luonne, ja olin täysin vakuutettu, ettei minun sopinut luottaa häneen miekkani terää pitemmälle. "Kaikki mitä teiltä vaadin, Fresnoy", jatkoin jäykästi, "on se, että kymmeneksi päiväksi antaudutte minun käytettäväkseni ja käskettäväkseni. Minä hankin teille hevosen ja annan teille – yritys on vaaranalainen, ja minä otan sen lukuun – kaksi kruunua päivältä ja vielä kymmenen lisää, jos onnistumme pääsemään turvalliseen paikkaan."

"Ja se paikka on...?"

"Samantekevä mikä", vastasin minä. "Kysymys on nyt vain, suostutteko?"

Hän katseli äreänä maahan, ja saatoin huomata että häntä

kiukutti kovasti se, että itsepäisesti pidin asian omana tietonani. "Enkö minä saa tietää sen enempää?" kysyi hän, kaivellen maata huotransa kärjellä.

"Ette sen enempää", vastasin minä lujasti. "Olen päättänyt tehdä epätoivoisen yrityksen parantaakseni asioitani, ennenkuin ne liukuvat niin alas kuin teidän, ja sen enempää en sano kenellekään elävälle sielulle. Jos ette halua panna päätänne alttiiksi silmät ummessa, niin sanokaa vain, ja minä menen jonkun toisen luokse."

Mutta hänen tilansa, kuten hyvin tiesin, ei ollut sellainen, että hän olisi voinut hylätä noin tuottavaa tarjousta, ja niinpä hän viimein suostuikin uusilla uskollisuuden vakuutuksilla. Sanoin tarvitsevani neljä ratsumiestä saattueeksemme, ja nämät hän tarjoutui hankkimaan, sanoen että hän tunsu juuri minulle sopivat miehet. Minä pyysin häntä kuitenkin palkkaamaan ainoastaan kaksi, ollen kyllin viisas asettaakseni itseni kokonaan hänen käsiinsä. Ja annettuani sitten hänelle rahaa, jotta hän voisi hankkia itselleen hevosen – panin ehdoksi että toisilla miehillä tuli olla omat hevosensa – ja määrättyäni paikan, missä kohtaisimme toisemme heti puolenpäivän jälkeen, erosin hänestä ja menin pois jotensakin alakuloisena.

Sillä aloin nähdä, ettei kuningas ollut arvioinut liian suureksi aiotun yrityksen vaaroja, johon ainoastaan epätoivoisten ja kovaosaisten miesten saattoi odottaa ryhtyvän. Oivaltaen tämän, samoin kuin senkin siitä selvästi johtuvan seikan, että minulla oli yhtä paljon peljättävää oman seurueeni kuin vihollisen

puolelta, katsoin varsin vähillä toiveilla edessäni olevaa matkaa, jonka jokainen päivä ja jokainen tunti säilyttäisi päälleni yhä raskaamman pelon ja vastuunalaisuuden taakan.

Oli kuitenkin liian myöhäistä peräytyä, ja siksi jatkoin valmistuksiani, joskaan en iloisin, niin kuitenkin päättäväisin mielin. Asesepällä, jonka talossa asuin, terotutin miekkani ja laitatin pistoolini kuntoon, ja hän toimitti minulle tämän viimeisen palveluksen samalla hyväntahtoisuudella, mitä hän kaikessa oli osottanut minua kohtaan. Etsin ja palkkasin kaksi vankkaa miestä, joitten luotettavuudesta en paljon tiennyt, mutta jotka olivat siitä hyviä, että heillä oli hevoset. Lisäksi ostin itse kaksi talutettavaa hevosta neitiä ja hänen seuranaistaan varten. Kun olin hankkinut vielä muitakin välttämättömiä tarpeita, olivat rahavarani täten vähentyneet kahteensataan kymmeneen kruunuun. Minulla oli kova aprikoiminen siitä, miten säilyttäisin tämän rahasummani niin, että se olisi varmassa turvassa ja sentään aina käytettävissäni. Kysyin viimein neuvoa ystävältäni asesepältä, joka kehotti minua kätkemään sata kruunua hattuuni ja laittoi siihen taitavasti niille sijan. Kun hattu oli teräksellä vuorattu, ei siinä ollutkaan suurta vaikeutta. Toisen sadan ompelin satulatäytteeseeni ja loput sijoitin kukkarooni satunnaisia tarpeita varten.

Sataa tihutteli hiljalleen, kun vähän jälkeen puolenpäivän vaelsin pohjoisporttia kohti miesteni seuraamana. Kadulla oli niin paljon kulkijoita kumpaankin suuntaan, ettei kulkueemme herättänyt mitään huomiota, eikä olisi herättänyt, vaikka

meitä olisi ollut kaksi kertaa niin monta. Kun saavuimme määräpaikalle, joka oli noin neljännestunnin matkan päässä portin ulkopuolella, oli Fresnoy jo siellä, pitäen sadetta suuren rautatammen katveessa. Hänellä oli mukanaan neljä ratsumiestä, ja nähtyään meidän tulevan ratsasti hän meitä vastaan huutaen raikkaasti: "Tervetuloa, herra kapteeni!"

"Tervetuloa vain", vastasin minä, pysäyttäen Cidin äkkiä vähän erilleen hänestä. "Mutta ketä nuo ovat, Fresnoy?" ja minä viittasin ratsastusraipallani hänen neljää toveriaan.

Hän yritti suoriutua asiasta naurulla. "Oh, nuoko?" sanoi hän. "Se on pian selitetty. Evankelistat eivät halunneet erota toisistaan, toin heidät senvuoksi kaikki – Matteuksen, Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen – ajatellen, ettette te ehkä olisi onnistunut hankkimaan miehiänne. Ja voin taata, ettei teillä koskaan ole ollut sen rohkeampia poikia jälessänne!"

Todellakin nuo neljä näyttivät olevan paatuneimpia pukareita mitä koskaan olin nähnyt edessäni, ja minä käsitin, ettei minun sopinut epäröidä. "Kaksi tahi ei yhtään, Fresnoy", sanoin lujasti. "Kaksi pyysin teitä hankkimaan, ja kaksi minä otan – Matteuksen ja Markuksen tahi Luukkaan ja Johanneksen, miten vain haluatte."

"On sääli hajottaa kumppanuskuntaa", sanoi hän mulkoillen karsaasti.

"Jos ei muu ole esteenä", tokaisin minä, "niin toinen minun miehistäni on nimeltään Johannes. Ja voimmehan ristiä toisen Luukkaaksi, jos asia on sillä autettu."

"Nämä miehet ovat olleet Condén prinssin palveluksessa", mumisi hän nyrpeästi.

"Condén prinssi otti joskus palvelukseensa omituisia miehiä", vastasin minä katsoen häntä suoraan silmiin, "niinkuin meidän kaikkien täytyy joskus tehdä. Siitä ei siis sen enempää. Me otamme Matteuksen ja Markuksen. Toiset saatte laskea menemään."

Hän näytti horjuvan hetken, ikäänkuin aikoisi olla tottelematta, mutta tarkemmin ajateltuaan hän pyysi miehiä palaamaan takaisin. Ja kun olin lahjottanut kummallekin hopearahan, menivät he tiehensä hiukan kiroiltuaan, mutta sentään jotensakin leppyisinä. Sitten Fresnoy tahtoi lähdettäväksi heti matkaan, mutta minä määräsin odottamaan, kunnes nuo kaksi olivat poissa näkyvistä, sillä halusin olla varma siitä, etteivät ne lähtisi meitä seuraamaan.

Luulen, että istuessamme siinä ratsujemme selässä sateessa – sillä rautatammipensas ei riittänyt suojaamaan meitä kaikkia – muodostimme niin surkean näköisen joukon kuin konsanaan on ollut lähdössä naista pelastamaan. Enkä voinut olla tuntematta surua silmätesäni tuota nyt komennuksessani olevaa väkeä. Koko joukossa oli tuskin yhtä ehjää vaatekappaletta, ja kolmella ritarillani oli vain yksi kannus kullakin. Näitten vajavuuksien lisäksi oli meillä kaksi turvonnutta silmää, toinen niistä Fresnoyn, ja yksi rikkilyöty nenä. Matteuksen hevosella ei ollut häntäjouhia, ja mikä oli vielä huomattavampaa, sen ratsastaja oli, kuten nyt huomasin, umpikuuro. Markuksen

miekkä oli huotraton ja suitset tavallista hampukkoyttä. Yhden seikan minä huomasin, josta olin hyvilläni. Minun tuomani miehet katsoivat karsaasti Fresnoyn mukana tulleeisiin, ja nämä vastasivat luimisteluun korkojen kanssa. Tähän välien kireyteen ja miekkani mittaan perustuivat nyt kaikki toiveeni turvallisuudesta ja muustakin. Sen varaan oli nyt uskallettava ei ainoastaan oma henkeni – mikä tulevaisuudentoiveisiin katsoen ei ollut kovinkaan suuriarvoinen – vaan lisäksi nuoren, avuttoman ja toistaiseksi tuntemattoman nuoren naisen elämä ja kunnia.

Eikä siinä kyllin, että nämä miehet olivat painamassa mieltäni, vaan minun täytyi vielä lisätä taakkaani koettamalla peittää pelkoani ja epäilyksiäni iloisella ulkonäöllä ja käytöksellä. Pidin seuralaisilleni lyhyen puheen, ja vastaukseksi vannoi joka mies seisovansa puolellani viimeiseen hengenvetoon saakka. Sitten annoin määräyksen ja me lähdimme liikkeelle, Fresnoy ja minä edellä, Luukas ja Johannes perässämme taluttaen irtomaisia hevosia, ja kaksi muuta jälkijoukkona.

Kun sadetta yhä riitti ja luonto niillä seuduilla oli kolkkoa ja yksitoikkoista kauniillakin ilmalla, niin tunsin rohkeuteni vähenevän mitä pitemmälle päivä kului. Vastuunalaisuuteni alkoi tuntua yhä suuremmalta mitä useammin silmäilin seurueettani, ja Fresnoy ahdisti minua yhtämittaa kyselemällä suunnitelmiani, niin ettei pahin vihollisenikaan olisi voinut toivottaa minulle epämieluisampaa matkatoveria.

"Kuulkaas", murahti hän noin neljä penikulmaa

kuljettuamme, "te ette ole vielä sanonut minulle missä olemme yötä. Te kuljette niin hitaasti, että..."

"Minä säästän hevosia", vastasin lyhyeen. "Huomenna on meillä pitkä päivä edessä."

"Teidän hevosenne näyttää kyllä kykenevältä kestämaan viikonkin päivät", virnisteli hän, heittäen ilkeän silmäyksen sardinialaiseen, joka tosiaan oli paremmassa kunnossa kuin isäntänsä. "On se ainakin kyllin kiiltävä."

"Se on yhtä hyvä kuin miltä se näyttääkin", vastasin minä hiukan närkästyneenä hänen sävystään.

"On tässä joukossa parempikin", virkkoi hän.

"Minä en ainakaan sellaista näe", sanoin minä. Olin jo silmäillyt joukkueeni ratsuja ja tullut vakuutetuksi, että vaikka ne olivatkin rumia ja ruokkoamattomia, olivat ne kuitenkin tehtävänsä tasalla. Mutta mitään erikoisia ansioita en ollut niissä huomannut. Katselin nyt niitä uudestaan ja tulin samaan johtopäätökseen, nimittäin, että – ottamatta lukuun tiuhtihevosia, jotka olin valinnut verrattain huolellisesti – ei yksikään niistä pystynyt kilpailemaan Cidin kanssa nopeudessa eikä ulkonäössä. Sen sanoinkin Fresnoylle.

"Haluaisitteko koettaa?" sanoi hän ivallisesti.

Minä nauroin ja sanoin: "Jos luulette, että rupeaisin väsyttämään hevosiamme kilpa-ajolla, kun edessämme on sellainen tehtävä, niin erehdytte, Fresnoy. En ole enää nulikka."

"Ei tässä kilpa-ajon tarvitse tulla kysymykseenkään", vastasi hän levollisemmin. "Teidän ei tarvitse muuta kuin istua tuon

Matteuksen raudikon selkään, niin tunnette että se on menevä hevonen ja myönnätte minun olevan oikeassa."

Katselin kysymyksessä olevaa ruskeaa, laukkipäistä, leveäleukaista hevosta ja näin, että vaikkei sillä ollutkaan mitään rotuhevosien merkkejä, se oli kuitenkin vahvaluinen, hyvärintainen ja voimakaslantioinen elävä. Arvelin, että Fresnoy saattoi mahdollisesti olla oikeassa, ja siinä tapauksessa, jos hevonen vain oli hyvätapainen, se sopisi ehkä neidille paremmin kuin minun ostamani hevonen. Ja jos joukossamme oli nopea hevonen, niin oli se joka tapauksessa hyvä tietää, ja niin pyysin Matteusta vaihtamaan hevosia ja kehottaen häntä pitämään huolellisesti Cidiä nousin ruskon selkään ja huomasinkin pian, että se oli kevytjalkainen ja nopea hevonen ja että se tuntui niin hyväluontoiselta kuin arkakin ratsastaja saattoi toivoa.

Kulkumme kävi juuri tasaisen, aution kankaan poikki, missä siellä täällä oli joitakin orjanruusupensaita. Tie oli röykkelöinen ja kivinen, ja kulkijat olivat pahimpia paikkoja kiertäessään poikenneet milloin oikealle milloin vasemmalle, levittäen sen siten enemmän kuin kymmenen sylen levyiseksi. Fresnoy ja minä olimme vaihtoa toimitettaessa jääneet hiukan jällelle muista ja kuljimme rinnan Cidillä ratsastavan Matteuksen kanssa.

"No", sanoi hän, "enkö ollut oikeassa?"

"Kyllä osaksi", vastasin minä. "Hevonen on parempi kuin miltä se näyttää."

"Niinkuin monet muutkin – sekä hevoset että miehet", virkkoi hän hiukan kiukunsekaisella äänellä. "Mutta mitäs arvelette?"

Emmekö laske hiukan laukkaa ja saavuta noita toisia?"

Arvellen, että sopi hyvin tehdä niin, suostuin kernaasti, ja niin laskimme hevoset laukkaan. Olimme kuitenkin ratsastaneet vain noin puolisensataa syltä, enkä ollut ehtinyt päästä vielä kunnolleen vauhtiin, kun Fresnoy kiristi hiukan ohjaksia ja kääntyi satulassaan katsomaan taakseen. Samassa hän huusi: "Hoi, mitäs tämä on? Eiväthän nuo ryökäleet vain ratsasta perässämme?"

Käännähdin äkkiä katsomaan. Samassa silmänräpäyksessä, ilman mitään kompastusta tai varotusta, suistui hevonen altani maahan kuin ammuttu, lennättäen minut kolmisen syltä eteenpäin päänsä yli, ja niin äkkiä, etten ennättänyt kohottaa edes käsivarsiani, vaan löin pääni ja hartiani suoraan maahan, menen tiedottomaksi.

Olen monasti pudonnut hevosen selästä, mutta en kertaakaan noin tavattoman odottamatta. Tullessani jälleen tajuihini huomasin nojaavani vanhan pensaan runkoon, tuntien kipua ja huimausta. Fresnoy ja Matteus tukivat minua kahta puolta ja kysyivät, kuinka minun laitani oli. Toiset kolme miestä istuivat hevostensa selässä muutamien askelten päässä minusta, ja heidän piirteensä kuvastuivat tummina myrskyistä iltataivasta vasten. Olin liian huumautunut aluksi voidakseni nähdä enempää, ja tämänkin huomasin pelkästään koneellisesti. Mutta vähitellen aivoni selkenivät ja minä tunsin ympärilläni olevat, jotka ensin olivat näyttäneet minusta aivan vierailta, ja lopulla muistin, mitä minulle oli tapahtunut.

"Onko hevonen loukkautunut?" sopersin niin pian kuin saatoin puhua.

"Ei hiventäkään", vastasi Fresnoy ja nauraa hihitti, jollen aivan väärin kuullut. "Pelkään, että teille siinä kävi hullummasti, kapteeni."

Puhuessaan hän katsahti hevosten selässä istuviin miehiin, ja minusta näytti hämäästi että he hymyilivät. Muuan nauroikin, ja toinen kääntyi pois päin ikäänkuin peittääkseen kasvonsa. Minulla oli epämääräinen tunne, että tässä oli käsillä jokin kuje, josta minä en tiennyt mitään. Mutta olin vielä liian sekaisin saamastani täryksestä ollakseni utelias, ja kiitollisena annoin myöntymykseni, kun eräs miehistä tarjoutui noutamaan vähän vettä. Hänen poissa ollessaan seisoivat toiset ympärilläni sama huonosti salattu ilkamointi kasvoillaan. Fresnoy yksin puhui, laverrellen vilkkaasti tapaturmasta, vakuuttaen osanottoaan ja kiroillen tietä, hevosta ja tuulista säätä, kunnes vettä saapui. Siemaistuani sitä tunsin itseni paljon virkistyneemmäksi ja sain kiivetyksi Cidin satulaan, ja hiljalleen läksimme taas taivaltamaan eteenpäin.

"Huono alku", sanoi Fresnoy vihdoin vilkaisten minuun viekkaasti, ajaessamme täyttä ravia rinnakkain puolen penikulman päässä Chizéstä, pimeän ollessa jo lähellä.

Tällä kertaa tunsin kuitenkin olevani jo entiselläni, lukuunottamatta pientä huminaa päässäni, ja sanoinkin sen hänelle hartioitani kohauttaen. "Kun loppu on hyvä, niin on kaikki hyvin", lisäsin. "Eipä silti, että se oli mikään hauska

keikahdus, tai että haluaisin toista samanmoista."

"Ei, enpä minäkään luulisi", vastasi hän. Hänen kasvonsa olivat minusta pois päin, mutta olin kuulevinani hänen hihittävän.

Jonkinlaisen epämääräisen, vaistomaisen epäluulon ajamana pistin jonkun hetken perästä käteni taskuun. Silloin minä ymmärsin. Ymmärsin liiankin hyvin. Havaintoni tuottama hämmästyks oli niin äkillinen, että tahdottomasti iskin kannukseni Cidin kylkiin, jotta se syöksyi eteenpäin.

"Mikä on hätänä?" kysyi Fresnoy.

"Hätänäkö?" kertosin minä, kädelläni yhä taskuani haparoiden – haparoiden toivottomasti.

"Niin, mikä on?" hän kysyi, hävytön hymy konnamaisilla kasvoillaan.

Katsahdin häneen hehkuvan punaisena. "Oh, ei mikään!" virkahdin.

"Menkäämme eteenpäin."

Todellisuudessa olin huomannut, että avuttomuuttani hyväkseen käyttäen nuo roistot olivat ryövänneet jokaisen lantin kukkarostani sillä aikaa kuin makasin tiedottomana! Ja siinä ei ollut vielä kaikki eikä pahin, sillä älysin heti, että he tuon tehdessään olivat tehneet vielä jotakin muuta, mikä oli tuhat kertaa kohtalokkaampaa ja pelottavampaa – nimittäin salaisen ymmärtämyksen liiton, jota juuri erityisesti olin tahtonut ehkäistä ja jonka poissaololle olin perustanut laskelmani. Niin, älysinpä vielä senkin, että hengissä säilymisestäni minun oli kiittäminen vain ystäväni asesepää ja omaa varovaisuuttani,

sillä nuo roistot olisivat epäilemättä armotta surmanneet minut, jos he olisivat onnistuneet löytämään pääkassani. Se ei ollut heille onnistunut, ja siksi he, vaikkakin olivat vakuutettuja siitä, että minulla oli enemmän rahoja, olivat jättäneet tuon konnantyön tekemättä – muuten olisivat nämä muistelmat jääneet kirjottamatta. He olivat hyväntahtoisesti sallineet minun jäädä henkiin, kunnes sattuisi edullisempi tilaisuus, jolloin he saisivat riistetyksi viimeisenkin kruunun!

Vaikka minulla oli kyllin malttia pidättäytyäkseni soimauksista, joista ei voinut odottaa mitään hyötyä, ja uhkauksista, joita minulla ei ole koskaan ollut tapana lausua, jollei minulla ole ollut myöskin voimaa panna niitä täytäntöön, niin ei silti pidä luulla, etten minä siinä Fresnoyn rinnalla ratsastaessani ollut täysin tietoinen tilastani samoin kuin siitäkin, kuinka noloa osaa näyttelin kaksinaisessa asemassani, ollen samalla miesteni johtajana ja heidän narrinaan. Ajatellessani, että minun näin vaarallisessa asemassa ollen oli pantava alttiiksi toisen turvallisuus omani lisäksi, tunsin niin tuiki tarpeelliseksi saada miettiä häiritsemättä joitakin hetkiä, että päätin tehdä sen silläkin uhalla että mieheni silläaikaan saisivat tilaisuuden punoa uusia konnanjuonia. Kun Chizén linnan tornit melkein heti sen jälkeen tulivat näkyviin, sanoin Fresnoylle, että jäisimme yöksi kylään, ja pyysin häntä menemään edelleen miesten kanssa ja hankkimaan yösijat majatalossa. Epäluulo ja uteliaisuus iskivät heti häneen ja hän kieltäytyi itsepäisesti jättämästä minua, ja olisi voinut pysyäkin päätöksessään, jollen minä olisi

pysäyttänyt hevostani ja antanut hänen tietää selvin sanoin, että tässä asiassa minä tahdoin tehdä niinkuin itse halusin, tahi muuten olisi välimme lopussa. Tätä jälkimäistä vaihtopuolta hän säikähti, niinkuin olin odottanutkin, ja lausuttuaan minulle nureat jäähyväiset ratsasti tiehensä joukkoineen. Odotin, kunnes he olivat hävinneet näkyvistä, ja kääntäen sitten hevoseni menin pienen puron yli, joka oli tien ja linnan metsästyspuiston välillä, ja aloin ratsastaa polkua pitkin, joka näytti vievän metsän läpi linnaa kohti, tähyellen valppaasti kummallekin puolelleni.

Silloin, ajatusteni kääntyessä tuohon naiseen, joka nyt oli niin likellä ja joka, ollen ylhäinen, rikas ja tuntematon, nosti, sikäli kuin häntä lähestyin, mieleeni aavistuksia yhä pelottavammista vaikeuksista – silloin tein huomion, joka pani kylmät väreet kulkemaan selkäpiitäni pitkin ja yhdessä tuokiossa pyyhkäisi mielestäni pois muistonkin vaivaisista kymmenestä kruunustani. Kymmenen kruunua! Voi, minä olin kadottanut sen, mikä oli arvokkaampi kuin kaikki kruununi yhteensä – olin kadottanut taitetun rahan, jonka Navarran kuningas oli uskonut minulle ja joka oli ainoa tunnusmerkkini, ainoa keino, millä saatoin vakuuttaa neiti de la Virelle olevani hänen lähettämänsä. Olin pannut sen kukkarooni, ja se oli tietysti, vaikka sen nyt vasta huomasin, hävinnyt muitten rahojen mukana.

Pysäytin ratsuni ja istuin jonkun aikaa liikkumattomana, epätoivon valtaamana. Tuuli, joka huojuutti alastomia oksia pääni päällä ja lennätti lakastuneita lehtiä parvittain jalkojeni editse ja kuoli viimein kuiskivien sananjalkojen keskelle, ei tavannut

luullakseni missään kurjempaa olentoa kuin minä olin sillä hetkellä.

IV. Neiti de la Vire

Ensimmäinen epätoivoinen ajatukseni tuon menetykseni suuruuden huomattuani oli ratsastan roistojen jälkeen ja vaatia heiltä tuota tunnusmerkkiä miekan voimalla. Mutta kun olin varma siitä, että he pitäisivät yhtä puolla ja kun en voinut tietää kenellä heistä tuo haluamani kapine oli, niin tyvenemmin ajateltuani hylkäsin tämän aikeeni. Ja kun tässäkään pulassa ei edes mieleeni juolahtanut jättää yritystä sikseen, näytti ainoa mahdollinen menettelytapa olevan se, että toimisin ikäänkuin minulla vielä olisi tuo rahanpuolikas ja koettaisin mitä voisin vaikuttaa rehellisesti selittämällä asian sitten, kun aika tulisi.

Jonkun aikaa näitä alakuloisia mietteitä haudottuani päätin seurata tätä menettelytapaa. Ja kun arvelin voivani ottaa hiukan selvää ympäristöstä niin kauan kuin vielä oli valoisaa, ratsastin hiljakseen eteenpäin puitten lomitse, ja vajaan viiden minuutin perästä tuli eräs linnan kulma näkyviini. Linna näkyi olevan nykyaikainen rakennus Henrik II:n ajoilta, ja se oli rakennettu ajan tapaan enemmän huvitus- kuin puolustustarkoituksia silmällä pitäen ja koristettu monilla somilla ikkunalaitteilla ja pienoistorneilla. Sellaisena kuin minä sen näin, teki se kuitenkin harmaan ja ikävän vaikutuksen, mikä johtui osaksi paikan yksinäisyydestä ja myöhäisestä iltahetkestä, osaksi sen asukasten vähyydestä, mihin ajatukseen tulin siitä, ettei yhtään ihmistä näkynyt penkereellä eikä ikkunoissa. Sadepisaroina

tippui puista, jotka kahdella puolella olivat niin lähellä taloa, että ne miltei pimittivät huonetta, ja kaikki, mitä näin, rohkaisi minua toivomaan, että neidin oma halukin lisäisi sanaini tehoa ja tekisi hänet taipuvaksi suopeasti kuuntelemaan kertomustani.

Talon ulkonäkö oli todellakin voimakas kehoitus minulle jatkamaan yritystäni, sillä oli mahdotonta uskoa, että nuori nainen, joka oli iloinen ja vilkkaan Turenneen sukulainen ja oli jo saanut maistaa hovin hauskuuksia, valitsi omasta tahdostaan talviasunnokseen niin kolkon ja yksinäisen paikan.

Käyttäen hyväkseni viimeistä häipyvää valoa ratsastin varovasti talon ympäri, ja puitten varjossa pysytellen minun oli helppo löytää talon luoteiskulmasta parveke, josta minulle oli mainittu. Se oli puoliympyrän muotoinen, kivisellä rintasuojuksella varustettu ja noin viidentoista jalan korkeudella alla kulkevasta pengerkäytävästä, jonka matala upotettu aita erotti metsästyspuistosta. Kummastukseksi huomasin, että sateesta ja iltailman koleudesta huolimatta parvekkeelle antava ikkuna oli auki. Eikä siinä kaikki. Onni oli vihdoin minulle suosiollinen. Olin tähystellyt ikkunaa tuskin minuutin ajan, arvostellen sen korkeutta ja muita yksityiskohtia, kun parvekkeelle astui suureksi ilokseni naisolento, pää huolellisesti verhottuna, jääden seisomaan ja katsomaan taivaalle. Olin liian kaukana voidakseni erottaa hämärässä, oliko se neiti de la Vire vai hänen seuranaisansa. Mutta koko olento ilmaisi niin selvää alakuloisuutta ja toivottomuutta, että olin varma siitä, että se oli heistä jompikumpi. Päätän, etten jättäisi tilaisuutta

käyttämättä, laskeusin kiiruusti alas hevosen selästä ja jättäen Cidin irralleen astuin lähemmäksi, kunnes olin vain muutamien askelien päässä ikkunasta.

Silloin katselija huomasi minut. Hän säpsähti, mutta ei peräytynyt huoneeseen. Kurkistaen yhä alas minuun hän kutsui hiljaa jotakin huoneessa olijaa, ja heti ilmestyi parvekkeelle toinen, suurempi ja tanakampi olento. Olin jo ottanut hatun päästäni ja pyysin nyt matalalla äänellä saada tietää, oliko minulla kunnia puhutella neiti de la Vireä. Yhä tihenevässä hämärässä oli mahdoton erottaa kasvonpiirteitä.

"Hst!" suhahti tanakampi olento varovasti. "Puhukaa hiljemmin. Kuka te olette ja mitä teette täällä?"

"Minut on lähettänyt", vastasin kunnioittavasti, "eräs mainitsemani naisen ystävä, jotta toimittaisin hänet turvalliseen paikkaan."

"Hyvä Jumala!" oli kiihkoisa vastaus. "Nytkö? Se on mahdotonta."

"Ei", kuiskasin minä, "ei nyt, vaan yöllä. Kuu nousee kello puoli kolme. Hevosteni tarvitsee levätä ja syödä. Kello kolme olen tämän ikkunan alla, mukanani pakoon vaadittavat välineet, jos neiti tahtoo niitä käyttää."

Tunsin, että he tuijottivat minuun pimeän läpi ikäänkuin tahtoisivat lukea sisimpäni. "Nimenne, herra?" kuiskasi viimein lyhyempi naisista jännittävän vaitiolon jälkeen.

"Mielestäni ei nimelläni ole tässä paljon merkitystä, neiti", vastasin minä, ollen haluton ilmaisemaan hänelle

ventovieraisuuttani. "Kun..."

"Nimenne, nimenne!" kertasi hän kärkevästi, ja minä kuulin hänen pienen kengänkantansa kopauttavan parvekkeen kivilattiaan.

"Gaston de Marsac", vastasin vastahakoisesti.

Molemmat säpsähtivät, äännähtäen hämmästyksestä. "Mahdotonta!" huudahti viimeinen puhuja hämmästyksen ja suuttumuksen sekaisella äänellä. "Tämä on ilvettä, herra. Tämä..."

Mitä muuta hän vielä aikoi sanoa, jäi minun arvattavakseni, sillä samassa hänen seuranaisensa – minulla ei nyt ollut epäilystäkään, kumpi oli neiti ja kumpi Fanchette – laski äkkiä kätensä emäntänsä suulle ja viittasi taaksensa huoneeseen. Hetkinen levotonta epäröimistä, ja sitten he molemmat tehden varottavan eleen kääntyivät ja hävisivät ikkunasta huoneeseen.

Viivyttelemättä kiiruhdin jälleen puitten suojaan. Ja tullen siihen päätökseen, että, vaikkakaan tuo kohtausta ei ollut minusta likimainkaan tyydyttävä, en voisi kuitenkaan tällä kertaa enempää toimittaa, vaan oleksimiseni linnan lähistöllä saattaisi pikemminkin herättää epäluuloa, nousin jälleen ratsaille ja ajoin valtatielle ja sitä myöten kylään, missä tapasin mieheni meluavina istumasta majatalossa, joka oli ränstynyt hökkeli lasittomine ikkunoineen ja keskellä sivilattiaa seisovine liesineen, missä roihuvalkea paloi. Ensi toimekseni vein Cidin suojaan talon takana olevaan vajaan, huolehtien sen tarpeista parhaani mukaan puolialastoman pojan auttamana, joka näytti

olevan siellä piilossa.

Tämän suoritettuani palasin talon etupuolelle. Olin mielessäni tehnyt selväksi, millä tavoin järjestäisin edessäni olevan tehtävän. Kulkiessani erään ikkunan ohi, jonka osaksi peitti vanhoista silkeistä tehty karkea verho, pysähdyin katsomaan sisään. Fresnoy ja hänen neljä roistoaan istuivat puupölkyillä tulen ympärillä pitäen rajua, kovaäänistä puhetta ja kohennellen sitä, ikäänkuin sekä tuli että koko talo olisivat olleet heidän omansa. Muuan rihkamakauppias istui nurkassa tavaramyytynsä päällä silmäillen heitä ilmeisen pelokkaana ja epäluuloisena. Toisessa nurkassa oli kaksi lasta mennyt suojaan aasin alle, jonka selän kanat olivat valinneet yöpuukseen. Kapakan isäntä, iso, roteva mies, istui kiukkuisena ullakolle vievien tikapuitten juurella suuri nuija kädessään, ja vaimo-luntus kulki edestakaisin illallis-puuhissa, näyttäen pelkäävän yhtä paljon miestänsä kuin vieraitaankin.

Näkemäni sai minut yhä varmemmin vakuutetuksi siitä, että nuo heittiöt olivat valmiit mihin konnantyöhön tahansa ja että, jollen heitä masentanut, olisin pian kadottanut kaiken valtani heihin nähden. Vahvistuen päätöksessäni tempasin meluavasti oven auki ja astuin sisään. Fresnoy katsahti silloin ylös ja virnisti, ja muuan miehistä nauroi. Toiset tulivat äänettömiksi, mutta ei kukaan liikahtanut eikä tervehtinyt minua. Hetkeäkään epäröimättä astuin lähimmän miehen luo ja rivakalla potkaisulla lennätin pölkyn pois hänen altaan. "Nouse ylös, lurjus, kun minä astun sisään!" huusin samalla päästäen kauan tuntemani

kiukun purkautumaan. "Ja sinä myös!" ja toisella potkulla lähetin hänen vierustoverinsa istuimen samaa tietä, sivaltaen häntä ratsastusraipallani pari kertaa hartioille. "Eikö teillä ole ihmisten tapoja? Toiselle puolen siitä, ja jättäkää tämä puoli paremmillenne."

Molemmat nousivat ylös äristen ja aseitaan hapuillen ja seisoivat tuokion edessäni katsoen vuoroin minuun ja vuoroin syrjäsilmillä Fresnoy'han. Mutta kun ei tämä antanut heille mitään merkkiä ja heidän toverinsa vain nauroivat, niin heidän rohkeutensa petti, ja he luikkivat noloina toiselle puolen tulta ja istuivat siellä vihaisesti mulkoillen.

Istahdin heidän johtajansa viereen. "Tämä herra ja minä syömme tässä", huusin tikapuitten juurella istuvalle miehelle. "Pyytäkää vaimonne kattamaan meille, ja parasta mitä teillä on. Noille heittiöille pankaa heidän osansa sellaiseen paikkaan, mistä heidän rasvaisten mekkojensa haju ei pääse meidän ja ruokiemme väliin."

Mies astui esiin, silminnähtävästi sangen iloisena, kun huomasi jollakin olevan käskijäarvoa, ja alkoi hyvin kohteliaasti laskea viiniä ja asettaa pöytää eteemme, Silläaikaa kuin hänen vaimonsa täytti lautasemme tulella riippuvasta mustasta padasta. Fresnoyn kasvoilla oli omiminen huvitettu hymy, josta ilmeni, että hän ymmärsi tarkotukseni, mutta ei ollut riittävän varma asemastaan ja vaikutusvallastaan seuralaisiinsa nähden ollakseen piittaamatta minun toimenpiteistäni. Annoin hänen kuitenkin pian tietää, ettei hän ollut vielä minusta selviytynyt. Määräykseni

mukaan asetettiin pöytämme niin etäälle miehistä, etteivät he voineet kuulla puhettamme, ja hetken perästä kumarruin hänen puoleensa.

"Fresnoy", sanoin minä, "te taidatte olla vaarassa unohtaa erään asian, joka teidän olisi hyvä muistaa".

"Minkä?" mutisi hän, viitsien tuskin katsahtaa minuun.

"Sen, että olette tekemisissä Gaston de Marsacin kanssa", vastasin minä levollisesti. "Kuten aamulla sanoin, olen päättänyt tehdä vielä viime yrityksen parantaakseni asioitani, enkä salli kenenkään – ymmärrätekö, Fresnoy, en kenenkään – kumota aikomuksiani rankaisematta."

"Kukas tässä haluaa kumota teidän aikomuksianne?" kysyi hän röyhkeästi.

"Te", vastasin järkähtämättä, leikaten puhuessani viipaleen leipäsämpylästä. "Te ryöväsitte minut iltapäivällä; minä annoin sen olla. Te yllytite noita miehiä röyhkeyteen; minä annoin sen olla. Mutta minä sanon teille: jos ette tänä yönä tee niinkuin minä vaadin, Fresnoy, niin kautta aateliskunniani lävistän teidät miekallani kuin pyyn paistinvartaaseen."

"Vai lävistätte? Mutta siinä leikissä onkin mukana kaksi", huusi hän nousten äkkiä tuoliltaan, "tai vielä paremmin kuusi! Ettekö luule, herra de Marsac, että teidän olisi ollut parempi odottaa..."

"Luulen, että teidän olisi parempi kuulla vielä joku sana", vastasin kylmäverisesti pysyen istuallani, "ennenkuin kutsutte avuksenne tovereitanne."

"No", sanoi hän yhä seisoen, "mikä se olisi?"

"No niin", vastasin, viitattuani häntä vieläkin turhaan istumaan, "jos te mieluummin kuuntelette määräyksiäni seisoaltanne, niin samantekevää minulle."

"Määräyksiännekö?" tiuskaisi hän, kiihtyen äkkiä.

"Niin juuri, määräyksiäni!" vastasin minä, nousten yhtä joutuin jaloilleni ja nykäisten miekkani etupuolelleni. "Määräyksiäni, hyvä herra", toistin kiivaasti, "tai jos väitätte ettei minulla ole käskyvaltaa tässä joukkueessa, joka on minun palkkaamani, niin ratkaistaamme se kysymys tässä ja nyt heti, te ja minä, mies miestä vastaan."

Riita leimahti ilmi niin äkkiä, vaikka minä olin koko ajan sitä valmistanut, ettei kukaan hievahtanut. Vaimo tosin syöksähti lapsiensa luokse, mutta muut ällistelivät suu auki. Jos he olisivat liikahtaneet tai jos hetkenkään sekamelska olisi kiihottanut hänen vertansa, olisi Fresnoy epäilemättä ottanut vastaan haasteeni, sillä hän ei suinkaan ollut pelkuri. Mutta kun hän siinä seiso i silmä silmää vasten minun kanssani eikä ympäriltä kuulunut hiiskahdustakaan, niin hänen rohkeutensa petti. Hän pysähtyi tuijottaen minuun epävarmana, eikä puhunut mitään.

"No", sanoin minä, "ettekö arvele, että kun minä kerran maksan, niin on minulla oikeus antaa määräyksiä?"

Fresnoy istui jonkun aikaa hyvin äreänä, hypistellen tuoppiaan ja muljottaen pöytään. Hän oli kyllin kunniantuntoinen kärsiäkseen nöyryytyksestään ja kyllin älykäs oivaltaakseen,

että hetkellinen epäröinti oli maksanut hänelle toveriensa kannatuksen. Kiiruhdin senvuoksi lepyttämään häntä selittämällä hänelle tämänöiset suunnitelmani, ja se onnistuikin yli odotusteni. Sillä kun hän kuuli, kuka tuo poiskuljetettava nainen oli ja että hän oli tällä hetkellä Chizén linnassa, pyyhkäisi hämmästys tyyten pois hänen loukkaantumisensa. Hän tuijotti minuun kuin mielipuoleen.

"Herra Jumala!" huudahti hän. "Tiedätekö, mitä aiotte tehdä?"

"Luulenpa tietäväni", vastasin minä.

"Tiedätekö kenen tuo linna on?"

"Turenne kreivin."

"Ja että neiti de la Vire on hänen sukulaisensa?"

"Tiedän", sanoin minä.

"Herra Jumala!" huudahti hän jälleen. Ja hän katsoi minuun suu auki.

"No, mikä on hätänä?" kysyin minä, vaikka minulla oli epämieluisen tunne, että kyllä tiesin – tiesin varsin hyvin.

"Ihminen, hän lyö teidät mäsäksi, niinkuin minä lyön tämän hatun!" vastasi hän kovasti kiihdyksissään. "Yhtä helposti. Kenen luulette suojelevan teitä häneltä tällaisessa mieskohtaisessa riidassa? Navarranko? Ranskanko? Arpinaamanko? Ei yksikään niistä suojele teitä. Voisitte pikemminkin varastaa jalokivet kuninkaan kruunusta – hän on heikko; taikka Guisen viimeisen salajuonen – hän on jalomielinen toisinaan; taikka Navarran viimeisen lemmityisen – hän on lauhkea

kuin vanha saapas. Teidän olisi parempi olla tekemisissä kaikkien noiden kanssa yhdessä, sen sanon, kuin kajota Turennon uuhikaritsoihin, jollette halua että luunne murskataan teilauspyörillä! Jumal'avita, se on totta!"

"Kiitän kohteliaimmin neuvostanne", virkoin minä jäykästi, "mutta arpa on heitetty. Minä en enää peräydy. Mutta toisekseen, jos te pelkäätte, Fresnoy..."

"Minä pelkään, pelkään kovasti", vastasi hän suoraan.

"Teidän nimenne ei tarvitse kuitenkaan joutua asiaan sekotetuksi", sanoin minä. "Otan itse vastatakseni kaikesta. Ilmotan nimeni tänne majataloon, missä arvatenkin tullaan tekemään tiedusteluja."

"Tosiaan, se on jotakin", vastasi hän miettiväisenä, "No niin, se on ruma juttu, mutta minä suostun siihen. Te siis tahdotte, että minä tulen kanssanne, vähän yli kahden, eikö niin? Ja että toiset ovat satulassa kello kolme? Niinhän se oli?"

Vastasin myöntävästi, hyvilläni siitä, että olin saanut hänet mukautumaan näinkin pitkälle. Keskustelimme sitten vielä tarkoin ja moneen kertaan suunnitelmamme yksityiskohdista, päättäen ohjata pakomatkamme Poitiers'n ja Tours'in kautta. Luonnollisesti en ilmaissut hänelle, minkä takia valitsin juuri Blois'n turvapaikaksemme tai mitä tarkoituksia minulla siellä oli, vaikka hän uteli sitä useammin kuin kerran ja kävi miettiväksi ja hiukan nyreäksikin, kun kartoin sitä hänelle selittämästä. Vähän jälkeen kello kahdeksan nousimme ullakolle nukkumaan. Miehemme jäivät alas lieden ympärille, kuorsaten niin hartaasti,

että vanhan huonerähjän seinät miltei tärisivät. Isännän oli määrä istua valveilla ja herättää meidät heti kuun noustessa, mutta tämän tehtävän olisin yhtä hyvin voinut uskoa itsellenikin, sillä jännityksen ja epäilysten vallassa ollen nukuin tuskin ollenkaan ja olin aivan hereilläni, kun kuulin isännän askeleet tikapuilla ja tiesin, että oli aika nousta ylös.

Siekailematta hyppäsin pystyyn, eikä Fresnoy ollut paljoa hitaampi. Emme tuhlanneet aikaa puheisiin, vaan nousimme ratsujemme selkään ja läksimme matkaan, taluttaen kumpikin varahevosta rinnallamme, ennenkuin kuu oli kunnolla kohonnut puitten latvojen yläpuolelle. Tultuamme linnan metsästyspuistoon huomasimme välttämättömäksi jatkaa kulkuamme jalan, mutta kun matkaa ei ollut pitkältä, saavuimme ilman vastuksia linnan edustalle, jonka yläosa loisti kylmänä ja valkoisena kuutamossa.

Yö oli kaunis ja taivas ihan pilvetön, ja koko seudun täytti niin omituinen juhlallisuus, että seisoin tuokion sen valtaamana, tuntien voimakkaana mielessäni sen vastuunalaisuuden, jonka nyt aion ottaa päälleni. Tuona lyhyenä hetkenä johtuivat mieleeni kaikki edessäni olevat vaarat, niinhyvin itse matkan yleiset vaikeudet kuin Turenne kreivin kosto ja omien miesteni hillittömyys, kehottaen minua vielä viimeisen kerran peräytymään noin hullunrohkeasta yrityksestä. Tuohon vuorokauden aikaan virtaa veri miehen suonissa laimeasti ja hitaasti, ja minun vereni oli unettomuuden ja talvisen sään jäähdyttämänä. Minun täytyi muistuttaa mieleeni yksinäinen

asemani, ahdinkojen ja pettymyksien täyttämän entisyyteni, poskiani hivelevät harmaat haivenet, miekkani, jota olin kauan käyttänyt kunniakkaasti, joskin vähän siitä hyötyen – näitä kaikkia minun täytyi ajatella saadakseni rohkeuteni ja itseluottamukseni jälleen kohoamaan.

Jälestäpäin tulin huomanneeksi, että toverini oli jokseenkin samanlaisessa mielentilassa, sillä kun kumarruin työntämään maahan kepakoita, jotka olin tuonut mukani sitoakseni niihin hevoset, laski hän kätensä käsivarrelleni. Katsahtaessani häneen nähdäkseni, mitä hän tahtoi, hämmästyin hänen kuutamossa kalpeilta näyttävien kasvojensa hurjaa ilmettä ja varsinkin hänen silmiään, jotka kiiluivat kuin mielipuolessa. Hän yritti puhua, mutta näytti kuin se olisi ollut hänelle vaikeata, ja minun täytyi kysyä häneltä töykeästi, ennenkuin hän sai ääntä suustaan. Ja hän puhui vain pyytääkseen minua kummallisella, kiihottuneella tavalla luopumaan yrityksestä ja palaamaan takaisin.

"Mitä, nytkö?" sanoin minä hämmästyneenä. "Nytkö, kun jo olemme tässä asti?"

"Niin, jättäkää se!" huusi hän, pudistaen minua miltei rajusti käsivarresta. "Jättäkää se, hyvä mies! Se päättyy pahasti, sen sanon teille! Jumalan nimessä, jättäkää se ja menkää kotiin, ennenkuin siitä seuraa pahempaa."

"Mitä hyvänsä siitä seuranneekin", vastasin minä kylmästi, pudistaen käteni irti hänen otteestaan ja ihmetellen kovasti tätä äkillistä pelkuruuden puuskaa, "mitä hyvänsä siitä seuranneekin, niin minä en peräydy. Te, Fresnoy, saatte tehdä niinkuin teitä

haluttaa!"

Hän hätkähti ja vetäytyi erilleen minusta; mutta hän ei vastannut eikä puhunut enää mitään. Mennessäni noutamaan tikapuita, joitten paikan olin iltapäivällä pannut merkille, seurasi hän minua sinne ja takaisin parvekkeen alla olevalle käytävälle yhtä umpimielisen äänettömänä. Olin useammin kuin kerran tähystänyt innokkaasti neidin huoneen ikkunaan, mutta valppauteni ei keksinyt sieltä vähintäkään valoa eikä liikettä. Vaikka tämä seikka saattoi merkitä joko sitä, että aikomukseni oli tullut ilmi, tai sitä, että neiti de la Vire ei luottanut minuun, en siitä masentunut, vaan asetin tikapuut varovaisesti parveketta vasten, joka oli synkässä varjossa, ja pysähdyin ainoastaan antaakseni Fresnoylle viimeiset ohjeet. Ne sisälsivät vain sen, että hänen oli vartioitava tikapuitten juurella ja puolustettava niitä, jos meidät yllätettäisiin, jotta pääsisin peräytymään ikkunasta, tapahtuipa sisäpuolella mitä tahansa.

Sitten kiipesin varovasti ylös tikapuita ja huotrassa oleva miekka vasemmassa kädessäni astuin rintasuojuksen yli. Ottaen askelen eteenpäin ja haparoiden kädelläni, tunsin ikkunan lyijypuitteisen ruudun ja koputin hiljaa.

Yhtä hiljaa painui ikkunanpuolisko sisään ja minä seurasin sitä. Käsivarrelleni laskeutui käsi, jonka saatoin nähdä, mutta en tuntea. Kaikki oli pimeätä huoneessa ja edessäni, mutta käsi talutti minua kaksi askelta eteenpäin ja sitten äkkiä painaltaen käski minun pysähtyä. Kuulin, kuinka jokin verho vedettiin taakseni, ja heti sen jälkeen poistettiin suojus kaislakynttilän

päältä, ja huoneen täytti heikko, mutta riittävä valo.

Ymmärsin, että ikkunan eteen vedetty verho oli sulkenut peräytymistieni yhtä varmasti kuin jos ovi olisi pantu kiinni takanani. Mutta epäluulo väistyi pian sen luonnollisen hämmennyksen tieltä, jota ihminen tuntee nähdessään joutuneensa kieroan asemaan, mistä hän ei voi päästä muuten kuin kömpelöllä selittelyllä.

Huone, johon olin tullut, oli pitkä, kapea ja matala. Se oli verhottu tummalla vaatteella, joka nieli valon, ja päättyi haudanomaisesti perällä olevaan vielä mustemmalta näyttävään vuodekomeroon. Seinän vieressä oli pari kolme suurta arkkua, joista yhden kannella oli aterian jätteitä. Keskilattiaa peitti karkea matto, jolla oli pieni pöytä, tuoli, jalkapalli ja pari jakkaraa ynnä joitakin pienempiä esineitä hajan-hajan kahden puoleksi täytetyn satulalaukun ympärillä. Hoikempi ja lyhyempi niistä kahdesta olennosta, jotka olin nähnyt, seisoi pöydän vieressä ratsastusviitta yllään ja naamio kasvoillaan, ja se tapa, millä hän äänettömänä tarkasteli minua, samoin kuin hänen kylmä, halveksiva ilmeensä, jota ei naamio eikä viittakaan voineet salata, masensivat minua vieläkin enemmän kuin tietoni siitä, että olin kadottanut sen avaimen, jolla olisin voinut päästä hänen luottamukseensa.

Iltapäivällä näkemäni rotevampi olento oli punaposkinen, tukevatekoinen, noin kolmissakymmenissä oleva nainen, jolla oli pirteät, mustat silmät ja tuikea ryhti, jonka kiivas malttamattomuus ei vähääkään lieventynyt, kun hän

hetkeä myöhemmin puhui minulle. Kaikki kuvitelmani Fanchettesta menivät nurin nähdessäni tämän naisen, joka sievistelemättömine puheineen ja tapoineen tuntui pikemmin naisvartialta kuin hovikaunottaren kamarineitsyeltä ja näytti sopivan paremmin vartioimaan juonikasta neitosta kuin auttamaan häntä sellaisella karkuretkellä kuin mikä nyt oli edessämme.

Hän seisoj jonkunverran taempana herratartaan, punakka käsi leväten sen tuolin selustalla, mistä neiti nähtävästi oli noussut ylös minun saapuessani. Muutamia sekunteja, jotka minusta tuntuivat minuuteilta, me tuijotimme toisiimme äänettöminä, neidin vastattua kumarrukseeni pienellä päännyökkäyksellä. Sitten, nähdessäni, että he odottivat minun puhuvan, minä avasin suuni.

"Neiti de la Vire, luullakseni?" kuiskasin empien.

Hän taivutti jälleen päätään; siinä kaikki.

Koetin puhua itseluottamuksella. "Suonette anteeksi, neiti", lausuin minä, "jos esiintymiseni tuntuu äkilliseltä, mutta aika on nyt kaikista tärkeintä. Hevoset odottavat sadan askeleen päässä talosta, ja kaikki on valmisteltu pakoanne varten. Jos lähdemme heti, on pääsymme esteetön. Tunninkin viivytyks voi aiheuttaa ilmitulon."

Vastaukseksi hän nauroi naamionsa takaa – nauroi kylmästi ja ivallisesti. "Te olette liian hätäinen, hyvä herra", sanoi hän, kirkkaassa äänessään sama sävy kuin naurussaankin, mikä nostatti sydämessäni miltei suuttumuksen tunteen. "Minä en

tunne teitä; tahi oikeammin sanoen, minä en tiedä teistä mitään, mikä oikeuttaisi teidät sekaantumaan minun asioihini. Te olette liian nopea otaksumissanne, hyvä herra. Te sanotte tulevanne ystävän lähettämänä. Kenen?"

"Erään, josta olen ylpeä saadessani kutsua häntä sillä nimellä", vastasin niin maltillisesti kuin saatoin.

"Hänen nimensä!"

Vastasin lujasti, etten voinut sitä ilmaista. Ja niin sanoessani katsoin häneen lujasti.

Tämä näytti hetkeksi tyrmistyttävän ja hämmentävän häntä, mutta tuokion perästä hän jatkoi: "Mihin aiotte viedä minut?"

"Blois'han, ystäväni ystävän asuntoon."

"Te käytätte vaativaista puhetapaa", vastasi hän hymähtäen. "Näyttää siltä kuin olisitte saanut suuria tuttavuuksia viime aikoina! Mutta teillä on arvatenkin minulle jokin kirje, ainakin jokin merkki, jokin takuu siitä, että te todellakin olette se, mikä väitätte olevanne, herra de Marsac?"

"On totta, neiti", sopersin minä, "minun täytyy selittää. Minun täytyy sanoa teille..."

"Ei, herra", huudahti hän kiivaasti, "ei ole tarvis mitään sanoa. Jos teillä on se, mistä puhuin, niin näyttäkää se! Te tässä hukkaatte aikaa. Älkäämme tuhlatko enempää sanoja!"

Minä olin käyttänyt hyvin vähän sanoja, ja Jumala tietää, ettei mielentilani sallinutkaan monisanaisia selityksiä. Mutta kun olin syyllinen, el minulla ollut muuta vastattavana kuin sanoa nöyrästi totuus. "Minulla oli sellainen merkki, josta te mainitsitte",

lausuin minä, "vielä tänään iltapäivällä, nimittäin kultarahan puolikas, jonka ystäväni uskoi minulle. Mutta häpeäkseni on minun sanottava, että se varastettiin minulta muutamia tunteja sitten."

"Varastettiin teiltä!" huudahti hän.

"Niin, neiti; ja siitä syystä en voi sitä teille näyttää", vastasin minä.

"Ette voi sitä näyttää? Ja te uskallatte tulla luokseni ilman sitä!" hän huusi niin kiivaasti, että en voinut olla säpsähtämättä, niin valmistunut kuin olinkin soimauksiin. "Te tulette minun luokseni! Te!" jatkoi hän. Ja sitten hän syyti päälleni solvauksia, kutsuen minua hävyttömäksi tungettelijaksi, ja antaen minulle lukemattomia muita nimiä, joita muistelllessani vieläkin punastun, ja osottaen kaiken kaikkiaan sellaista intohimoisuutta, joka jo olisi hämmästyttänyt minua, jos se olisi näyttäytynyt hänen seuranaisessaan, mutta joka niin hennossa ja nähtävästi heikossa olennessa ilmeten suorastaan typerrytti ja tyrmistytti minut. Niin syyllinen kuin olinkin, en voinut käsittää hänen tavatonta katkeruuttaan enkä hänen sanojensa ääretöntä halveksivaisuutta, ja minä tuijotin häneen sanattoman ihmetyksen vallassa, kunnes hän omasta tahdostaan antoi minulle avaimen, joka teki hänen tunteensa minulle ymmärrettäviksi. Uudessa raivonpurkauksessa hän repäisi pois naamionsa, ja hämmästykseni näin edessäni saman nuoren hovinaisen, jonka olin tavannut Navarran kuninkaan odotushuoneessa ja jonka onnettomuudekseni olin saattanut

Mathurinen pilkanteon esineeksi.

"Kuka on palkannut teidät", jatkoi hän, pieniä nyrkkejään pusertaen ja harmin kyöneleet silmissään, "tekemään minut hovin naurunesineeksi? Oli jo kyllin siinä, että ajattelin teitä sopivaksi välikappaleeksi niille, joilta minulla oli oikeus odottaa apua! Oli jo kyllin siinä, että luulin heidän ajattelemattoman valintansa takia olevani pakotettu valitsemaan joko inhottavan vankeuden tahi sen naurettavuuden, jolle teidän apunne vastaanottaminen panisi minut alttiiksi! Mutta että te olisitte uskaltanut omasta aloitteestanne seurata minua, te, hovin pilkkataulu..."

"Neiti!" huudahdin minä.

"Viheliäinen, reikähihainen seikkailija!" jatkoi hän nauttien julmuudestaan. "Se menee yli siedettäväisyyden rajojen! Sitä ei voi enää kärsiä! Se..."

"Ei, neiti; teidän täytyy kuunnella minua!" huusin minä niin ankarasti että se vihdoinkin pysähdytti hänet. "Olkoon, että olen köyhä, mutta olen kuitenkin aatelismies; niin, neiti", jatkoin lujasti, "aatelismies ja viimeinen jäsen suvussa, joka on puhutellut teidän sukuanne vertaisenaan. Ja minä vaadin, että te kuuntelette minua. Minä vannon, että tänne tullessani luulin teidän olevan täysin tuntemattoman itselleni! En tiennyt koskaan nähneeni teitä, en tiennyt koskaan ennen tavanneeni teitä."

"Minkätähden sitten tulitte?" kysyi hän ilkeästi.

"Tulin niitten henkilöitten tahdosta, joita juuri mainitsitte. He antoivat haltuuni merkin, jonka olen kadottanut. Siinä on ainoa

hairahdukseni, ja sitä pyydän teiltä anteeksi."

"Siihen teillä on syytäkin", vastasi hän katkerasti, mutta sentään muuttuneella sävyllä, ellen erehtynyt, "jos kertomuksenne vain on totta."

"Niin, siinäpä sen kuulitte!" säesti seuranainen hänen rinnallaan. "Tässä on tehty melua tyhjästä. Te sanotte itseänne aatelismieheksi, ja teillä on sellainen nuttukin kuin..."

"Hiljaa, Fanchette!" sanoi neiti käskevästi. Ja sitten hän seisoi hetkisen äänettömänä, katsoen minuun kiinteästi, huulet kiihtymyksestä värisevinä ja hehkuvan punaiset pilkut poskillaan. Hänen puvustaan ja muistakin seikoista saattoi selvästi nähdä, että hän oli päättänyt paeta, jos olisi saanut nähdä merkin; nähdessäni tämän ja tietäessäni kuinka vastahakoinen nuori tyttö on luopumaan päähänpistoistaan, saatoin vielä vähän toivoa, ettei hänen epäluottamuksensa ja kieltonsa kestäisi. Ja niin lopulta kävikin.

Kun hän avasi suunsa seuraavan kerran, oli hänen sävyssään ainoastaan tyyntä halveksimista. "Te puolustatte itseänne taitavasti", sanoi hän, rummuttaen sormillaan pöytään ja katsoen minuun kiinteästi. "Mutta voitteko sanoa minulle jotain syytä, minkä takia mainitsemanne henkilö olisi valinnut sellaisen lähettilään?"

"Voin", vastasin rohkeasti. "Hän teki sen siksi, ettei voitaisi häntä epäillä teidän pakonne toimeenpanijaksi."

"Ohoo!" huudahti hän, kipinä äskeistä intohimoa äänessään. "Tulisi siis laskettavaksi liikkeelle sellainen puhe, että neiti de la

Vire on karannut Chizéstä herra de Marsacin kanssa, vai mitä? Kylläpä sen saatoin arvatakin!"

"Herra de Marsacin avulla", vastasin minä, oikaisten kylmästi hänen sanojaan. "On teidän asianne", jatkoin sitten, "verrata tätä haittaa ja tänne jäämisen epämieluisuutta keskenään. Minun on ainoastaan pyydettävä teitä tekemään päätöksenne pian. Aika on täperällä, ja minä olen viipynyt täällä jo liian kauan."

Sanat olivat tuskin päässeet huuliltani, kun ne saivat vahvistusta kaukaisesta äänestä – kiinnipaiskatun oven synnyttämästä melusta, mikä siihen vuorokauden aikaan kajahtavana – arvioni mukaan oli kello yli kolmen – ei voinut merkitä muuta kuin pahaa. Tätä melua seurasi heti, meidän vielä kuunnellessamme kohotetuin sormin, toisia ääniä – tukahdutettu huudahdus ja raskaitten askelien töminä etäisessä käytävässä. Neiti katsahti minuun ja minä hänen seuranaiseensa. "Ovi!" kuiskasin minä. "Onko se lukittu?"

"Lukittu ja teljetty!" vastasi Fanchette. "Ja suuri arkku pantu eteen."

Tulla kolistakoot vain; ei heistä ole mitään pelkoa vähään aikaan."

"Sitten teillä on vielä aikaa, neiti", kuiskasin minä, peräytyen askeleen ja tarttuen ikkunan edessä olevaan verhoon. Ehkä tekeydyin kylmäverisemmäksi kuin olin. "Ei ole liian myöhäistä. Jos haluatte jäädä, niin sille en voi mitään. En voi sitä auttaa. Jos taas päätätte uskoa itsenne minun huomaani, niin vannon aateliskunniani kautta tahtovani olla tuon luottamuksen arvoinen

– palvella teitä uskollisesti ja suojella teitä viimeiseen asti! Enempää en voi sanoa."

Hän vapisi ja katsoi minusta oveen, jolle joku oli juuri alkanut kuuluvasti kolkuttaa. Se näytti vaikuttavan häneen ratkaisevasti. Huulet raollaan, katse kiihtyneenä hän kääntyi äkkiä Fanchetteen päin.

"Niin, menkää vain jos haluatte", vastasi nainen äreästi, lukien tarkotuksen hänen katseestaan. "Suurempaa roistoa ei voi olla kuin se, josta meillä on kokemusta. Mutta kun kerran olemme lähteneet, niin taivas meitä auttakoon, sillä jos hän saavuttaa meidät, niin me saamme maksaa kalliisti!"

Tyttö ei puhunut itse, mutta sitä ei tarvittukaan. Ovella kasvoi melu joka hetki, ja seasta alkoi kuulua äkäisiä kehotuksia Fanchettelle aukaisemaan ja uhkauksia ellei hän pian tottelisi. Minä annoin asioille äkkiratkaisun sieppaamalla toisen satulalaukuista – toisen annettiin jäädä – ja sivalsin sivulle ikkunaa peittävän verhon. Samassa Fanchette sammutti kynttilän – viisaasti kyllä – ja vetäisten auki ovi-ikkunan minä astuin parvekkeelle, toisten seuratessa kintereilläni.

Kuu oli noussut korkealle ja valaisi kirkkaasti talon edustalla olevan pienen aukeaman, joten saatoin selvästi erottaa tikapuit ja niitten ympäristön. Ihmeekseni ei Fresnoy ollutkaan paikallaan, eikä häntä näkynyt missään. Mutta kun samassa kuulin vasemmalta puoleltani talon taustalta huudon, joka ilmaisi, ettei vaara rajottunut enää yksinomaan talon sisäpuolelle, päätin, että hän oli mennyt sinne ehkäisemään hyökkäystä. Enempää

siekailematta aloin siis laskeutua niin nopeaan kuin taisin, miekka toisessa kainalossani ja satulalaukku toisessa.

Olin puolivälissä alas tulemassa ja neiti oli jo astumassa tikapuille seuratakseen minua, kun kuulin askeleita alhaalta ja näin Fresnoyn tulevan juosten miekka kädessään.

"Joutuin, Fresnoy!" huusin minä. "Hevosten luo, ja irrottakaa ne!

Joutuin!"

Luistin alas lopun matkaa, otaksuen että hän oli mennyt tekemään mitä pyysin. Mutta olin tuskin saanut jalkani maahan, kun kylkeeni sattui raju isku, joka sai minut horjahtamaan kolmen askeleen päähän tikapuista. Hyökkäys oli niin äkillinen ja odottamaton, että jollen olisi nähnyt sivullani Fresnoyn mulkoilevia, vihasta raivostuneita kasvoja ja kuullut hänen kiivasta hengitystään hänen koettaessaan irrottaa miekkaansa, joka oli tunkeutunut satulalaukkuni lävitse, en olisi milloinkaan tullut tietämään, kuka tuon iskun oli antanut tahi kuinka täperällä pelastumiseni oli ollut.

Onneksi tajusin tilanteen ajoissa, ennenkuin hän ehti saada irti säiläänsä, ja se antoi käteeni tarmoa. En voinut paljastaa miekkaani sellaisessa käsikämmässä, vaan päästäen irti satulalaukun, joka oli pelastanut henkeni, iskin miekkani kahvalla kaksi kertaa häntä kasvoihin niin rajusti, että hän kaatui takaperin ja jäi makaamaan ruohikolle, tumma, yhä laajeneva tahra ylöspäin kääntyneissä kasvoissaan.

Se oli tuskin tehty, ennenkuin naiset olivat ehtineet tikapuitten

juurelle ja seisoivat vieressäni. "Joutuin!" huudahdin heille, "tahi he ovat kimpussamme!" Tarttuen neidin käteen, juuri kun puolikymmentä miestä tuli juosten nurkan takaa, hyppäsin hänen kanssaan alas muurin aukosta, ja pakottaen hänet juoksemaan minkä suinkin pääsi, syöksyimme sen avonaisen alueen poikki, mikä oli meidän ja metsänrinnan välillä. Päästyämme puitten suojaan, mistä meitä ei saattanut nähdä, oli minun vielä irrotettava hevoset ja autettava neiti ja seuranainen ratsaille kiireimmän kautta.

Mutta seuralaisteni ihailtava kylmäverisyys ja mielenmaltti ynnä takaa-ajajiemme vastahakoisuus poistumaan avonaiselta maalta, he kun eivät tienneet meidän lukumääräämme, saivat aikaan sen, että kaikki tapahtui verrattain tynesti. Hyppäsin Cidin selkään (minulla on aina ollut tapana opettaa hevoseni seisomaan rauhallisesti irrallaan, enkä tiedä mikä taito olisikaan hyödyllisempi tiukassa paikassa), ja sivaltaen Fresnoyn hiirakkoa kupeille, jotta se syöksähti laukkaan, suuntasin kulkumme polulle, jota myöten olin saapunut linnaan iltapäivällä. Tiesin, että se oli tasainen ja vapaa haitallisista oksista, ja valitsemalla sen arvelin ehkä eksyttäväni takaa ajajat jäliltämme joksikin aikaa, saattaen heidät siihen luuloon, että olimme lähteneet etelää kohti kylän läpi vievän tien sijasta.

V. Matka Blois'han

Pääsimme tielle ilman esteitä tai vastuksia, ja kirkkaassa kuunvalossa oli helppo osata kylään. Ajoimme sen läpi majatalolle, missä olimme vähällä törmätä yhteen neljän evankelistan kanssa, jotka seisoivat oven edustalla valmiina lähtemään. Joutuisasti ja määräävällä äänellä käskin heidän nousta ratsaille, ja arvaamattomaksi ilokseni he tottelivatkin napolisematta tai mainitsematta sanaakaan Fresnoysta. Seuraavassa tuokiossa karautimme pois kyläpahasesta ja olimme Melleen vievällä tiellä, Poitiers noin kolmentoista penikulman päässä edessämme. Katsoin taakseni ja olin erottavinani liikkuvia valoja linnasta päin; mutta päivänkoittoon oli vielä kaksi tuutia, ja kuunvalossa en voinut varmasti päättää, olivatko ne todellisia vaiko ainoastaan pelokkaan mielikuvitukseni luomia.

Muistan, kuinka kolme vuotta aikaisemmin, kun tapahtui tuo kuuluisa paluu Angers'ista – kun Condén prinssi oli vienyt armeijansa Loiren toiselle puolelle ja paluun joen yli käytyä mahdottomaksi oli pakotettu lähtemään laivalla Englantiin, jättäen itsekunkin selviytymään omin neuvoin – muistan hyvin, kuinka tuolloin ratsastin yksinäni, pistooli kädessäni enemmän kuin kymmenen penikulmaa vihollismaan läpi ohjaksia kiristämättä. Mutta huoleni rajottui silloin yksinomaan itseeni ja hevoseeni. Vaarat, joille olin alttiina

jokaisessa kahlauspaiikassa ja tienristeyksessä, olivat sellaisia, jotka erottamattomasti kuuluvat sotaretkeen ja synnyttävät urheissa sydämissä vain hurjaa mielihyvää, jota muuten saa harvoin nauttia. Ja vaikka ratsastinkin silloin sotapoluilla, ja milloin en voinut aiheuttaa kauhua muissa, sain pelätä itse, niin ei tarkotuksissani kuitenkaan ollut mitään salaista tai peiteltävää.

Nyt oli laita aivan toisin. Ensimmäisten tuntien aikana Chizéstä lähdettyämme tunsin tuskallista kiihotusta, levottomuutta, kuumeenomaista maltittomuutta päästä eteenpäin, mikä oli minulle aivan uutta. Se painoi rohkeuteni mahdollisimman alas ja saattoi minut luulemaan kaikkia tuulentuomia ääniä takaa-ajon ääniksi, muuttaen vasaran helähdykset alasinta vastaan miekkujen kalskeeksi ja omien miesteni puheet takaa-ajajien huudoiksi. Ei vaikuttanut mitään, vaikka neiti ratsasti kuin mies ja hypäten tiellä olevien esteitten yli osotti omaavansa rohkeutta ja kestävyyttä enemmän kuin olin voinut odottaakaan. Minä en voinut ajatella muuta kuin edessämme olevaa neljää pitkää päivää, joista jokaisessa oli kaksikymmentäneljä tuntia ja joka tunti täynnä lukemattomia häviön ja perikadon mahdollisuuksia.

Tosiaankin, mitä kauemmin mietin asemaamme – ja ratsastaessamme milloin veden peittämissä notkoissa pärskytellen, milloin louhikkoisilla rinteillä kompastellen, minulla oli yllinkyllin aikaa miettiä – sitä suuremmilta näyttivät edessämme olevat vaikeudet. Menettäessäni Fresnoyn olin tosin vapautunut yhdestä levottomuuden aiheesta, mutta olin samalla jäänyt yhtä hyvää miekkaa vähemmälle, ja ennestäänkin oli

meillä niitä liian vähän. Loiren ja meidän välillämme oleva seutu oli, meidän puolueemme ja liigan rajamaana ollen, joutunut niin tiheään sodan hävityksille alttiiksi, että se oli tullut ryöväreitten ja kaikkinaisen epäjärjestyksen tyyssijaksi. Talonpojat olivat paenneet kaupunkeihin, ja heidän sijalleen oli asettunut ryövärijoukkoja ja karkulaisia molemmista sotaakäyvistä puolueista, pitäen asuntoa Poitiers'n seutujen raunioituneissa kylissä ja ryöstellen kaikkia, jotka vain uskalsivat tiellä liikkua. Näitten vaarojemme lisäksi kerrottiin kuninkaallisen armeijan olevan hiljalleen tulossa eteläänpäin Nevers'in herttuan johdolla jonkun matkan päässä kulkusuuntamme vasemmalla puolella, samalla kun Niort'ia vastaan lähetetty hugenottiosasto oli myöskin liikkeellä muutamien penikulmien päässä meistä.

Jos mukanani olisi ollut neljä reimaa ja luotettavaa kumppalia, olisin voinut katsoa tätäkin tilannetta silmiin hymysuin ja kevein sydämin. Mutta tieto siitä, että neljä miestäni saattoivat tehdä kapinan millä hetkellä tahansa, tai, mikä vieläkin pahempaa, vapautua minusta ja kaikesta kurista yhdellä ainoalla salakavalalla iskulla, samanlaisella kuin Fresnoy oli minuun tähdännyt, täytti minut alati läsnäolevalla pelolla, joka vaati minulta äärimäisiä tahdonponnistuksia salatakseni sitä heiltä, mutta jota turhaan koetin peittää neiti de la Viren terävämmältä katseelta.

Vaikuttiko tämä seikka häneen sen, että hän sai minusta huonomman käsityksen kuin minkä hetki sitten olin toivonut hänellä minusta olevan, vai alkoiko hän, nyt kun se oli liian

myöhäistä, katuja pakoaan ja paheksua minun osuuttani siihen, on vaikea sanoa. Mutta päiväkoitteesta lähtien hän alkoi kohdella minua kylmällä epäluulolla, mikä oli melkein yhtä epämiellyttävää kuin se halveksiva ylemmyys, joka ilmeni hänen sävyssään silloin, kun hän suvaitsi sanoa minulle jotakin, mikä kuitenkin harvoin tapahtui.

Hän ei kertaakaan antanut minun unohtaa, että minä olin hänen silmissään köyhä seikkailija, jonka hänen ystävänsä olivat palkanneet saattamaan hänet turvalliseen paikkaan, mutta jolla ei ollut mitään oikeuksia pienimpäänkään tuttavallisuuteen tai tasa-arvoisuuteen. Kun pyysin saada korjata hänen satulaansa, käski hän seuranaisensa tulla pitämään hänen hameensa liepeitä, jottei käteni edes vahingossa koskettaisi sen pallea. Ja kun tahdoin tuoda hänelle viiniä Mellessä, mihin pysähdyimme parikymmeneksi minuutiksi, kutsui hän Fachettea ojentamaan sen hänelle. Hän ratsasti enimmältä osalta naamio kasvoillaan ja seuranaisensa rinnalla. Yksi hyvä vaikutus hänen ylpeydellään ja pidättyväisyydellään kuitenkin oli: ne synnyttivät miehissäni voimakkaan tunteen hänen arvostaan ja tärkeydestään ja siitä vaarasta, mikä heitä uhkasi, jos he rupeaisivat häntä vastustamaan.

Molemmat Fresnoyn pestaamat miehet määräsivät ratsastamaan parikymmentä askelta edellä. Luukkaan ja Johanneksen sijoitin viimeisiksi. Tällä tavoin arvelin pysyttäväni heidät hiukan erillään toisistaan. Itse puolestani aioin ratsastaa neidin rinnalla, mutta hän antoi minun niin selvästi oivaltaa

läheisyyteni olevan hänelle epämieluisen, että minä jättäydyin jälemmäksi, antaen hänen ratsastaa Fanchetten kanssa ja tyytyen jälkimäisten evankelistain seuraan, joita koetin tehdä innokkaiksi kannattamaan tarkotuksiani.

Onneksemme eivät pahimmat pelkoni toteutuneet, vaan me tapasimme tien miltei autiona – niinkuin valitettavasti oli suurin osa seutuakin sen molemmiin puolin – emmekä kohdanneet muita kuin pieniä matkaseurueita, jotka, nähdessään esiratsastajien roistomaisen ulkomuodon, väistyivät kauas syrjään tieltämme ja olivat iloisia päästessään meistä pelkällä säikähdyksellä. Sivuutimme Lusignanin, karttaen sen katuja, mutta kulkien kuitenkin niin läheltä sitä, että saatoin osottaa neidille sen kuuluisan linnan paikan, joka tarun, mukaan oli vedenneito Melusinan rakentama ja jonka liigan joukot olivat hävittäneet kolmetoista vuotta sitten. Hän otti kuitenkin tiedonantoni vastaan niin kylmästi, etten halunnut jatkaa sen pitemmälle, vaan kohauttaen olkapäitäni jättäydyin jälemmäksi ja ratsastin äänettömänä, kunnes pari tuntia puolenpäivän jälkeen Poitiers'n kaupunki tuli näkyviin muuriensa ja torniensa ympäröimänä matalalla kummullaan keskellä seutua, joka kesänaikaan oli rehevien viinitarhojen peitossa, mutta joka nyt näytti ruskealta, alastomalta ja kolkolta.

Fanchette kääntyi ja kysyi minulta lyhyesti, oliko se Poitiers. Vastasin myöntävästi, mutta lisäsin, että erinäisistä syistä en aikonut pysähtyä sinne, vaan olla yötä eräässä kylässä penikulman päässä kaupungista, missä oli siedettävä majatalo.

"Tulemme vallon hyvin toimeen täälläkin", vastasi nainen tyyneästi. "Ja oli miten oli, neiti ei tahdo mennä sen edemmäksi. Hän on väsynyt ja hänellä on kylmä, ja lisäksi on hän kastunut. Hän on jo tehnyt tarpeeksi pitkän matkan."

"Luulen kuitenkin", vastasin naisen tuttavallisuuden ärsyttämänä, "että neiti muuttaa mielensä kuullessaan ne syyt, joitten vuoksi tahdon mennä edemmäksi."

"Neiti ei halua niitä kuulla, hyvä herra", vastasi asianomainen itse hyvin terävästi.

"Arvelen kuitenkin, että teidän olisi parempi kuulla ne", väitin minä kääntyen kunnioittavasti häneen päin. "Nähkääs, neiti..."

"Minä näen ainoastaan yhden asian", huudahti hän, siepaten pois naamionsa ja näyttäen kasvonsa, jotka tosin olivat kauniit, mutta sillä hetkellä suuttumuksesta ja kärsimättömyydestä punottavat, "ja se on se, että tapahtukoon mitä hyvänsä, minä jään yöksi Poitiers'hen."

"Jos tyytyisitte lepäämään tunnin verran?" esitin minä kohteliaasti.

"Minä en tyydy!" vastasi hän pontevasti. "Ja tahdon sanoa teille kerta kaikkiaan", jatkoi hän kiivaasti, "että te menette rohkeudessanne liian pitkälle. Te olette täällä saattamassa minua ja antamassa määräyksiä noille ryysymekoille, joilla olette katsonut soveliaaksi häväistä seuraamme, mutta teidän tehtävänne ei ole antaa määräyksiä minulle eikä arvostella minun tekojani. Olkaa hyvä ja pysykää täst'edes velvollisuuksienne rajoissa."

"Haluni on ainoastaan totella teitä", vastasin minä, tukahuttaen mieleni kuohunnan ja puhuen niin tyynesti kuin suinkin saatoin. "Mutta koska tärkein velvollisuuteni on pitää huolta teidän turvallisuudestanne, olen vakavasti päättänyt, etten jätä huomioon ottamatta mitään, mikä voi edistää sitä tarkotusta. Te ette ole ajatellut sitä, että jos meitä takaa-ajava joukkue ehtii Poitiers'hen tänä iltana, niin meitä tullaan etsimään kaupungista ja me joudumme kiinni. Jos taas saadaan kuulla, että olemme sivuuttaneet kaupungin, niin ajoa ei ehkä jatketa sen pitemmälle; varmastikaan sitä ei jatketa pitemmälle tänä iltana. Siitä syystä emme voi", lisäsin lujasti, "jääda Poitiers'hen yöksi".

"Herra", huudahti hän, katsoen minuun kasvot hämmästyksestä ja suuttumuksesta tulipunaisina, "uskallatteko...?"

"Uskallan tehdä velvollisuuteni", vastasin minä kooten rohkeuteni, vaikka mieltäni kirvelikin. "Minä olen kyllin vanha mies ollakseni teidän isänne, eikä minulla ole paljon menetettävää, muuten en olisikaan nyt tässä. En välitä siitä, mitä te ajattelette tai sanotte minusta, kun vaan saan tehdyksi sen, minkä olen ottanut tehdäkseni, ja saatetuksi teidät turvallisesti ystävienne suojaan. Mutta kylliksi siitä, me olemme nyt portilla. Jos sallitte, niin ratsastan rinnallanne kulkiessamme katuja pitkin. Siten herätämme vähemmän huomiota."

Odottamatta hänen myöntymystään, mitä hän sangen todennäköisesti tuskin olisi antanutkaan, kannustin hevostani eteenpäin ja asetuin hänen rinnalleen, viitaten Fanchettea

jäämään jalemmäksi. Tämä totteli sanattomana harmista, neidin heittäessä minuun murhaavan silmäyksen ja katsellessa ympärilleen voimattomassa vihassa, ikäänkuin hänellä olisi ollut aikomuksena pyytää ohikulkijoilta apua minua vastaan. Mutta hän malttoi sentään mielensä ja tyytyen mumisemaan sanan "hävytön" pani naamionsa jälleen kasvoilleen, mitä tehdessään hänen sormensa näyttivät vapisevan aikalailia.

Sataa tihuutti hiljakseen ja iltapäivä kallistui lopulleen saapuessamme kaupunkiin, mutta huomasin että kaduilla vallitsi siitä huolimatta vilkas elämä. Ihmisiä seisoj ryhmässä vakavan näköisinä keskustellen. Jostakin kuului kellon kumahtelua, ja tuomiokirkon lähellä seisoj melkoinen väkijoukko kuuntelemassa miestä, joka näytti lukevan jotain seinään kiinnitettyä ilmojusta tai julistusta. Toisessa paikassa oli sotamies, joka oli liigan punaisissa väreissä, mutta tahraisena ja täpläisenä kuin juuri matkalta tullut, puhumassa jotakin kansanjoukolle, joka kuunteli häntä henkeään pidättäen, näyttäen riippuvan silmillään kiinni hänen huulissaan. Läheisessä kulmauksessa oli kourallinen pappeja, jotka kuiskailivat keskenään murheellisin kasvoin. Useat tuijottivat meihin ohikulkiessamme, ja jotkut olisivat puhutelleetkin, mutta minä ratsastin vakaasti eteenpäin antautumatta keskusteluihin. Pohjoisportille tullessamme värähdytti minua kuitenkin outo pelko, sillä vaikka päivänlaskuun oli vielä runsaasti puoli tuntia, oli portinvartija panemassa sitä kiinni. Meidät nähdessään hän odotti muristen, kunnes saavuimme paikalle, ja mutisi

sitten vastaukseksi ihmettelevään huomautukseeni jotakin kummallisista ajoista ja itsepäisistä ihmisistä, joille täytyi tehdä mieliksi. En kuitenkaan paljoa piitannut siitä, mitä hän sanoi, haluten vain päästä portin ohi ja jättää kulustamme niin vähän jälkiä kuin suinkin.

Niin pian kuin olimme kaupungin ulkopuolella, jättäydyin järeälle, luovuttaen paikkani Fanchettelle. Kulkea nytkyttelimme vielä yhden pitkän ja aution penikulman, äänettöminä, hevoset ja miehet yhtä väsyneinä ja alakuloisina, naiset niin nääntyneinä, että jaksoivat tuskin pysyä satulassaan. Aloin jo pelätä verottaneeni neidin voimia liiaksi, kun vihdoinkin suureksi huojennukseksi joen ja tien risteyksessä tulivat näkyviin, sen majatalon pitkät ja matalat rakennukset, johon olin aikonut pysähtyä. Paikka näytti tyhjältä ja kolkolta, sillä hämärä oli tihenemässä. Mutta kun peräkkäisessä jonossa etenimme pihaan yksi kerrallaan, loisti valovirta vastaamme ovista ja ikkunoista ja lukuisat elähyttävät ja virkistävät äänet tervehtivät korviamme.

Huomatessani, että neiti oli turtunut ja jäykistynyt pitkästä istumisesta, olisin tahtonut auttaa häntä laskeutumaan satulasta. Mutta hän hylkäsi tarjoomukseni kiivaasti, ja minun täytyi tyytyä kehottamaan isäntää hankkimaan neidille ja hänen seuranaiselleen parhaat saatavissa olevat mukavuudet ja toimittamaan heille mahdollisimman rauhallisen huoneen. Mies suostui hyvin kohteliaasti ja vakuutti, että kaikki tulisi tehdyksi. Mutta huomasin, että hänen silmänsä harhailivat hänen puhuessaan ja että hänellä näytti olevan jotakin sydämellään.

Kun hän palasi toimitettuaan heille, mitä olin määrännyt, sain sen tietää.

"Satuitteko koskaan näkemään häntä?" kysyi hän huokaisten; hänen murheellisuuteensa sekottui kuitenkin samalla ilmeistä mielihyvää.

"Näkemään, ketä?" vastasin minä tuijottaen häneen, sillä ei kumpikaan meistä ollut maininnut ketään.

"Herttuata."

Tuijotin häneen jälleen ihmetyksen ja epäluulon vaiheilla. "Ei kai Nevers'in herttua liene näillä main?" sanoin vitkastellen. "Olen kuullut hänen olevan lännessä päin Bretagnen rajoilla."

"Hyvä Jumala!" huudahti isäntä, kohottaen kätensä hämmästyksissään.

"Ettekö te ole kuullutkaan?"

"En ole kuullut mitään", vastasin kärsimättömästi.

"Ettekö ole kuullut, että kaikkein mahtavin ja ylhäisin herra, Guisen herttua on kuollut?"

"Guisen herttuako kuollut? Se ei ole totta!" huudahdin hämmästyen.

Hän nyökäytti kuitenkin päätään moneen kertaan erittäin tärkeän näköisenä, näyttäen siltä, kuin olisi hän aikonut kertoa minulle joitakin yksityisseikkoja. Mutta muistaessaan, kuten minusta näytti, puhuvansa useitten vieraitten kuullen, jotka istuivat takanani suuren tulennoksen ääressä sekä silmät että korvat auki, tyytyikin hän muuttamaan pyyhinliinan toiselle käsivarrelleen ja lisäämään vain: "Niin, kuollut kuin kivi.

Uutinen siitä saapui tänne eilen ja nosti aika hälinän. Se tapahtui Blois'ssa joulun aattonaaton, jos tiedot paikkansa pitävät."

Olin kuin ukkosenlyömä. Tämä oli uutinen, joka saattoi muuttaa Ranskan ulkonäköä. "Kuinka se tapahtui?" kysyin minä.

Isäntäni peitti suunsa kädellään ja yskäisi, ja nykäisten minua salaa hihasta antoi hiukan häpeilevän näköisenä ymmärtää, ettei hän voinut sanoa enempää julkisesti. Olin esittämäisilläni jonkin tekosyn vetäytyäkseni pois hänen kanssaan, kun äreä ääni, joka nähtävästi tarkoitti minua, sai minut kääntymään äkkiä ympäri. Näin vieressäni pitkän, laihakasvoisen jakobiinipukuisen munkin. Hän oli noussut tuoliltaan tulen äärestä ja näytti olevan hillittömän kiihtymyksen vallassa.

"Kuka kysyy, kuinka se tapahtui?" huusi hän pyöritellen silmiään, mutta kuitenkin, jollen aivan erehtynyt, pitäen silmällä kuulijoitaan. "Onko Ranskanmaassa ihmistä, jolle sitä ei vielä ole kerrottu? Onko?"

"Minä takaan ainakin yhdestä", vastasin minä katsellen häntä kaikkea muuta kuin suosiollisesti. "Minä en ole kuullut mitään."

"Sitten saatte kuulla! Kuunnelkaa!" huudahti hän, kohottaen oikean kätensä ja heiluttaen sitä kuin jotakin läsnäolevaa henkilöä tarkottaen. "Kuulkaa syytöstäni, jonka teen Kirkko-Äidin ja pyhimysten nimessä ulkokullattujen päämiestä, valapattoa ja salamurhaajaa vastaan, joka istuu ylhäisillä istuimilla! Hän on oleva Anateema Maranata, sillä hän on vuodattanut pyhän ja puhtaan, taivaan valitun verta! Helvettiin hän on menevä, ja pian. Se veri, jonka hän on

vuodattanut, vaaditaan häneltä takaisin ennenkuin hän on vuotta vanhemmaksi tullut."

"No, no. Kaikki tuo kuuluu kyllä hyvin komealta, hyvä isä", sanoin minä tullen kärsimättömäksi, ja samalla hiukan halveksivasti; sillä näin, että hän oli yksi noita vaeltavia ja usein puolihulluja munkkeja, joista liiga sai tehokkaimmat asiamiehensä.

"Mutta minä hyötyisin enemmän teidän kohteliaista sanoistanne, jos tietäisin kuka se on, jota kirouksenne tarkoittaa."

"Se on verinen mies!" huusi hän. "Se, jonka kautta viimeinen, mutta ei vähin Jumalan pyhimyksistä ja marttyyreista astui kunniaan joulun edellisenä perjantaina."

Loukkautuneena tuollaisista häpäisevistä sanoista ja arvellen, että hän hurjista puheistaan ja eleistään huolimatta oli vähemmän hullu kuin miltä hän näytti, ja ainakin yhtä paljon konna kuin hullu, käskin häntä ankarasti lopettamaan kiroilunsa ja ryhtymään kertomukseensa, jos hänellä sellaista oli.

Hän mulkoili minuun hetken, ikäänkuin aikoisi sinkauttaa hengenaseensa minun päätäni kohti. Mutta kun vastasin hänen mulkoiluunsa värähtämättömin silmin – ja minun neljä lurjustani, jotka olivat yhtä malttamattomia kuulemaan uutisia kuin minäkin ja joissa ajeltu päälaki tuskin herätti sen enempää kunnioitusta, alkoivat murista – niin hän muuttikin mielensä ja tyyntyen yhtä äkkiä kuin oli leimahtanutkin, alkoi viivyttelemättä tyydyttää uteliaisuuttamme.

Huonon palveluksen tekisin kuitenkin itselleni, jos panisin

tähän sen mielettömän ja usein herjaavan sekamelskan, jolla hän, ylistäen Guiseä Jumalan marttyyriksi, kertoi tuon tarinan, joka nyt on kaikille tuttu – tarinan siitä talvisesta aamusta Blois'ssa, jolloin kuninkaan lähettiläs tuli varhain koputtamaan herttuan ovelle pyytäen häntä joutumaan, sillä kuningas tarvitsi häntä. Nyt on tuo tarina kylläkin kulunut. Mutta kuullessani sen ensi kerran Clain'in majatalossa se oli kauttaaltaan uusi ja hämmästyttävä.

Ja munkki, joka kertoi tarinan ikäänkuin olisi omin silmin ollut näkemässä tapahtumia, ei jättänytkaan pois mitään, mikä saattoi vaikuttaa hänen kuulijoihinsa. Hän kertoi, kuinka herttualle annettiin varotus toisensa perästä ja hän vastasi vielä esihuoneessakin: "Hän ei uskalla!" Kuinka hänen verensä, salaperäisesti aavistaen lähenevää loppuaan, kylmeni, ja hänen silmänsä, joka oli haavottunut Château-Thierry'n luona, alkoi vuotaa vettä, niin että hänen täytyi lähettää noutamaan nenäliinaansa, jota hän. ei ollut muistanut ottaa mukaansa. Hän kertoi myöskin, kuinka herttua laahasi murhaajiaan pitkin huonetta, kuinka hän huusi armoa ja kuinka hän viimein kuoli kuninkaan vuoteen viereen, ja kuinka kuningas, joka hänen elävänä ollessaan ei milloinkaan uskaltanut häntä vastustaa, tuli ja survaisi herjaten jalallaan hänen ruumistaan! Kun hän lopetti, oli lieden ympärillä kalpeita kasvoja, kumartuneita otsia ja yhteenpuristettuja huulia. Kun hän kirosi Ranskan kuningasta – kirosi häntä avoimesti Valois'n Henrikin nimellä, seikka, jota en olisi koskaan odottanut kuulevani Ranskanmaassa – vaikka ei kukaan sanonut "amen", ja kaikki katsahtivat

olkapäänsä ylitse ja isäntä livisti pois huoneesta kuin olisi nähnyt kummituksen, niin ei kukaan näyttänyt pitävän itseään velvollisena vastustamaan häntä.

Minulla puolestani oli mieli täynnä ajatuksia, joita olisi ollut vaarallista lausua siinä seurassa niin lähellä Loirea. Heitin silmäyksen kuusitoista vuotta taaksepäin. Eikö juuri Henrik Guise ollut silloin herjannut Colignyn ruumista? Eikö juuri Henrik Guise ollut upottanut Pariisia verivirtoihin, ja eikö juuri Valois'n Henrik ollut ratsastanut hänen rinnallaan? Kuukauden 23:s päivä – päivä, jota ei koskaan voida pyyhkiä pois Ranskan aikakirjoista – oli hankkinut hänelle suuruuden maineen. Toinen 23:s päivä näki hänen maksavan sen hinnan – näki kuinka hänen tomunsa heitettiin salaa öiseen aikaan, kenenkään tietämättä minne!

Noitten ajatusten liikuttaessa mieltäni ja huomatessani, että munkki kiersi ympäri seuruetta keräten rahaa herttualle pidettäviin sielumessuihin, mihin tarkotukseen minä en voinut antaa hyvällä omallatunnolla enkä myöskään kieltäytyä antamasta herättämättä epäluuloja, pujahdin ulos. Ja huomatessani siivonnäköisen miehen puhelemassa isännän kanssa pienessä huoneessa keittiön vieressä, tilasin pullon parasta viiniä ja tuon esittelyn avulla sain syödä illalliseni heidän seurassaan.

Mies oli normannilainen hevoskauppias, joka oli palaamassa kotiinsa myytyään laumansa. Hänellä näytti olevan laajat asiat, ja ollen luonnoltaan vapaa ja ujostelematon, kuten useat

normannilaiset ovat, oli hän ensin halukas kohtelemaan minua enemmän tuttavallisesti kuin kunnioittavasti, sillä kun hevoseni, josta hän olisi tehnyt kauppaa, oli parempaa maata kuin nuttuni, otaksui hän minut joksikin isännöitsijäksi tai tilanhoitajaksi. Toimialallansa hän oli kuitenkin tullut tekemisiin monenlaisten ihmisten kanssa, joten hän pian huomasi erehdyksensä. Ja kun hän tunsu Seinen ja Loiren väliset maakunnat kuin viisi sormeaan ja piti alaansa kuuluvana nähdä ennakolta rauhan ja sodan mahdollisuudet, sain minä häneltä paljon hyödyllisiä tietoja ja miellyinkin häneen muuten koko paljon. Hän uskoi että Guisen murha vierottaisi Ranskan kuninkaasta niin, ettei hänen majesteetilleen jäisi paljon muuta kuin Loiren varrella olevat kaupungit ja joitakin muita paikkoja hänen Blois'ssa olevan hovinsa ulottuvilla.

"Mutta", sanoin minä, "kaikkihan näyttää nyt rauhalliselta. Ainakin täällä".

"Se on tyventä myrskyn edellä", vastasi hän. "Tuolla on muuan munkki.

Oletteko kuullut mitä hän puhuu?"

Nyökkäsin myöntävästi.

"Hän on vain yksi sadoista – ja tuhansistakin", jatkoi hevoskauppias katsoen minuun ja nyökäyttäen merkitsevästi päätään. Hän oli ruskeatukkainen ja hänellä oli älykkäät harmaat silmät, niinkuin useilla normanneilla. "He saavat kyllä tahtonsa läpi, sen saatte nähdä", pitkitti hän. "No, hevosten hinta nousee, niin etteipä minulla ole syytä nurista. Mutta jos minä olisin

matkalla Blois'han naisväkeä tai muuta senkaltaista tavaraa mukanaan, niin enpä pysähtyisi tänä aikana poimimaan kukkia tienvarrelta. Koettaisin päästä sisäpuolelle porttien niin pian kuin suinkin."

Mielestäni oli hänen puheessaan paljon järkeä. Ja kun hän jatkoi, väittäen, että kuningas huomaisi joutuneensa kahden tulen väliin – Pohjois-Ranskaa hallitseva liiga toisella puolellaan ja Etelä-Ranskaa hallitsevat hugenotit toisella – ja oli pakotettu tekemään ajoissa sopimuksen viimeksimainittujen kanssa, oivaltaen, ettei ensinmainittu tyytyisi vähempään kuin hänen valtaistuimeltasyöksemiseensä, niin aloin olla yhtä mieltä hänen kanssaan siitä, että saisimme ennen pitkää nähdä suuria muutoksia ja sangen levottomia aikoja.

"Mutta jos he panevat kuninkaan viralta", sanoin minä, "niin Navarran kuningas tulee hänen seuraajakseen. Hän on Ranskan kruununperillinen."

"Pyh!" vastasi kumppanini hieman halveksivasti. "Kyllä liiga sitä varoo. Hän menee samaa tietä kuin toinenkin."

"Sittenhän kuninkaat ovat samassa vaarassa, ja te olette oikeassa", sanoin minä vakuuttavasti. "Heidän täytyy yhtyä."

"Sen he tekevätkin. Se on vain ajan kysymys", sanoi hän.

Seuraavana aamuna hän tarjoutui liittymään matkueeseemme Blois'han asti, hänellä kun oli mukanaan vain yksi mies ja, kuten saatoin otaksua, melkoisen suuri rahasumma. Suostuin ilomielin ja hän tekikin niin, ja tämä lukumäärämme lisäys vapautti minut heti suurimmasta osasta pelkoani. En pitänyt todennäköisenä,

että neiti de la Virellä olisi mitään sitä vastaan, se kun lisäisi sekä hänen ulkonaista arvoaan että turvallisuuttaan. Eikä hän vastustanutkaan. Hän tervehti luullakseni mielihyvällä millaista joukonjatkoa hyvänsä, joka vain teki sen, ettei hänen tarvinnut ratsastaa minun vanhan nuttuni seurassa.

VI. Äitini asunto

Matkustettuumme Châtelhéral't'n ja Toursin kautta saavuimme Blois'n lähistölle kolmantena päivänä vähän jälkeen puolenpäivän ilman mitään onnettomuuksia tai takaa-ajon merkkejä. Normanni osottautui hauskaksi matkatoveriksi, kuten hän jo oli osottanut olevansa järkevä ja terävähuomioinen mies, ja hänen läsnäolonsa teki miesteni kurissapidon helpoksi. Aloin pitää seikkailua jo itse asiassa loppuunsaoritettuna, ja katsoen neiti de la Viren todellisuudessa jo parooni de Rosnyn huostaan saatetuksi, uskalsin kääntää ajatukseni omien suunnitelmieni kehittämiseen ja sellaisen turvasataman valitsemiseen, missä voisin levätä Turenne'n kreivin kostolta suojattuna.

Toistaiseksi olin säästynyt hänen takaa-ajoltaan ja Guisen kuoleman kaikkialla aiheuttaman sekasorron turvin onnistunut tekemään tyhjäksi hänen suunnitelmansa ja uhmailemaan hänen valtaansa verrattain helposti. Mutta tunsin siksi paljon hänen mahtavuuttaan ja olin kuullut siksi monta esimerkkiä hänen tuliluonteisuudestaan ja lujatahtoisuudestaan, etten toivonut liikoja lyhytaikaisesta säästymisestääni enkä tulevaisuutta ajatellessani tuntenut muuta kuin levottomuutta ja huolta.

Seuralaisteni huudahdukset Blois'n ilmestyttyä näköpiiriimme herättivät minut näistä mietteistäni. Yhdyin heihin ja tunsin aivan yhtä suurta mielenliikutusta kuin hekin katsellessani noita muhkeita torneja, jotka olivat nähneet

niin monta kuninkaallista juhlaa ja – surullista kyllä! – yhden kuninkaallisen murhenäytelmän. Mielikuvituksen liekki kietoi tuon synkän rakennuksen satojen vakavien ja iloisten muistojen köynnöksiin. Mutta vaikka rehevä Loiren tasanko levisi uljaan kaupungin juurella hartaan kunnioittavana kuten ennenkin, näytti rikoksen varjo kuitenkin synkentävän kaikki ja himmentävän velttona ilmassa riippuvan kuninkaallisen lipun loisteenkin.

Olimme kuulleet niin paljon huhuja kaupungissa vallitsevasta pelosta ja epäluulosta ja kaikkiin sinne saapuviin kohdistuvasta ankarasta tarkastuksesta – kuningas nimittäin pelkäsi Pariisin kapinapäivien uudistumista – että pysähdyimme pieneen majataloon neljännespenikulman päähän kaupungista ja hajotimme siinä seurueemme. Erosin normannilaisesta ystävästäni molemminpuolisilla kunnioituksen vakuutuksilla, ja omista miehistäni, joille olin maksanut palkan jo aamulla lisäten jokaiselle sievoisen lahjan, yhtä vilpittömin huojuksen tuntein. Toivoin – vaikka kohtalo ei suonut tuon toivon toteutuvan – etteivät nuo lurjukset enää koskaan joutuisi tielleni.

Ei ollut enää täyttä tuntia auringonlaskuun, kun saavuin ratsastaen portille muutamia askeleita neidin ja hänen seuranaisensa edellä; ikäänkuin olisin todellakin ollut sellainen tilanhoitaja, joksi hevoskauppias oli minua luullut. Tapasimme vahtihuoneen sotilasrivin reunustamana, joka tähysteli meitä hyvin tarkasti ja jonka ankarat muodot ja valmiina olevat aseet osottivat, ettei se ollut siinä vain näön vuoksi. Se seikka, että

tulimme Tours'ista, mikä kaupunki vielä oli kuninkaan käsissä, riitti kuitenkin hälventämään epäluulon, ja niin pääsimme esteettömästi porttien sisäpuolelle.

Saavuttuamme kaduille, missä ratsastimme peräkkäisessä rivissä talojen välissä, joitten asukkaat näkyivät rientävän ikkunoihin pienimmänkin hälinän sattuessa – niin kauhun täyttämä oli ilma – tunsin mielessäni verratonta huojennusta. Olimme vihdoinkin Blois'ssa. Muutamien kymmenien sylien päässä oli "Vertavuotava sydän". Muutamien minuuttien perästä saisin loppukuittauksen ja pääsisin pitämään huolta ainoastaan itsestäni. Eikä mielihyväni paljonkaan vähentynyt siitä tosiasiasta, että minun oli pian erottava neiti de la Virestä. Suoraan sanoen en pitänyt hänestä ollenkaan. Minusta näytti, että hovi-ilma oli turmellut kaikki miellyttävät luonteenomaisuudet, mitä hänessä mahdollisesti oli joskus ollut. Hän käyttäytyi vielä, ja oli käyttäytynyt koko ajan, minua kohtaan yhtä kylmän epäluuloisesti kuin matkan alussa; eikä hän ollut kertaakaan ilmaissut pienintäkään huolehtimista minun puolestani eikä näyttänyt vähääkään ajattelevan, että me hänen palveluksessaan ollen olimme vaaroille alttiina. Häikäilemättä oli hän alinomaa asettanut omat oikkunsa yhteisen edun ja turvallisuudenkin yläpuolelle, samalla kuin hänen omanarvontuntonsa oli käynyt niin suureksi, ettei hän katsonut olevansa kiitoksen velkaa yhdellekään inhimilliselle olennotle. En voinut kieltää, että hän oli kaunis – muistelinpa useinkin häntä katsellessani sitä päivää, jolloin olin nähnyt hänet Navarran

kuninkaan esihuoneessa kaikessa viehätysensä loistossa. Mutta siitä huolimatta tunsin voivani kääntää hänelle selkäni – hänet turvaan saatettuani – ilman kaipausta, ja olevani kiitollinen siitä, ettei hänen polkunsä tulisi koskaan toisten kohtaamaan minun polkuani.

Tällaiset ajatukset rinnassani käännyn St. Denys'n kadulle ja näin heti edessäni "Vertavuotavan sydämen", joka oli pieni, mutta siistin näköinen majatalo lähellä kadun päätä, vastapäätä erästä kirkkoa. Karkeatekoinen, harmaapäinen mies, joka seisoj ovella, astui pysähtyttyämme esiin ja katsoen uteliaasti neitiin kysyi mitä minä olin vailla, lisäten kohteliaasti, että talo oli täynnä ja ettei heillä ollut yhtään makuuhuonetta vapaana, viimeaikaiset tapahtumat kun olivat vetäneet kaupunkiin suuren väenpaljouden.

"Haluaisin tietää ainoastaan erään osotteen", lausuin kumartuen satulassani ja puhuen matalalla äänellä, jotteivät ohikulkijat kuulisi sanojani. "Parooni de Rosny on kaiketi Blois'ssa vai kuinka?"

Mies säpsähti kuullessaan tuon hugenotti-johtajan nimen ja katsahti hermostuneesti ympärilleen. Mutta nähdessään, ettei ketään ollut aivan lähellä meitä, hän vastasi; "Hän on ollut, mutta hän lähti kaupungista toista viikkoa sitten. Täällä on tapahtunut merkillisiä asioita, eikä herra de Rosnyn mielestä ilmanala täällä ollut hänelle oikein sopiva."

Hän lausui tämän niin merkitsevällä äänenpainolla ja samalla niin huolellisesti varoen päästämästä sanojaan syrjäisten

kuultaviin, että minä, vaikka olinkin kovasti hämmästynyt ja katkerasti pettynyt, onnistuin tukahuttamaan tunteeni, niin etten ilmaissut niitä huudahduksilla enkä eleilläkään. Tyrmistyneen äänettömyyden perästä kysyin, minne parooni de Rosny oli lähtenyt. "Rosny'hin", oli vastaus. "Ja missä on Rosny?"

"Chartres'in tuolla puolen, melkein Nantes'issa asti", vastasi mies, silittäen hevoseni kaulaa. "Noin kolmekymmentä peninkulmaa täältä."

Käänsin hevoseni ja ilmotin kiireimmältään saamani tiedot neidille, joka odotti muutamien askelien päässä. Jos ne olivat vastenmielisiä minulle, niin hänelle ne olivat vielä vastenmielisempiä. Hänen harmillaan ja suuttumuksellaan ei ollut rajoja. Hetkeen hän ei saanut sanaa suustaan, mutta hänen salamoivat silmänsä puhuivat selvemmin kuin hänen sanansa, kun hän huusi minulle: "No, hyvä herra, mitä nyt? Tällainenko on teidän kauniitten lupaustenne loppu? Missä on teidän Rosnynne, jollei kaikki olekin omaa valheellista keksintöänne?"

Tuntien, että hänen suuttumuksensa ei ollut aivan aiheeton, näin harmini, ja kertoen nöyrästi, että Rosny oli maatilallaan kahden päivämatkan päässä ja etten minä nähnyt muuta keinoja kuin mennä hänen luokseen, kysyin isännältä mistä voisimme saada yösijaa.

"Sitä minä todellakaan en voi sanoa", vastasi hän tähystellen meihin uteliaana ja ajatellen varmaankin mielessään, että minä kuluneine levättineni ja hienoine hevosineni ja neiti naamioineen ja lokapärskeisine ratsastusviittoineen muodostimme omituisen

parin. "Ei ole yhtään majataloa, joka ei olisi täynnä ullakkokomeroita, vieläpä vajojakin myöten; ja mikä on tärkeämpää, ihmiset eivät ole juuri kärkkäitä ottamaan vieraita taloonsa. Nämä ovat kummallisia aikoja. Puhutaan", jatkoi hän matalammalla äänellä, "että vanha kuningatar on linnassa kuolemaisillaan, ja ettei hän enää näe aamua."

Minä nyökkäsin. "Meidän täytyy päästä jonnekin", sanoin.

"Auttaisın teitä kyllä, jos voisın", vastasi hän olkapäitään kohauttaen. "Mutta minkä sille tekee! Blois on täynnä harjasta kellariin."

Hevonen värisi allani, ja neiti, jonka kärsivällisyys oli lopussa, huusi minulle käskevästi, että minun oli tehtävä jotakin. "Me emme voi olla yötä kadulla", sanoi hän kiivaasti.

Näin, että hän oli lopen uuvuksissa ja jaksoi tuskin hallita itseään. Ilta alkoi hämärtyä ja rupesi satamaan vettä. Katuojan löyhkä ja taloista leviävä ummehtunut ilma tuntuivat tukahduttavan meidät. Takanamme olevan kirkon kello alkoi soittaa iltarukoukseen. Joitakin ihmisiä, joitten huomio oli kiintynyt majatalon edessä seisoviin hevosiimme, oli kerääntynyt paikalle ja katseli meitä.

Näin, että jotain oli tehtävä, ja tehtävä pian. Kun en epätoivoissani nähnyt mitään muutakaan keinoa, tein esityksen, josta siihen saakka en ollut uneksinutkaan. "Neiti", sanoa tokasin, "minun täytyy viedä teidät äitini asuntoon."

"Äitinne asuntoonko?" huusi hän suoristaen ryhtinsä. Hänen äänessään ilmeni kopeata hämmästyä.

"Niin", vastasin minä terävästi; "kun, kuten sanotte, emme voi olla yötä kadulla, ja kun en tiedä minne muuallekaan voisin teidät sijoittaa. Viimeksi saamistani tiedoista päättäen luulen hänen seuranneen hovin mukana tänne. Tiedättekö", jatkoin isännän puoleen kääntyen, "erästä rouva de Bonnea, jonka pitäisi olla Blois'ssa?"

"Rouva de Bonne?" mutisi hän miettien. "Olen kuullut tuon nimen nykyisin. Odottakaahan vähän." Hän hävisi sisälle ja palasi melkein samassa, seurassaan hoikka, kalpeakasvoinen, mustaan, rikkinäiseen kauhtanaan puettu nuorukainen. "Kyllä", sanoi hän nyökäten, "eräs sen niminen arvoisa rouva kuuluu asuvan tästä seuraavalla kadulla. Tämä nuori mies sattuu asumaan samassa talossa ja opastaa teidät sinne, jos sitä haluatte."

Minä myönnyin, ja kiittäen häntä tiedonannoistaan käänsin hevoseni ja pyysin nuorukaista kulkemaan edellä. Ehdimme kuitenkin tuskin kääntyä kulman ympäri ja tulla toiselle hiukan kapeammalle ja vähempiliikkeiselle kadulle, kun neiti, joka ratsasti jälessäni, pysähtyi ja kutsui minua. Kiristin ohjokset, käännyn ja kysyin mikä oli.

"Minä en tule", sanoi hän, ja hänen äänensä värähteli hiukan, mutta levottomuudestako vai harmista, sitä en voinut päättää. "En tunne teitä ollenkaan, ja minä – minä vaadin että viette minut herra de Rosnyn luokse."

"Jos huudatte tuota nimeä ääneen Blois'n kaduilla", vastasin minä, "niin teidät sangen todennäköisesti viedään minne ette

lainkaan mielellänne menisi! Ja olenhan sanonut teille, että herra de Rosny ei ole täällä. Hän on mennyt maatilalleen Nantes'in lähelle."

"Viekkää minut sitten sinne!"

"Näin myöhään illalla?" sanoin kuivasti. "Sinne on kahden päivän matka täältä."

"Sitten tahdon mennä johonkin majataloon", vastasi hän nyreästi.

"Te olette kuullut, että majataloissa ei ole tilaa", sanoin minä niin maltillisesti kuin saatoin. "Ja majatalosta majataloon kulkeminen tähän vuorokauden aikaan saattaisi aiheuttaa meille ikävyyksiä. Voin vakuuttaa teille olevani yhtä tyrmistynyt kuin tekin herra de Rosnyn poissaolosta. Olemme nyt lähellä äitini asuntoa, ja..."

"Minä en tiedä mitään teidän äidistänne!" huudahti hän kiihkeästi, korottaen ääntään. "Te olette houkutellut minut tänne valheellisilla verukkeilla, enkä minä kärsi sitä kauempaa. Minä tahdon..."

"Mitä te sitten tahdotte tehdä, sitä en voi ymmärtää", vastasin minä pulassani, sillä sade ja pimeys sekä tuntemattomat kadut – joilla viivyttelemisemme saattoi millä hetkellä tahansa aikaansaada väenkokouksen – ja tuon itsepintaisen tytön vastahakoisuus yhdessä tekivät sen, etten tiennyt minne kääntyä. "Minä puolestani en voi keksiä mitään muuta. Ei ole sopivaa minun ruveta puhumaan äidistäni", jatkoin sitten, "muuten voisin sanoa, ettei neiti de la Virenkään tarvitse hävetä suostuessaan

nauttimaan rouva de Bonnen vieraanvaraisuutta. Eivätkä äitini olosuhteet", lisäsin ylpeästi, "niin vaatimattomat kuin ne ovatkin, kuitenkin ole niin ahtaat, että hänen olisi ollut luovuttava syntyperänsä oikeuttamista eduista."

Viimeisillä sanoillani näytti olevan jotakin vaikutusta seuratoveriini. Hän kääntyi ja puhui jotakin seuranaiselleen, joka vastasi matalalla äänellä, pudistellen päätään aina väliin ja heittäen minuun vihaisia katseita. Jos olisi ollut jokin muu mahdollisuus tiedossa, olisivat he epäilemättä vieläkin halveksien hylänneet tarjoukseni; mutta Fanchette ei nähtävästi voinut keksiä mitään, ja niin käski neiti äkeän näköisenä minua jatkamaan kulkua.

Hintelä, mustakauhtanainen nuorukainen, joka koko keskustelun ajan oli pidellyt hevoseni suitsia vuoroin kuunnellen ja vuoroin ällistellen, otti tämän määräyksen itselleen ja nyökäyttäen lähti jatkamaan matkaa. Ja minä seurasin. Kuljettuaan lähemmäs sata kyynärää hän pysähtyi halvannäköisen oven eteen, jonka kahta puolta oli ristikoilla varustettuja ikkunoita ja vastapäätä korkea muuri, jonka otaksuin jonkun aatelis-asunnon puutarhan taustamuuriksi. Katu oli sillä kohtaa valaisematon ja tuskin leveämpi kuin kuja. Eikä talokaan, joka oli kapea ja ränstynyt, vaikka korkea, ollut ulkonäöltään, mikäli pimeässä saatoin arvostella, omiaan hälventämään neidin epäluuloja. Mutta kun tiesin, että arvokkaittenkin henkilöitten on kaupungeissa usein pakko asua huonoissa asunnoissa, en huolinut siitä sen enempää, vaan riensin

auttamaan neitiä alas satulasta niin joutuin kuin mahdollista. Poika haparoi seinää ja löysi oven vierestä kaksi rengasta, ja niihin minä sidoin hevoset. Käskien hänen mennä edellä ja pyytäen neitiä seuraamaan, työnnyin sitten pimeään käytävään ja tulin hapuillen portaitten juurelle, jotka olivat aivan pimeät ja haisivat ummehtuneelta ja epämiellyttävältä.

"Mikä kerros?" kysyin oppaaltani.

"Neljäs", vastasi hän levollisesti.

"Tulimmainen!" mumisin minä alkaessani nousta ylös kädelläni seinästä pidellen. "Mitä tämä oikein merkitsee?"

Olin aivan ymmällä. Tulot Marsacin maista eivät tosin olleet suuret, mutta olisi niitten kuitenkin pitänyt riittää hankkimaan äidilleni, jonka olin viimeksi nähnyt Pariisissa ennen Nemours'in ediktiä, siedettävät mukavuudet – ainakin sellaiset kohtalaiset mukavuudet, että niitä tuskin saattoi odottaa olevan tarjolla tällaisessa talossa – syrjäisessä, rappeutuneessa, valaisemattomassa. Neuvottomuuteni lisäksi tuli, ennenkuin olin päässyt portaitten yläpäähän, levottomuus – levottomuus sekä äitini että neidin puolesta. Tunsin, että jotakin oli kierossa, ja olisin antanut paljon voidakseni peruuttaa viimemainitulle tyrkyttämäni kutsun.

Mitä nuori nainen itse ajatteli, sen saatoin hyvin arvata kuunnellessani hänen kiivasta hengitystään vieressäni. Joka askeleella odotin hänen kieltäytyvän menemästä edemmäksi. Mutta tehtyään kerran päätöksensä seurasi hän minua itsepintaisesti, vaikka portaissa oli niin pilkkopimeä, että minä

ehdottomasti irrotin tikarini ja valmistauduin puolustautumaan siinä tapauksessa, että tämä kaikki olisikin meille viritetty ansa.

Saavuimme kuitenkin portaitten yläpäähän ilman onnettomuuksia. Oppaamme koputti hiljaa eräälle ovelle ja avasi sen samassa odottamatta vastausta. Heikko valo hohti portaitten ylätasanteelle, ja taivuttaen päätäni, sillä ovenkamana oli matalalla, astuin huoneeseen.

Kahden askeleen päässä ovelta seisahduin ja katselin ympärilleni harmistuneen hämmästyneenä. Kaikkialla, mihin silmäni käänsin, oli vastassani äärimäisen köyhyyden alastomuus. Rikkinäinen savilamppu savusi ja ratisi tuolilla keskellä lahonnutta lattiaa. Lasittoman ikkunan edessä riippui seinään naulattuna vanha musta päällysviitta heiluen edestakaisin ilmanvedossa kuin ruumis hirsipuussa. Nurkassa seisoivat saviruukku, johon katosta vuotava vesi tippui. Liedellä oli kourallinen tuhkaa ynnä pieni rautainen keittopata ja toinen tuoli – joka viimeainittu heitti pitkän varjon lattian yli. Siinä olivat kaikki huonekalut mitä saatoin nähdä, lukuunottamatta sänkyä, joka täytti pitkän ja kapean huoneen peräseinän ja oli verhottu uutimilla jonkinlaiseksi komeroksi.

Yhdellä silmäyksellä olin nähnyt kaiken tämän, samoin kuin senkin, että huone oli tyhjä, ainakin näennäisesti. Katsoin kuitenkin tyrmistyneenä yhä uudelleen ja uudelleen. Viimein sain äänen suustani ja kysyin meidät tänne opastaneelta nuorukaiselta kiukkuisesti kiroten, mikä hänellä oli tarkoituksena.

Hän vetäytyi hätkähtäen avonaisen oven toiselle puolelle, mutta vastasi kuitenkin jonkinlaisella yreällä kummastuksella, että minä olin kysynyt rouva de Bonnen asuntoa ja että tämä oli se.

"Rouva de Bonnen asunto!" mumisin minä. "Tämäkö rouva de Bonnen asunto?"

Hän nyökkäsi.

"Tietysti se on! Ja te tiedätte sen kyllä!" sähisi neiti korvani juuressa, ääni kiihtymyksestä käheänä. "Älkää luulko, että voitte pettää meitä kauempaa. Me tiedämme kaikki! Tämä", jatkoi hän katsellen ympärilleen hehkuvien poskien ja leimuavien silmien, "tämä on äitinne asunto, toden totta! Äitinne, joka on seurannut hovia tänne – jonka varat ovat vaatimattomat, mutta ei niin pienet, että hänen olisi ollut luovuttava arvonsa oikeuttamista mukavuuksista. Tämäkö on teidän äitinne vieraanvaraisuutta? Te olette petturi, ja ilmitullut petturi! Lähtekäämme täältä! Antakaa minun mennä, sanon minä!"

Kahdesti olin yrittänyt keskeyttää hänen sanatulvansa, mutta turhaan. Vihdoinkin, suuttumuksen vallassa, joka oli sadoinkerroin rajumpi kuin hänen – sillä kuka, joka sanoo itseään mieheksi, tahtoisi kuulla itseään nimiteltävän äitinsä läsnäollessa? – minä siinä onnistuin. "Vaiti, neiti!" huusin minä tarttuen hänen ranteeseensa. "Vaiti, sanon minä! Äitini on tuolla!"

Ja juosten vuoteen luokse lankesin polvilleni sen viereen. Heikko käsi oli vetänyt uutimen puoleksi syrjään, ja aukosta

katsoivat äitini kuihtuneet kasvot, kuvastaen suurta kauhua.

VII. Simon Fleix

Muutamiksi minuuteiksi unohdin neidin osottaessani äidilleni sitä huolenpitoa ja huomaavaisuutta, mitä hänen tilansa ja minun velvollisuuteni vaativat. Ja osotin sitä hartaammin, kun huomasin tuskaisin sydämin, kuinka ikä ja sairaus olivat muuttaneet häntä sitten viime näkemän. Neidin sanojen säikähdyttämänä hän oli pyörtynyt, ja kului kotvan aikaa ennenkuin hän virkosi, silloinkin paremmin omituisen oppaamme avulla kuin minun ponnistuksistani. Vaikka malttamattomasti halusinkin tulla tietämään, miten hän oli joutunut tällaiseen puutteeseen ja tällaiseen paikkaan, ei nyt ollut kuitenkaan sopiva aika tyydyttää uteliaisuuttani, vaan valmistauduin sensijaan koettamaan hälventää sitä tuskallista vaikutusta, minkä neidin sanat olivat häneen tehneet.

Ensiksi tajuihinsa tultuaan ei hän niitä muistanut, vaan tyytyväisenä nähdessään minut vierellään unohtui hyväilemään minua heikoin käsin ja katkonaisin sanoin. Äidinrakkaudessa on sellainen taikavoima, että minun läsnäoloni varmaankin muutti hänen ullakkohuoneensa palatsiksi. Mutta sitten hänen silmänsä sattuivat neitiin ja hänen seuranaiseensa, jotka olivat jääneet seisomaan lieden luo heittäen meihin silloin tällöin synkkiä katseita, ja silloin hän muisti, ensin säikähdyksensä ja sitten sen syyn, ja ryntäilleen kohoten hän katseli kauhistuneena ympärilleen. "Gaston!" huusi hän tarrautuen käteeni luisevilla

sormillaan. "Mitä minä kuulin? Joku puhui sinusta – joku nainen. Hän sanoi sinua – vai untako näin – petturiksi! Sinua!"

"Äiti, äiti", sanoin minä, koettaen puhua huolettomasti, vaikka hänen harmaitten, hajallaan ja epäjärjestyksestä olevien hiuksiensa näkeminen sai mieleni liikutetuksi, "olisiko se ollut todennäköistä? Olisiko kukaan uskaltanut käyttää minusta sellaista sanaa sinun läsnäollessasi? Kyllä sinä varmaan olet sen uneksinnut!"

Mutta sanat palasivat hänen muistiinsa yhä elävämpinä, hän katsoi minuun hyvin huolissaan ja pani käsivartensa kaulalleni, ikäänkuin olisi tahtonut suojella minua vähäisillä voimillaan, jotka juuri auttoivat häntä hiukan kohoamaan vuoteeltaan. "Mutta joku sanoi niin, Gaston", mumisi hän, katse vieraisiin kiinnitettynä. "Minä kuulin sen. Mitä se tarkoitti?"

"Kuulit varmaankin", vastasin minä koettaen tekeytyä iloiseksi, vaikka kyyneleet olivat silmissäni, "tämän neidin toruvan Tours'ista tullutta opastamme, joka vaati juomarahaa kolme kertaa tavallisen määrän. Se hävytön lurjus ansaitsi kyllä kaikki mitä hänelle sanottiin, sen vakuutan."

"Sitäkö se oli?" kuiskasi hän epäillen.

"Varmasti se ei voinut olla muuta, äiti", vastasin minä, ikäänkuin en lainkaan epäilisi.

Hän vaipui jälleen vuoteelle helpotuksesta huohtaen, ja hänen kalpeille kasvoilleen tuli hiukan väriä. Mutta hänen silmänsä viipyivät vieläkin uteliaina ja levottomina neidissä, joka seisoi äkeänä tuleen tuijottaen. Ja tämän nähdessäni

tunsin sydämessäni kipeän aavistuksen, että olin tehnyt mielettömästi tuodessani tytön tänne. Aavistin, että tulisi tehtäväksi lukemattomia kysymyksiä ja syntyisi lukemattomia selkkauksia, ja tunsin jo häpeän punan kohoavan poskilleni.

"Kuka on tuo?" kysyi äitini hiljaa. "Minä olen sairas. Hänen täytyy suoda minulle anteeksi." Hän viittasi raukealla sormellaan seuralaisiini.

Nousin ylös ja pitäen yhä hänen kättään omassani käännyn niin, että kasvoni tulivat lieteen päin. "Hän on", vastasin kaavamaisesti, "neiti ... mutta sanon sinulle hänen nimensä myöhemmin, ollessamme kahdenkesken. Riittää kun sanon, että hän on jalosyntyinen nainen, jonka eräs korkea-arvoinen henkilö on uskonut huostaani."

"Korkea-arvoinen henkilö?" toisti äitini vienosti, katsahtaen minuun hymyillen mielihyvillään.

"Eräs kaikkein korkeimmista", sanoin minä. "Kun sellainen luottamus on minulle suuri kunnia, tunsin, etten voinut täyttää sitä paremmin kuin pyytämällä sinun vieraanvaraisuuttasi hänelle, kun meidän on kerran viivyttävä yksi yö Blois'ssa."

Puhuessani katsoin uhmaavana neitiin, vaatien häntä vastustamaan minua tai keskeyttämään puheeni, jos hän uskaltaisi. Vastauksen asemesta hän katsahti minuun kerran pää hiukan taivutettuna pitkien silmäripsiensä alta. Sitten hän kääntyi takaisin tuleen päin, ja hänen jalkansa polkaisi jälleen kiukkuisesti lattiaa.

"On ikävää, etten voi ottaa häntä vastaan paremmin", vastasi

äitini heikosti. "Olen kärsinyt vahinkoja viimeaikoina. Olen ... mutta siitä tahdon puhua joskus toisella kertaa. Neiti arvattavasti tuntee", jatkoi hän arvokkaasti, "sinut ja sinun asemasi etelässä liian hyvin ottaakseen pahakseen sitä tilapäistä ahdinkoa, mihin hän näkee minun joutuneen."

Huomasin neidin säpsähtävän, ja se peitettyä halveksimista ja hämmästynttä suuttumusta ilmaiseva katse, jonka hän minuun sinkautti, sai minut vääntelehtimään. Mutta kun äitini taputti minua hellästi kädelle, vastasin maltillisesti: "Neiti ei voi ajatella muuten kuin ystävällisesti ja hyvántahtoisesti, siitä olen vakuutettu. Ja asuntoja on tänä iltana vaikea hankkia Blois'ssa."

"Mutta kerro minulle itsestäsi, Gaston!" huudahti äitini innokkaasti. Ja hänen kätensä levätessä kädelläni ja hänen silmiensä tähystäessä kasvoihini ei minulla ollut sydäntä riistäytyä pois, niin pelokkaana kuin odotinkin, mitä oli tuleva, ja niin hartaasti kuin halusinkin lopettaa tämän kohtauksen. "Kerro minulle itsestäsi. Olet kai vielä ... kuninkaan suosiossa – en tahdo mainita hänen nimeään täällä?"

"Olen, äiti", vastasin, katsoen järkähtämättä neitiin, vaikka poskiani poltteli.

"Vai olet vielä – ja vieläkö hän kysyy sinulta neuvoa asioihinsa?"

"Vielä, äiti."

Hän huokasi onnellisena ja vaipui vielä alemmaksi vuoteessaan. "Ja virkasi?" kuiskasi hän mielihyvystä väräjävin äänin. "Ei kai sitä ole vaihdettu? On kai sinulla se vielä?"

"On, äiti", vastasin minä hien pusertuessa otsalleni, häpeäni kasvaessa niin että tuskin jaksoin sitä kestää.

"Kaksitoistatuhatta livreä vuodessa, eikö niin?"

"Aivan niin, äiti."

"Ja palveluskuntasi? Entä lakeijoja – kuinka monta nykyään?"

Vastaustani odottaessaan hän silmäsi ylpeällä katseella ensin molempiin tulen ääressä seisoviin äänettämiin olentoihin, sitten köyhyydestä kertovaan huoneeseen, ikäänkuin sen alastomuuden näkeminen lisäisi hänen iloaan minun rikkaudestani.

Hänellä ei ollut ollenkaan aavistusta hämmingistäni eikä surkeasta asemastani, ja hänen viimeiset sanansa olivat vähällä saada kurjuuteni maljan vuotamaan ylitse. Tähän saakka oli kaikki mennyt helposti, mutta nyt tuntui kuin olisin tukahtunut. Minä änkytin enkä tahtonut saada ääniä. Neiti katseli tuleen päätä kumarassa. Fanchette tuijotti minuun mustat silmänsä pyöreinä kuin suitsirenkaat ja suu puoleksi auki. "Niin, äiti", mumisin viimein, "sanoakseni sinulle totuuden, on minun nykyään ollut pakko tehdä..."

"Mitä, Gaston?" Äitini kohosi puoleksi istumaan vuoteessaan. Hänen äänensä oli muuttunut, ilmaisten pettymystä ja pelokasta odotusta, ja hänen sormensa puristivat kättäni tiukemmin.

En voinut vastustaa tuota tuskaista pyyntöä. Viskasin pois viimeisenkin häpeän riekaleen. "Jonkun verran supistuksia talouteeni", vastasin, katsoen surkean uhmaavana neidin pois päin kääntyneeseen olentoon. Hän oli kutsunut minua valehtelijaksi ja petturiksi – tässä samassa huoneessa! Minä olin nyt hänen

edessään itse tunnustautunut valehtelijaksi ja petturiksi. "Minulla on nyt vain kolme lakeijaa, äiti."

"Se on vielä sentään arvokasta", mutisi äitini ajatuksissaan, silmät loistavina. "Sinun pukusi, Gaston, on kuitenkin ... silmäni ovat tosin heikot, mutta minusta näyttää..."

"No, no, se on vain valepuku", ehätin minä vastaamaan.

"Se minun olisi pitänyt tietää", virkkoi hän vaipuen jälleen pitkälleen hymyillen ja tyytyväisenä huoaten. "Mutta kun ensin näin sinut, pelkäsin meikein että jotakin oli tapahtunut sinulle. Ja minä olen ollut niin huolissani viime aikoina", jatkoi hän, päästään irti käteni ja alkaen hypistellä peitettä, ikäänkuin tuo muisto olisi tehnyt hänet levottomaksi. "Täällä kävi joku aika sitten eräs mies – tämän Simon Fleix'n ystäviä – joka oli ollut etelässä päin Pau'ssa ja Nerac'issa, ja hän sanoi, ettei ollut ketään Marsac-nimistä hovissa."

"Hän tunsi arvattavasti vähemmän hovia kuin viinikapakkaa", vastasin niinä koettaen hymyillä.

"Juuri niin minäkin sanoin hänelle", virkkoi hän nopeasti ja innokkaasti. "Vakuutan sinulle, ettei hän saanut minua lainkaan uskomaan."

"Luonnollisesti", sanoin minä. "Niitä on aina olemassa sellaisia ihmisiä. Mutta nyt, jos sallit, ryhdyn toimittamaan niitä järjestelyjä, mitä neidin täällä-olo tekee tarpeelliseksi."

Pyysin häntä siis lepäämään toipuakseen – sillä niinkin lyhyt keskustelu tulomme aikaansaaman järkytyksen jälkeen oli kovasti uuvuttanut hänen voimiaan – ja vedin nuorukaisen,

joka juuri oli palannut toimittamasta hevosiamme talliin, hiukan syrjään, ja saatuani kysyessäni kuulla, että hän asui pienemmässä huoneessa saman porrastasanteen päässä, pyysin hänen luovuttamaan sen neidin ja hänen seuranaisensa käytettäväksi. Vaikka hänessä toisinaan ilmeni jonkunverran närkkäyttä, näytti hän olevan terävä ja näppärä poika, ja hän suostui mielellään myöhäisestä hetkestä huolimatta lähtemään kaupungille hankkiakseen vähän ruokavaroja ja hiukan muutakin, mikä oli kipeään tarpeeseen niin äidilleni kuin meillekin. Toimitin Fanchetten auttamaan häntä toisen huoneen kuntoonpanemisessa ja jäin siten joksikin aikaa neidin kanssa kahden. Hän oli ottanut toisen tuoleista ja istui tulen ääressä kyyristyneenä, vaippansa huppukaulus syvälle pään yli vedettynä, niin että silloinkaan, kun hän katsoi minuun, en nähnyt juuri muuta kuin hänen halveksivasta harmista säihkyvät silmänsä.

"Siis, herra", alkoi hän, puhuen matalalla äänellä ja kääntyen hieman minuun päin, "te harjotatte valehtelemista täälläkin?"

Minulla oli niin voimakas tunne kiellon taikka selittelyn hyödyttömyydestä, että kohautin vain hartioitani enkä vastannut mitään hänen ivaansa. Vielä kaksi päivää – vielä kaksi päivää kun menisi, niin olisimme Rosny'ssa, tehtäväni olisi suoritettu ja neiti ja minä eroaisimme ainiaaksi. Mitäpä olisi silloin väliä sillä, mitä hän minusta ajatteli? Mitä väliä sillä oli nytkään?

Ensi kerran yksissäolomme aikana näytti äänettömyyteni saattavan hänet hämille ja olevan hänelle epämieluisia. "Eikö

teillä ole mitään sanottavaa puolustukseksenne?" mutisi hän terävästi, rusentaen hiilenpalasen jalallaan ja kumartuen tähystämään tuhkaan. "Eikö teillä ole vielä jotakin valhetta varastossanne, herra de Marsac? De Marsac!" ja hän kertasi aatelisnimeni pilkallisesti naurahtaen, ikäänkuin ei hän ollenkaan uskoisi sen aitouteen.

Mutta minä en vastannut mitään – en kerrassaan mitään; ja me olimme molemmat äänettöminä, kunnes Fanchette tuli sanomaan huoneen olevan valmiina ja valaisi herrattarelleen tietä ulos. Käskin naisen tulla jonkun ajan perästä noutamaan neidille illallista, ja jäätyäni sitten yksin äitini kanssa, joka oli vaipunut uneen, hymy ohuilla, riutuneilla kasvoillaan, aloin ihmetellä, mikä hänet oli saattanut tällaiseen hirveään köyhyyteen.

Pelkäsin kiihottavani hänen mieltään ottamalla sen puheeksi. Mutta myöhemmin illalla, kun vuoteen uutimet oli vedetty eteen ja Simon Fleix ja minä olimme jääneet kahden, katsellen toisiamme hiiloksen yli kuin kaksi erirotuista koiraa – hiukan vieraina ja epäluuloisina – palasivat ajatukseni tuohon kysymykseen. Ja päättäen ensin ottaa vähän selkoa toveristani, jolle hänen kalpeat, terävä-ilmeiset kasvonsa ja rikkinäinen, musta pukunsa antoivat hiukan erikoisen ominaisleimansa, kysyin häneltä, oliko hän tullut Pariisista rouva de Bonnen mukana.

Hän nyökkäsi äänettömänä.

Kysyin häneltä, oliko hän tuntenut hänet kauan.

"Vuoden ajan", hän vastasi. "Minä asuin viidennessä, rouva

toisessa kerroksessa samassa talossa Pariisissa."

Kumarruin eteenpäin ja nykäisin hänen mustan kauhtanansa lievettä.

"Mikä tämä on?" sanoin hiukan halveksivasti. "Ethän sinä ole pappi."

"En", vastasi hän, hypistellen itsekin vaatetta ja tuijottaen minuun omituisella, hajamielisellä ilmeellä. "Olen Sorbonnen ylioppilas."

Vetäydyin hänestä erilleni mumisten kirouksen, ja katsoen häneen epäluuloisin silmin ihmettelin mielessäni, kuinka hän oli tullut tänne, ja varsinkin, kuinka hän oli joutunut seuraamaan äitiäni, joka lapsuudestaan saakka oli kasvanut protestanttisessa uskossa ja tunnustanut sitä salaisesti koko elämänsä ajan. En voinut ajatella, kuka olisi entisinä aikoina ollut hänen taloonsa vähemmän tervetullut kuin sorbonnelainen, ja aloin aavistaa, että tästä oli etsittävä syy hänen surkeaan tilaansa.

"Ettekö pidä Sorbonnesta?" sanoi hän, lukien ajatukseni, jotka kylläkin olivat selvästi nähtävissä.

"En enempää kuin pidän pirusta!" tokaisin minä.

Hän kurottautui eteenpäin, ojensi kiihkeästi laihan kätensä ja laski sen polvelleni. "Entä jos he kuitenkin ovat oikeassa?" mutisi hän käheällä äänellä. "Entä jos he ovat oikeassa, herra de Marsac?"

"Kutka oikeassa?" kysyin töykeästi, vetäytyen jälleen erilleni.

"Sorbonnelaiset", toisti hän, tuijottaen silmiini herkeämättä, kasvot kiihtymyksestä punottavina. "Ettekö näe", jatkoi hän,

pusertaen polveani innoissaan ja työntäen kasvonsa yhä lähemmäksi minua, "että yksi asia on kaiken ytimenä? Että kaiken ytimenä on – pelastusko vai kadotus! Ovatko he oikeassa? Oletteko te oikeassa? Te myönnätte yhden asian, kiellätte toisen, te valkokauhtanat; ja te teette sen kevyesti, mutta oletteko oikeassa? Oletteko oikeassa? Hyvä Jumala!" jatkoi hän, vetäytyen äkkiä takaisin ja huitaisten kädellään kärsimättömänä, "minä olen lukenut, lukenut, lukenut! Olen kuunnellut saarnoja, väittelyjä, kiistakokouksia, enkä tiedä mitään. En tiedä enempää kuin alottaessanikaan." Hän ponnahti ylös ja alkoi astella lattialla, ja minä tuijotin häneen sääliä tuntien. Eräs hyvin oppinut henkilö sanoi minulle kerran, että nämä sekavat ajat kasvattivat neljää lajia ihmisiä, jotka olivat suuresti surkuteltavia: kiihkouskoisia kumpaakin puoluetta, jotka uskonsa innossa kadottivat näkyvistään kaiken muun; ihmisiä, jotka Simon Fleix'n tavoin epätoivoisesti etsivät jotain, mitä voisivat uskoa, löytämättä sitä; ja lopuksi pilkkaajia, jotka pitivät kaikkea uskontoa ilveilynä.

Äkkiä hän pysähtyi kävelemästä – panin merkille, ettei hän kiihtymyksessäänkään unohtanut äitiäni, vaan astui aina kevyemmin lähestyessään vuodekomeroa – ja avasi jälleen suunsa.

"Oletteko te hugenotti?"

"Olen", vastasin minä.

"Niin hänkin on", virkkoi hän, viitaten vuodetta kohti. "Mutta eikö teillä ole mitään epäilyksiä?"

"Ei mitään", sanoin levollisesti.

"Ei hänelläkään", vastasi hän taaskin, seisahtuen eteeni.

"Millä tavoin tulitte vakaumukseen?"

"Minut kasvatettiin protestanttisuuteen", sanoin minä.

"Ettekö ole koskaan pannut sitä kysymyksenalaiseksi?"

"En koskaan."

"Ettekä ajatellut sitä paljon?"

"En ylen paljoa", vastasin minä.

"Totta totisesti!" huudahti hän matalalla äänellä. "Ja ettekö milloinkaan ajattele helvetin tulta – sitä matoa, joka ei kuole, ja sitä tulta, joka ei sammu? Ettekö milloinkaan ajattele sitä, herra de Marsac?"

"En, ystäväni, en milloinkaan!" vastasin minä tullen kärsimättömäksi, sillä niin myöhäisellä hetkellä ja tuossa hiljaisessa, kolkossa huoneessa tuntui tämä keskustelu mielestäni liian synkkäaineiselta. "Uskon, mitä olen opetettu uskomaan, ja koetan olla vahingoittamatta ketään, paitsi vihollista. Minä ajattelen vähän. Ja jos olisin sinun sijassasi, ajattelisin vähemmän. Minä *tekisin* jotain – tappelisin, huvittelisin, työskentelisin, mutta en ajattelisi. Jätä ajatteleminen kirjamiehille."

"Minä olen kirjamies", vastasi hän.

"Mutta kovin viheliäinen, mikäli voin nähdä", sanoin minä hiukan halveksivalla äänensävyllä. "Jätä se, hyvä mies. Työskentele! Tappele! Tee jotakin!"

"Tapellako?" sanoi hän, ikäänkuin ajatus olisi ollut hänelle

ihan uusi. "Tapellako? Mutta siinähan minut voitaisiin tappa; ja sitten helvetin tuli, näettehän!"

"Tulimmaista, mies!" huudahdin minä lopullisesti kyllästyneenä tuohon mielettömyyteen, joka, totta puhuakseni, lampun himmeästi palaessa ja sateen rapistessa katolla pani kylmänväreet karsimaan selkänahkaani. "Riittää jo tästä! Pidä epäilysi ja pelkosi omina tietoinasi! Ja vastaa minulle", jatkoin ankarasti, "kuinka rouva de Bonne on tullut näin köyhäksi? Kuinka hän on joutunut tällaiseen paikkaan?"

Hän istui tuolilleen ja kiihtymys kuoli nopeasti pois hänen kasvoiltaan. "Hän antoi pois kaikki rahansa", sanoi hän hitaasti ja vastenmielisesti. On ymmärrettävää, että tämä vastaus hämmästytti minua. "Antoi pois!" huudahdin minä. "Kenelle? ja milloin?"

Hän liikahti levottomasti tuolillaan ja vältti katsettani, ja hänen muuttunut käytöksensä täytti minut epäluuloilla, joita hänen luonteestaan juuri-ikään saamani käsitys ei kyennyt kokonaan torjumaan. Viimein hän sanoi: "Minulla ei ollut mitään tekemistä sen kanssa, jos sitä tarkotatte; ei mitään. Olen päinvastoin tehnyt kaiken voitavani auttaakseni häntä. Seurasin häntä tänne. Vannon, että asia on siten; herra de Marsac."

"Sinä et ole vielä sanonut minulle, kenelle hän ne antoi", sanoin minä ankarasti.

"Hän antoi ne eräälle papille", mumisi hän.

"Mille papille?"

"Minä en tiedä hänen nimeään. Hän on jakobiini."

"Ja minkä takia?" kysyin minä, tuijottaen epäuskoisena ylioppilaaseen. "Minkä takia hän antoi ne hänelle? Kuule! Varo itseäsi, äläkä koeta syöttää minulle mitään sorbonnelaisia valheitasi!"

Hän epäröi hetkisen, katsoen minuun arasti, ja näytti sitten päättävän sanoa minulle kaikki. "Tuo jakobiini sai selville – se oli silloin kun asuimme Pariisissa, ymmärrättehän, viime kesäkuussa – että hän oli hugenotti. Se oli siihen aikaan kun Foucard'it poltettiin, ja jakobiini pelotteli häntä sillä ja sai hänet maksamaan hänelle rahna, jotta hän säilyttäisi hänen salaisuutensa, alussa vähän ja sitten yhä enemmän.. Kun kuningas lähti Blois'han, seurasi hän hänen majesteettiaan, luullen olevansa turvassa täällä. Mutta pappi tuli myöskin ja sai rahaa yhä enemmän ja enemmän, kunnes jätti hänet tällaiseen tilaan."

"Tällaiseen tilaan!" sanoin minä. Ja minä purin hampaani yhteen.

Simon Fleix nyökkäsi.

Katselin ympärilleni tuossa kurjassa ullakkokamarissa, johon äitini oli sortunut, ja kuvittelin niitä kauhun ja jännityksen hetkiä, joita hän oli kokenut – joita hänen oli täytynyt kokea tuon konnan uhkauksen riippuessa hänen harmaan päänsä päällä! Ajattelin hänen syntyperäänsä ja nöyryytystänsä, heikkoa terveyttään ja kärsivällistä, uupumatonta rakkauttaan minua kohtaan; ja juhlallisesti, taivaan edessä vannoin sinä yönä rankaisevani tuota miestä. Vihani oli liian suuri voidakseen

pukeutua sanoihin, ja kyyneliin olin liian vanha. En kysellyt Simon Fleix'ltä enempää, paitsi milloin hän arveli papin tulevan uudestaan – mitä hän ei voinut sanoa – ja tokko hän tuntisi hänet – mihin hän vastasi myöntävästi. Vaan vaippaani kääriytyen laskeuduin makaamaan lieden luo ja haudoin surullisia mietteitä.

Siis samalla kuin minä olin ollut ahdingossa omalla tahollani, oli äitini nähnyt nälkää täällä. Hän oli pettänyt minua ja minä häntä. Lamppu lepatti heittäen epämääräisiä varjoja, tuulenhengen löyhytellessä omituista ikkunaverhoa edestakaisin. Katosta vuotava vesi tippui pisara pisaralta, ja tuon tuostakin ravisteli tuuli ränstynyttä rakennusta ikäänkuin tahtoisi repäistä sen kokonaan sijoiltaan ja lennättää pois.

VIII. Tyhjä huone

Haluten lähteä matkaan niin varhain kuin mahdollista, jotta ehtisimme Rosny'hin toisena iltana, herätin Simon Fleix'n ennen päivän valkenemista ja kuultuani häneltä, missä hevoset olivat, menin niitä ruokkimaan. Otin tehdäkseni sen itse, jotta samalla saisin tilaisuuden etsiä räätälin ja varustaa itselleni pukimet, jotka olisivat paremmin säätyni mukaiset kuin ne, mitkä minulla oli jällellä. Huomasin, että minulla oli vielä yhdeksänkymmentä kruunua Navarran kuninkaan antamista rahoista, ja kahdellatoista hankin mustasta verasta tehdyn, ruskeanpunaisilla pilkuilla ja juovilla koristetun nutun, tumman levätin, joka oli vuorattu samalla vaatimattomalla värillä, sekä uuden hatun ja sulan. Vaatturi olisi mielellään toimittanut minulle myöskin uuden huotran, nähdessään että entinen oli kärjestä kulunut. Mutta siitä minä kieltäydyin, sillä olin saanut päähäni, että kulkisin miekankärki paljaana, kunnes olisin kostanut sille konnalle, joka oli täyttänyt äitini vanhuudenpäivät kurjuudella; saatuani Navarran kuninkaan tehtävän suoritetuksi olin luvannut ruveta ajamaan tuon päätöksen toteuttamista tarmokkaasti ja mitään häikäilemättä.

Vaatteitten valinta ja jotkut muutokset, joita niihin oli tehtävä, viivyttivät minua jonkun aikaa, niin että oli myöhäisempi kuin olisin halunnut, kun palasin jälleen asuntoani kohti aikomuksessa saada seurueeni ratsaille niin joutuin kuin

mahdollista. Muistan, että aamu oli selkeä ja kylmä; katuojat olivat kuivat ja kadut verrattain puhtaat. Siellä täällä pilkotti varhainen auringonsäde esiinpistävien räystäitten välistä, luvaten erinomaista matkailmaa. Mutta kasvot, joita kävellessäni kohtasin, eivät heijastaneet ympäristön iloisuutta. Äkeitä katseita kohtasin kaikkialla, minne vain katsoin, ja kun lähetti lähetin perästä karautti ohitseni matkalla linnaan, seisoivat kaupunkilaiset ovillaan huolettomina ja toimettomina taikka kadunkulmauksiin keräytyneinä puhelivat hiljaa keskenään sen näköisinä kuin olisi ollut salahankkeita tekeillä. Leskikuningatar eli vielä, mutta Orleans oli noussut kapinaan, samoin Sens ja Mans, Chartres ja Melun. Rouenin sanottiin olevan kahden vaiheilla, Lyons oli aseissa, kun Pariisi taas oli pannut kuninkaansa pois viralta ja kirosi häntä joka päivä sadoilta alttareilta. Sanalla sanoen, se suuri kapina, joka seurasi Guisen kuolemaa ja kesti niin monta vuotta, oli jo käynnissä, niin että tänä uuden vuoden ensimmäisenä päivänä kuninkaan määräykset tuskin kantoivat kauemmaksi kuin hänen katseensa, kun hän levottomana kurkisti ulos yläpuolellani kohoavista linnan torneista.

Saavuttuani taloon kiipesin kiiruusti ylös pitkää porraskäytävää, harmitellen sen pimeyttä ja likaisuutta ja suunnitellen kiivetessäni, millä tavoin voisin mukavimmin ja pikimmin muuttaa äitini parempaan asuntoon. Viimeisen porrasjakson yläpäähän ehdittyäni näin, että neidin ovi käytävän vasemmalla puolen oli auki, ja päättäen siitä että hän oli jo

ylhäällä ja valmiina matkaan, astuin äitini huoneeseen reippain askelin ja kirpeän aamuilman virkistämin mielin.

Mutta kynnyksellä minä pysähdyin, jääden seisomaan äänettömänä ja tyrmistyneenä. Ensin luulin, että huone oli tyhjä. Seuraavalla katsahduksella huomasin ylioppilaan. Hän oli polvillaan vuoteen vieressä komerossa, jonka esirippu oli raastettu osaksi pois. Ikkunan edestä oli verho samoin repäistyy alas, ja siitä virtaava kylmä päivänvalo paljasti räikeästi huoneen ruman alastomuuden, saaden sydämeni hyytymään. Lieden luona virui kumollaan oleva tuoli, ja orrella sen yläpuolella kyyrötti harmaa kissa, jota en ollut tähän saakka huomannut, katsellen minua peitetyllä vihalla. Neitiä ei näkynyt enempää kuin Fanchetteakaan, ja Simon Fleix ei kuullut tuloani. Hän toimitti vuoteen ääressä jotain, mikä nähtävästi koski äitiäni.

"Mitä tämä on?" huudahdin minä hiljaa, lähestyen varpaillani vuodetta.

"Missä toiset ovat?"

Ylioppilas katsahti taaksensa ja näki minut. Hänen kasvonsa olivat kalpeat ja synkät. Hänen silmänsä hehkuivat, ja kuitenkin niissä oli kyyneliä, samoin kuin hänen poskillaankin. Hän ei puhunut, mutta huoneen kylmyys, alastomuus ja tyhjyys puhuivat hänen puolestaan, ja mieleni musteni.

Tartuin häntä hartioihin. "Etkö voi puhua!" sanoin suutahtaen. "Missä he ovat?"

Hän nousi pystyyn ja tuijotti minuun. "He ovat menneet!" sanoi hän älyttömästi.

"Menneet?" huudahdin minä. "Mahdotonta! Milloin? Minne?"

"Puoli tuntia sitten. En tiedä minne."

Ymmällä ja ihmeissäni tuijotin häneen kauhistuksen ja suuttumuksen vaiheella. "Etkö tiedä?" huusin. "He ovat menneet, ja sinä et tiedä?"

Hän kääntyi äkkiä ja tarttui minua käsivarteen. "En, minä en tiedä, minä en tiedä!" huusi hän kokonaan muuttuneella sävyllä, rajun kiihtymyksen vallassa. "Ja menköön paholainen heidän kanssaan! Mutta sen tiedän, kenen kanssa he menivät, nuo teidän ystävänne, herra de Marsac! Tuli muuan narri, hölmö, hieno keikari ja puhui heille hyvää ja kaunista ja näytti heille kultaisen merkin, ja silloin – hui! – he menivät tiehensä ja unohtivat teidät!"

"Mitä!" huudahdin minä, alkaen käsittää ja takertuen kiihkeästi hänen puheensa ainoaan johtolankaan. "Kultaisen merkinkö? Heidät on siis houkuteltu pois! Ei ole hetkeäkään hukattava. Minun täytyy seurata."

"Ei, sillä siinä ei ole kaikki!" vastasi hän, keskeyttäen minut synkästi, samalla kuin hän pusersi käsivarttani yhä tiukemmin ja hänen silmänsä säkenöivät. "Te ette ole kuullut kaikkea. Tuo mies, jonka kanssa he menivät, kutsui teitä petturiksi ja varkaaksi ja kerjäläiseksi, ja teki sen äitinne silmään edessä – ja tappoi hänet! Tappoi hänet yhtä varmasti kuin jos hän olisi pistänyt miekan häneen! Tahdotteko vieläkin jättää hänet ja lähteä heidän jälkeensä?"

Hän puhui selvästi. Ja kuitenkin, Jumala paratkoon, kului joku aika ennenkuin ymmärsin hänet – ennenkuin käsitin hänen sanainsa merkityksen tahi kykenin siirtämään ajatukseni poissaolevista edessäni vuoteella makaavaan äitiini. Kun se viimeinkin minulle onnistui ja minä käännyn häneen päin ja näin hänen liikkumattomat kasvonsa ja ohuen tukkansa rentoina karkealla tyynyllä, niin valtasi tuo näky minut kokonaan. En muistanutkaan enää toisia – sillä luulin häntä kuolleeksi; ja tuskaisesti parahtaen lankesin polvilleni hänen viereensä ja peitin kasvoni. Mitä tuo itsepäinen tyttö oikeastaan minulle merkitsi? Mitä merkitsivät kuninkaatkaan ja kuninkaan asiat minulle hänen rinnallaan – ainoan ihmisolennon, joka yhä minua rakasti, ainoan olennon, joka oli minun vertani ja heimoani, ainoan alati-kärsivällisen, alati-uskollisen sydämen rinnalla, joka monet vuodet oli sykkinyt yksinomaan minulle? Hetken verran, muutamien tuokioitten ajan olin hänen arvoisensa, sillä minä unohdin kaikki muut.

Simon Fleix herätti minut vihdoin turtumuksestani, selittäen minulle, ettei hän ollut kuollut, vaan ainoastaan syvässä tiedottomuuden tilassa, jonka hänen saamansa ankara mielenjärkytys oli aiheuttanut. Hän oli lähettänyt jonkun naapurin hakemaan lääkäriä, ja tämä astui huoneeseen juuri kun minä nousin ylös ja asettuen minun paikalleni palautti äitini pian tajuihinsa. Mutta hänen äärimmäinen heikkoutensa varotti minua toivomasta enempää kuin väliaikaista toipumista. Enkä ollut kauan istunut hänen luonaan, ennenkuin huomasin,

että tämä viimeinen isku, joka tuli niin monien kauhujen ja aineellisten puutteitten lisäksi, oli sattunut hänen elämänsä ytimeen ja että hän oli nyt kuolemaisillaan.

Hän makasi jonkun aikaa käsi minun kädessäni ja silmät ummessa, mutta puolenpäivän tienoissa, kun ylioppilas oli saanut annetuksi hänelle hiukan lihalientä, hän virkistyi, ja tuntien minut makasi enemmän kuin tunnin ajan tuijottaen minuun sanomattoman tyytyväisenä ja onnellisena. Sen ajan kuluttua, kun luulin ettei hän enää kyennyt puhumaan, hän viittasi minua kumartumaan hänen puoleensa ja kuiskasi jotakin, mistä ensin en saanut selvää. Mutta sitten käsitin hänen sanoneen: "Onko hän mennyt – se tyttö, jonka toit?"

Hyvin levottomana vastasin myöntävästi, pyytäen ettei hän huolehtisi siitä asiasta. Minun ei kuitenkaan olisi tarvinnut peljätä, sillä kun hän jälleen avasi suunsa, puhui hän levollisesti ja ikäänkuin sellainen, joka näkee jotakin edessään selvästi.

"Kun löydät hänet, Gaston", kuiskasi hän, "niin älä ole hänelle vihainen. Se ei ollut hänen syynsä. Hän – tuo mies petti hänet. Katso!"

Seurasin suuntaa, mihin hän osotti pikemmin katseellaan kuin kädellään, ja näin päänalaisen vieressä kultaketjun. "Jättikö hän tämän?" kuiskasin minä, omituisen liikutuksen pusertaessa rintaani. "Hän pani sen tähän", kuiskasi äitini. "Ja hän olisi estänyt miestä sanomasta mitä hän sanoi" – väristys puistatti äitini ruumista hänen muistellessaan miehen sanoja, vaikka hänen silmänsä katsoivat minuun yhä uskoen ja luottaen – "hän

olisi estänyt, mutta hän ei voinut, Gaston. Ja sitten mies joudutti häntä lähtemään."

"Näyttikö hän hänelle jonkin merkin, äiti?" En saattanut mitenkään pidättää tätä kysymystä, sillä niin paljon näytti siitä riippuvan.

"Näytti, kultapalan", kuiskasi äiti hymyillen heikosti. "Nyt minä tahdon nukkua." Ja pitäen yhä kädestäni hän sulki silmänsä.

Ylioppilas palasi pian tuoden joitakin tarvetavaroita, joita olin lähettänyt hänet hakemaan, ja me istuimme äitini luona iltaan saakka ja myöhään yöhönkin. Huojennukseksi olin kuullut lääkäriltä, että hän oli ollut sairaana jo jonkun aikaa ja että joka tapauksessa loppu olisi tullut pian. Hänellä ei ollut tuskia eikä hän tuntenut pelkoa, vaan näytti siltä kuin hän olisi kiittänyt Jumalaa ja ollut tyytyväinen, kohdatessaan minun katseeni aina kun hän avasi silmänsä tai heräsi horrostilastaan. Mitä itseeni tulee, niin muistan, että tuohon huoneeseen sisältyi joksikin aikaa koko minun maailmani. Sen hiljaisuuteen hukkui kaikki kuohunta, mikä täytti Ranskan kaupungit, ja sen ainoa mielenkiinto – heikon hengityksen edestakaisin huokuminen – himmensi kokonaisen elämäniä pyyteet ja toiveet.

Ennenkuin päivä valkeni, hiipi Simon Fleix ulos hoitamaan hevosia. Palattuaan tuli hän luokseni ja kuiskasi korvaani, että hänellä oli minulle jotain sanottavaa. Ja kun äitini makasi sillä hetkellä levollisessa unessa, irroitin käteni, nousin hiljaa ja menin hänen kanssaan lieden luo.

Sen sijaan että olisi puhunut, asetti hän nyrkkinsä eteeni

ja aukaisi yhtäkkiä kouransa. "Tunnetteko tätä?" kysyi hän, katsahtaen minuun terävästi.

Otin hänen kädessään olevan esineen, ja katseltuani sitä nyökkäsin. Se oli ruusukkeeksi solmittu tummanpunainen samettikaistale, joka oli muodostanut, kuten ensi silmäyksellä huomasin, osan neiti de la Viren naamion pidikkeestä. "Mistä sinä sen löysit?" sopersin minä, otaksuen että hän oli poiminut sen porraskäytävästä. "Katsokaa sitä!" vastasi hän kärsimättömästi. "Te ette ole katsonut."

Käänsin sen toisinpäin, ja silloin näin jotakin, mikä ensin oli jäänyt minulta huomaamatta – nimittäin että kaistaleen leveämmässä päässä oli omituisia kuvioita, jotka oli hyvin kömpelösti ja säännöttömästi ommeltu valkoisella silkkilangalla. Pistot muodostivat kirjaimia ja kirjaimet sanoja. Hätkähtäen luin: "Apua!" ja kulmassa näin pienemmillä pistoilla nimikirjaimet "C.d.l.V."

Katsoin kiihkeästi ylioppilaaseen, "Mistä löysit tämän?" kysyin.

"Löysin sen kadulta", vastasi hän levollisesti, "noin kolmensadan askeleen päässä täältä."

Mietin hetkisen.. "Katuojastako vai seinän vierestäkö?" kysyin sitten.

"Seinän vierestä."

"Jonkin ikkunan altako?"

"Aivan niin", vastasi hän. "Voitte olla levollinen; minä en ole hölmö."

Panin merkille paikan, herra de Marsac, enkä unohda sitä."

Tämä löytö herätti tunteita, jotka pyrkivät syrjäyttämään mielestäni äitini tilan aiheuttaman surun ja levottomuudenkin – mitkä tunteet vielä hetki sitten olivat näyttäneet tekevän mitättömiksi kaikki muut huolet. Sillä näin nyt olevani pulassa, jossa minun täytyi kärsiä teinpä miten hyvänsä. Toiselta puolen oli minun mahdollon jättää äitini; olisin ollut sydämetön julmuri, jos sen olisin tehnyt. Toiselta puolen taas en voinut ilman viiltävää tuskaa jäädä liikkumattomaksi ja toimettomaksi, kun neiti de la Vire, jota olin vannonut suojelevani ja joka nyt kärsi minun huolettomuuteni ja huonon onneni takia, kutsui minua apuun. Sillä muuta tuo samettiruusuke ei voinut merkitä, ja kenellekään muulle se ei voinut olla tarkotettu kuin minulle, koska ei ollut montakaan muuta, joka olisi todennäköisesti voinut sen tuntea, ja koska hän piti luonnollisena, että minä koettaisin päästä hänen jälilleen.

Enkä voinut antaa tuolle merkille mitään pientä merkitystä. Muistaen neidin ylpeän ja pelottoman luonteenlaadun, sekä missä valossa hän aina oli minua katsonut, oli minulla syy aavistaa pahinta. Olin varma, ettei mikään luuloteltu vaara eikä muu kuin kaikkein viimeinen hätä olisi saanut häntä ottamaan näin alentavaa askelta. Ja tämä johtopäätös ynnä lisäksi pelko siitä, että hän oli joutunut Fresnoyn käsiin, jota luulin siksi henkilöksi, joka oli ryövännyt minulta kultarahan puolikkaan, täyttivät minut hirveällä epä tietoisuudella siltä, millä suunnalla velvollisuuteni tällä hetkellä oli. Kunniantuntoni veti minua

kahdelle taholle, vaatien minua sekä lähtemään että jäämään, ja kun käteni meni miekankahvaan ja jalkani pakottivat minua lähtemään, etsivät silmäni äitiäni ja korvani kuuntelivat hänen vienoa hengitystään.

Neuvottomana ja hämmentyneenä katsoin ylioppilaaseen, ja hän katsoi minuun. "Sinähän näit miehen, joka vei hänet", mutisin minä. Siihen saakka, ollen yksinomaan huolissani äitini kohtalosta, olin tehnyt vain joitakin kysymyksiä ja sivuuttanut asian ikäänkuin se liikuttaisi minua vähän ja kuuluisi minulle vielä vähemmän. "Minkä näköinen hän oli? Oliko hän iso, turpea mies, pää siteessä, tai ehkä haava kasvoissaan?"

"Sekö herra, joka meni neidin kanssa?" kysyi hän.

"Niin, niin, vaikkapa herra, jos niin haluat!"

"Ei ollenkaan", vastasi ylioppilas. "Hän oli pitkä, nuori, hieno mies, komeasti puettu, ja hänellä oli tumma tukka ja komeat kasvot. Kuulin hänen sanovan neidille, että hän tuli erään neidin ystävän lähettämänä, joka oli liian korkea-arvoinen mainittavaksi julkisesti, varsinkaan Blois'ssa. Hän lisäsi tuovansa häneltä tunnusmerkin; ja kun neiti mainitsi teistä – hän oli juuri tullut rouvan huoneeseen seuranaisansa kanssa, kun tuo mies ilmestyi..."

"Hän oli tietysti pitänyt silmällä, milloin minä menin ulos."

"Aivan niin. No niin, kun neiti mainitsi teistä, vannoni mies, että te olitte seikkailija ja rutiköyhä petkuttaja ja vaikka mikä, ja kehotti neitiä sanomaan, pitikö hän todennäköisenä että hänen ystävänsä olisi uskonut sellaisen tehtävän sellaiselle miehelle."

"Ja silloinko neiti lähti hänen kanssaan?"

Ylioppilas nyökkäsi.

"Mielelläänkö? Vapaasta tahdostaanko?"

"Kyllä", vastasi hän. "Siltä minusta näytti. Hän koetti estää miestä puhumasta teidän äitinne kuullen, mutta siinä oli kaikki."

Hetken mielijohteen ajamana otin askeleen ovea kohti; muistin kuitenkin asemani ja käännysin takaisin voihkaisten. Melkein poissa suunniltani ja tuntien tarvetta purkaa jollain tavoin tunteitani, tartuin poikaa hartioihin ja pudistelin häntä edestakaisin.

"Sano minulle, mies, mitä minun on tehtävä!" mutisin hampaitteni välistä. "Puhu! Ajattele! Keksi jotakin!"

Mutta hän pudisti päätänsä.

Päästin hänet irti mumisten kirouksen ja istuin tuolille vuoteen viereen, laskien pääni käsieni väliin. Juuri sillä hetkellä saapui kumminkin huojennus – saapui odottamattomalta taholta. Ovi avautui ja lääkäri astui sisään. Hän oli taitava ammatissaan, ja vaikka häntä paljon käytettiin hovipiireissä, oli hän siitä huolimatta hugenotti – ja juuri tämä seikka oli rohkaissut Simon Fleix'tä pyytämään hänen apuaan "Vertavuotavan sydämen" isännän kautta, mikä majatalo oli Blois'n hugenottien salainen yhtymäpaikka. Toimitettuaan tutkimuksensa aikoi hän poistua, sillä hän oli vakava ja hiljainen mies ja hänellä oli paljon työtä, mutta minä pysäytin hänet ovella.

"Kuinka hänen laitansa on, herra tohtori?" sanoin matalalla äänellä, pidellen kädelläni hänen päällysviitastaan.

"Hän on voimistunut ja voi elää pari kolme päivää", vastasi hän levollisesti. "Ehkä neljäkin, ja niin monta kuin Jumala tahtoo."

Painaen kaksi kruunua hänen käteensä pyysin häntä käymään joka päivä, minkä hän lupasikin tehdä. Sitten hän poistui. Äitini uinui yhä rauhallisesti, ja minä käännysin Simon Fleix'n puoleen; epäilyni olivat hälvenneet ja päätökseni oli tehty.

"Kuule", sanoin minä, "ja vastaa minulle lyhyeen. Me emme voi poistua yhtäikaa, se on selvä. Kuitenkin täytyy minun mennä heti paikalla sille paikalle, mistä sinä löysit tuon samettinauhan. Kuvaa se paikka minulle tarkasti, niin että voin löytää sen, äläkä tee erehdyksiä."

Hän nyökkäsi ja vastasi hetkisen mietittyään:

"Tiedättehän St. Denis'n kadun? No, menkää sitä alaspäin, jättäen 'Vertavuotavan sydämen' vasemmalle puolelleen. Kääntykää toisesta kulmauksesta samalla puolella sivuutettuanne majatalon. Kolmas talo kulmasta lukien, jälleen vasemmalla, on Pyhän ristin sairaalaan johtavan porttiaukon yläpuolella. Portin yläpuolella on kaksi ikkunaa alemmassa kerroksessa, ja niitten yläpuolella vielä kaksi. Nauha oli ensimmäisen ikkunan alla, jonka kohdalle saavutte. Oletteko ymmärtänyt?"

"Täydellisesti", sanoin minä. "On hyvä joskus olla kirjamieskin, Simon."

Hän katsoi minuun miettiväisenä, mutta ei virkkanut mitään, ja minä puuhasin miekankahvani lujittamisessa ja viittani sovittamisessa kasvojeni alaosan eteen. Saatuaani

nämä tyydyttävästi järjestetyiksi otin esiin rahani ja laskin kolmenkymmenenviiden kruunun suuruisen summan, jonka annoin hänelle, terottaen hänen mieleensä että hänen oli välttämättä pysyttävä äitini luona, jollen sattuisi palaamaan. Sillä vaikka aioin lähteä ainoastaan tiedusteluretkelle, ottamaan, jos mahdollista, selkoa siitä, oliko neiti vielä Blois'ssa, niin tulevaisuus oli kuitenkin epävarma, ja vaikka viholliseni olivat minulle tuntemattomia, tunsivat he minut.

Terotettuani hänelle tätä velvollisuutta otin äänettömät jäähyväiset äidiltäni ja jättäen huoneen poistuin hitaasti alas portaita, äitini riutuneitten, kalpeitten kasvojen kuvan seurattessa mukana ja antaessa, kuten minusta tuntui, pyhityksen aikomukselleni.

Kellot löivät yhtätoista, kun astuin ulos ovesta ja seisoin hetkisen kujalla katsellen kummallekin suunnalle, näkyisikö mitään vakoilun merkkejä. Mitään ei kuitenkaan ollut nähtävissä. Kuja oli autio. Ja ollen varma siitä, että olisi turhaa yrittää eksyttää vastustajiani, jotka arvattavasti tunsivat Blois'n paremmin kuin minä, en sitä koettanutkaan, vaan ohjasin tieteni tahtoen kulkuni "Vertavuotavaa sydäntä" kohti St. Denis'n kadulle. Kaduilla oli sama synkän odotuksen leima, jonka olin huomannut edellisenä päivänä. Samat ryhmät seisoskelivat kadunkulmissa, samat epäluuloiset katseet kohtasivat minua niinkuin kaikkia muitakin muukalaisia, jotka näyttäytyivät ulkona; yhtä välinpitämättömän toimeettomilta näyttivät kaupunkilaiset, yhtä levottoman kiireellisiltä tulevat

ja lähtevät sanansaattajat. Näin, että täälläkin, ihan palatsin muurien juurella, lain ja järjestyksen siteet olivat jännitetyt miltei katkeamaisilleen, ja ajattelin, että jos milloinkaan oli Ranskassa ollut aikaa, jolloin oikeus merkitsi vähän ja vahva käsi paljon, niin sellainen aika oli nyt. Sellainen asiain tila olikin edullinen käsissä olevalle tuumalleni, ja välittämättä epäluuloisista katseista astelin päättäväisenä tietäni.

Löysin helposti sen porttikäytävän, josta Simon oli puhunut, ynnä ikkunan, jonka alta hän oli löytänyt samettisolmukkeen, Koska melkein vastapäätä avautui kapea kujanne, käytin sitä hyväkseni tarkastellakseni taloa mielin määrin, ja huomasin heti, että alempi ikkuna oli suojattu vain lujilla luukuilla, jotka nyt olivat auki, mutta ylemmän kerroksen ikkuna oli varustettu vahvalla rautaristikolla. Luonnollisesti keskitin huomioni jälkimäiseen. Talo oli vanha kivirakennus ja päältä katsoen jotensakin kunnioitettavan näköinen, enkä voinut huomata siinä mitään, mikä olisi herättänyt epäluuloani, jos nauha olisi löytynyt muualta. Sen seinässä oli erään uskonnollisen veljeskunnan vaakuna, ja portti oli arvattavasti aikoinaan ollut sen sairaalan pääsisäänkäytävänä, joka vieläkin oli sen takana, mutta nyt oli portin päällinen talo nähtävästi joittenkin säätyläisihmisten asuntona. Olivatko molemmat kerrokset samoilla vai eri asukkailla, sitä en voinut ratkaista.

Katseltuani sitä jonkun aikaa näkemättä kenenkään menevän sisään tai tulevan ulos ja keksimättä mitään, mikä jollain tavoin olisi opastanut minua, päätin uskaltautua talon sisäpuolelle,

kun katu oli rauhallinen eikä talossa näkynyt mitään merkkejä, jotka olisivat osottaneet sen olevan vahvasti vartioidun. Sisäänkäytävä oli porttiholvin alla oikealla puolella olevasta ovesta. Näkemästäni tein sen johtopäätöksen, että portinvartia oli poissa, arvatenkin juoruilemassa kaupungilla valtiollisista asioista.

Johtopäätökseni näyttäytyikin oikeaksi, sillä kun olin onnellisesti päässyt kadun poikki ja pujahdin sisään puoliavoimesta ovesta, löysin ainoastaan hänen sauvansa ja hiilipannunsa häntä edustamassa. Yksi silmäys riitti vakuuttamaan minulle tämän, ja heti käännyn empimättä nousemaan ylös portaita, sillä oivalsin, että jos tahdoin saada jotakin aikaan yksinäni, niin oli minun turvattava enemmän rohkeuteen ja yllätykseen kuin varovaisuuteen ja harkintaan.

Portaisiin tuli vain niukasti valoa pihan puolella olevista tähystysaukoista, mutta ne olivat siistit ja hyvässä kunnossa. Koko talossa vallitsi hiljaisuus, jota rikkoi vain minun askelten ääni, ja kaikki näytti niin siistiltä ja säännölliseltä, että kuta ylemmäs nousin, sitä alemmas painui menestyksentoivoni. Päättävästi jatkoin kuitenkin kulkuani, kunnes saavuin toiseen kerrokseen ja seisoin sulettun oven edessä. Nyt oli hetki, jolloin kaikki tulisi ratkaistuksi. Kuuntelin joitakin silmänräpäyksiä, mutta kun ei mitään kuulunut, kohotin varovaisesti salpaa. Vastoin odotustani ovi avautui, ja minä astuin sisään. Korkeaselustainen penkki oli sisäpuolella, estäen minua näkemästä vapaasti huoneeseen, joka näytti olevan avara

ja runsaasti ja komeasti sisustettu, vaikka hiukan matala ja verrattain hämärästi valaistu, sillä sen kaksi ikkunaa olivat leveyttään matalampia. Lämmin takkatulen hohde valaisi kattoa, ja juuri kun suljin hiljaa oven, murtui jokin palanut halko liedellä niin että säkenet ratisivat, mikä ääni toi kodikasta eloa loisteliaaseen hiljaisuuteen. Heti sen jälkeen kysyi matala soinnukas ääni: "Alfons, sinäkö se olet?"

Astuin selustapenkin ympäri, ja näin edessäni kauniin naisen kyynärpänsä nojassa sohvalla. Kuullessaan oven avautuvan hän oli kohonnut ryntäilleen. Kun hän nyt näki vieraan ihmisen edessään, hypähti hän heikosti huudahtaen pystyyn ja tuijotti minuun hämmästyttä ja suuttumusta kuvastavin kasvoin. Hän oli keskikokoinen, piirteet säännölliset, vaikka hiukan lapsimaiset, kasvot erittäin kauniit. Tuuhea, kullankeltainen tukka riippui epäjärjestyksessä hänen kaulansa ympärillä, sopien hyvin hänen silmiensä syvään sineen, missä minusta näytti piilevän enemmän henkeä ja tulta kuin hänen yleiset kasvopiirteensä panivat otaksumaan.

Hetken äänettömyyden jälkeen, minkä kestäessä hän mittaili minua kiireestä kantapäähän hyvin ylpeästi – ja minä katselin häntä uteliaana ja ihmetellen – hän lausui: "Hyvä herra, voisinko saada tietää, mikä aiheuttaa tämän – vierailun?"

Olin sillä hetkellä niin hämmästyksissäni naisen ilmestymisestä ja hänen tavattomasta kauneudestaan, samoin kuin siitäkin, etten nähnyt täällä merkkiäkään etsimistäni henkilöistä, että en saanut kootuksi ajatuksiani vastaukseen, vaan

seisoin ymmällä tuijottaen häneen. Huoneeseen astuessani olin odottanut näkeväni vallan toista!

"No, herra?" sanoi hän jälleen puhuen terävästi ja kopauttaen jalallaan lattiaan.

"Tämän vierailunko?" sopersin minä.

"Kutsukaa sitä vaikka tunkeilevaisuudeksi, jos niin haluatte!" huusi hän kopeasti. "Mutta selittäkää syynne taikka menkää matkaanne."

"Pyydän lupaa saada tehdä molemmat", vastasin minä, tahdonponnistuksella kooten ajatukseni. "Nousin ylös näitä portaita ja avasin ovenne erehdyksessä – yksinkertaisesti sanoen – toivoen tapaavani täällä erään ystäväni. Huomaan erehtyneeni, eikä minulla ole muuta tehtävää kuin poistua, pyytäen samalla nöyryimmästi anteeksi." Ja puhuessani kumarsin syvään ja valmistauduin lähtemään.

"Odottakaa vähän!" sanoi hän nopeasti ja muuttuneella äänellä. "Te olette ehkä herra de Bruhlin – mieheni – ystävä. Siinä tapauksessa, jos haluatte jättää hänelle jonkun sanoman, toimitan sen mielelläni hänelle."

Hän näytti niin viehättävältä, että huolimatta tunteitteni sekasorrosta en voinut muuta kuin katsella häntä ihailen. "Valitettavasti en voi esittää sitäkään puolustuksekseni", vastasin minä. "Ikävä kyllä ei minulla ole kunniaa tuntea häntä."

Hän katseli minua hiukan hämmästyneenä. "Mutta kuitenkin", vastasi hän, hymyillen kainosti ja leikkien pukuaan kiinnostavalla kultasoljella, "teillä on täytynyt olla jokin syy,

jokin aihe, jonka nojalla luulitte löytävänne ystävänne."

"Kyllä, rouva", vastasin minä, "mutta minä erehdyin."

Näin hänen punastuvan äkkiä. Hymyillen ja räpyttäen ujosti silmiään hän sanoi: "Onko ehkä mahdollista, että – tarkoitan, että oletteko ehkä tullut tänne jostakin syystä, joka on yhteydessä – esimerkiksi jonkun samettinauhan kanssa?"

Minä hätkähdin ja astuin tahtomattani askeleen häntä kohti. "Samettinauhan!" huudahdin liikutettuna. "Hyvä Jumala! Sittenhän en olekaan erehtynyt! Olen tullut oikeaan taloon, ja te – te tiedätte tästä jotakin! Arvoisa rouva, sanokaa minulle mitä tuo samettinauha merkitsee, minä rukoilen teitä!"

Kiihtymykseni näytti tekevän hänet levottomaksi; hän peräytyi pari askelta, katsoen minuun ylväästi, mutta samalla ikäänkuin hiukan häpeillen. "Uskokaa minua, se ei merkitse mitään", sanoi hän kiireesti. "Pyydän teitä ymmärtämään sen. Se oli tyhmää pilaa."

"Pilaa?" sanoin minä. "Se on pudotettu tästä ikkunasta."

"Se oli pilaa", toisti hän itsepintaisesti. Mutta saatoin nähdä, että hän kaikesta ylpeydestään huolimatta oli levoton. Hänen kasvonsa olivat hämmentyneet ja kyyneliä oli hänen silmissään. Ja tämä saattoi minut näissä olosuhteissa vain kahta itsepäisemmäksi.

"Minulla on tuo nauha mukanani", sanoin minä. "Teidän täytyy kertoa minulle siitä enemmän."

Hän katsoi minuun osottaen ankarampaa suuttumusta kuin hän tähän saakka oli ilmaissut. "Luulen, ettette te tiedä, kenelle

puhutte", sanoi hän hengittäen kiivaasti. "Poistukaa täältä, ja heti! Olen sanonut teille, että se oli pilaa. Jos te olette kunnianmies, niin te uskotte minua ja lähdette pois." Ja hän osotti ovea.

Mutta minä pysyin paikallani, sillä olin järkähtämättä päättänyt tunkea salaisuuden perille. "Olen kunnianmies, arvoisa rouva", sanoin minä, "mutta kuitenkin täytyy minun saada tietää enemmän. Ennenkuin saan kuulla enemmän, en voi lähteä."

"Oh, tämä on sietämätöntä!" huusi hän katsellen ympärilleen ikäänkuin etsien pakotietä; mutta minä olin hänen ja ainoan oven välissä. "Tämä on sietämätöntä! Tuo samettinauha ei ollut lainkaan tarkotettu teille. Ja, mikä merkitsee enemmän, jos de Bruhl tulee ja löytää teidät täältä, niin tulette sitä katkerasti katumaan."

Näin että hän oli ainakin yhtä levoton itsensä takia kuin minun puolestani, ja asianhaaroihin katsoen ajattelin olevani oikeutettu käyttämään hyväkseni hänen pelkoaan. Asetin tarkotuksella hattuni vieressäni olevalle pöydälle ja lausuin, katsoen häneen kiinteästi: "Minä menen, arvoisa rouva, kun saan kuulla kaikki mitä te tiedätte tästä nauhasta, joka on kädessäni, mutta en ennen. Jollette te suostu sitä ilmaisemaan, täytyy minun odottaa herra de Bruhlia ja kysyä häneltä."

"Hävytön!" huudahti hän, katsoen minuun kuin olisi hän raivossaan ja pelossaan ollut valmis tappamaan minut; hän oli nähtävästi intohimoinen nainen. Mutta minä seisoin liikahtamatta, ja hetken perästä hän puhui. "Mitä tahdotte

tietää?" sanoi hän, katsoen minuun synkästi.

"Millä tavalla tämä nauha tuli kadulle teidän ikkunanne alle? Sen tahdon tietää ensinnä."

"Minä pudotin sen", vastasi hän äreästi.

"Minkätähden?" kysyin minä.

"Koska..." Ja sitten hän pysähtyi ja katsoi minuun, ja sitten taas katsoi alas, posket tulipunaisina. "Koska, jos teidän täytyy saada se tietää... Minä olen ollut naimisissa vain kaksi kuukautta, ja minä ajattelin että mieheni löytäisi sen ja toisi minulla. Se oli hupsu päänäpistö."

"Mutta mistä saitte sen?" kysyin minä ja tuijotin häneen yhä kummastuneempana ja neuvottomampana. Sillä minusta näytti että mitä useampia kysymyksiä tein, sitä kauemmaksi eksyin tarkotuksestani.

"Minä löysin sen Arcyn kujalta", vastasi hän, polkien ärtyneenä jalkaansa. "Sain tyhmän ajatuksen tehdä niinkuin tein. Ja nyt, vieläkö teillä on useampia kysymyksiä?"

"Ainoastaan yksi", vastasin minä, nähden nyt kaikki selvästi. "Tahdotteko suosiollisesti selittää minulle tarkasti, miltä kohdalta löysitte sen?"

"Johan minä sanoin. Arcyn kujalta, kymmenen askeleen päässä Valois-kadulta. No, joko nyt menette?"

"Yksi sana, arvoisa rouva. Oliko..."

Mutta hän huusi: "Menkää, menkää!" niin kiivaasti, että yritettyäni vielä kerran kiittää häntä, katsoin paremmaksi noudattaa hänen käskyään. Olin saanut kuulla kaikki mitä

hän tiesi; olin ratkaissut arvotuksen. Mutta ratkaistuani sen en ollut sen likempänä päämäärääni, olin yhtä kaukana neidistä. Äänettömänä kumartaen suljin oven ja aloin laskeutua alas portaita, mieli täynnä huolekkaita epäilyjä ja laskelmia. Samettinauha oli ainoa johtolanka mitä minulla oli, mutta oliko oikein antaa sille mitään merkitystä? Tiesin nyt, että olipa se alkujaan ollut missä tahansa, se oli siirretty kerran toiseen paikkaan. Ja jos kerran, niin miksi ei kahdesti? Miksi ei kolmasti?

IX. Talo Arcyn kujan varrella

En ollut laskeutunut puoltakaankymmentä askelta, kun kuulin jonkun tulevan porraskäytävään kadulta ja alkavan nousta ylös. Heti johtui mieleeni, että tämä mahtoi olla herra de Bruhl, ja huomasin, etten ollut lähtenyt nuoren rouvan asunnosta sekuntiakaan liian aikaisin. Minulla oli siksi vaikea tehtävä käsissä, etten millään muotoa tahtonut joutua vielä lisäksi riitaan tuntemattoman henkilön kanssa, ja siksi joudutinkin askeleitani, toivoen kohtaavani hänet niin lähellä portaitten alapäättä, että hän jäisi epätietoiseksi, olinko käynyt talon ylemmässä vai alemmassa kerroksessa. Mutta porraskäytävä oli pimeä, ja hän, jolle ne olivat tutut, saattoi liikkua nopeammin kuin minä, Hän harppasi kaksi askelta kerrallaan ja ilmestyen äkkiä käänteeseen yllätti minut ennenkuin minä olin selviytynyt ylimmästä porrasjaksosta.

Nähdessään minut hän pysähtyi äkkiä ja tuijotti minuun; hän ajatteli luultavasti ensiksi, että hänen pitäisi tuntea minut. Kun hän ei tuntenut, astui hän askelen taaksepäin. "Oletteko ollut – onko teillä jotain asiaa minulle?" sanoi hän.

"Ei", sanoin minä, "ei ole."

Hän rypisti kulmiaan. "Minä olen de Bruhl", hän sanoi.

"Niinkö?" mutisin minä, osaamatta muutaakaan sanoa.

"Oletteko ollut...?"

"Teidän asuntonne portaissako? Kyllä, erehdyksessä",

vastasin umpimähkään.

Hän murahti hiukan tämän kuullessaan ja astui sivulle, epäluuloisena ja tyytymättömänä, mutta tietämättä oikein mitä tehdä. Minä kohtasin, tyvenesti hänen äkeän katseensa ja menin hänen ohitse, mutta alas laskeutuessani huomasin kuitenkin, että hän oli kääntynyt ja katsoi jälkeeni. Hän oli iso, komea mies, tummaverinen ja hiukan punakkakasvoinen, puettu täydellisimpään myrtinviheriään, mustajuovaiseen hovipukuun. Käsivarrella oli hänellä samanvärinen levätti. Kadulle saavuttuani katsahdin taakseni nähdäkseni, seurasiko hän minua, mutta sen enempää en häntä ajatellut. Kuitenkin kohtasimme me vielä toisemme, ja monta kertaa. Niin, jos silloin olisin tietänyt, mitä sittemmin tulin tietämään, olisin palannut takaisin ja... Mutta siitä myöhemmin.

Valois-katu, jolle muuan varovasti puodistaan kurkisteleva kauppias ohjasi minut, oli kaupungin pääkatuja, kapea, likainen ja ylhäältä esiinpistävien katonräystäitten ja ammattikilpien pimittävä, mutta täynnä hälinää ja liikettä. Sen toinen pää avautui tuomiokirkon esipihalle; toinen, hiljaisempi pää näkyi johtavan kaupungin läntiselle portille. Tuntien että oli tärkeätä välttää herättämästä huomiota etsimäni talon lähistöllä, kuljin tuomiokirkon edustalla olevalle aukealle paikalle ja kysyen parilta mieheltä, jotka seisoivat siinä puhelemassa, sain tietää että Arcyn kuja oli kolmas kuja Valois kadun oikealla puolella jonkun matkan päässä siitä. Tämän tiedon saatuani läksin heidän luotaan ja kuljin katua pitkin pää kumarassa ja levätti vedettynä

kasvojeni alaosan eteen ikäänkuin kolean itätuulen suojaksi, kunnes saavuin kujan suulle. Silmiäni nostamatta käännyn rohkeasti kujalle.

Kuljettuani kymmenen askelta kulmasta eteenpäin pysähdyin ja aloin ympärilleni katsellen tutustua ympäristöön niin joutuin kuin taisin. Kuja, joka näytti hyvin vähäliikkeiseltä, oli kahdeksan tai yhdeksän jalkaa leveä, kiveämätön ja täynnä uomia. Toisella puolella sitä kohosi korkea, umpinainen puutarhamuuri ja toisella vielä korkeampi talon seinä; kummassakaan ei ollut ainoatakaan ikkunaa, mikä seikka täytti minut hämmästyksellä, sillä se teki tyhjäksi kaikki laskelmani. Turhaan mittasin katseellani kulkemiani kymmentä askelta; turhaan katselin ylös ja oikealle ja vasemmalle. Olin kerrassaan ymmällä. Ei ainoatakaan ikkunaa avautunut kujalle sillä kohdalla, ei edes koko kujan varrella. Sillä sen molemmin puolin oli, niin pitkälle kuin saatoin nähdä, umpinaisia, ikäänkuin puutarhain muureja.

Oivaltaen masentunein mielin mitä tämä merkitsi, näin yhdessä tuokiossa, että kaikki Simon Fleix'n löydölle perustamani toiveet olivat turhia. Neiti oli epäilemättä pudottanut samettinauhan, mutta ei mistään ikkunasta. Se oli vieläkin johtolanka, mutta niin ohut ja epämääräinen, että se itse asiassa oli mitätön, todistaen ainoastaan, että neiti oli ahdingossa ja tarvitsi apua, mahdollisesti myöskin, että hän oli kulkenut tämän kujan kautta matkalla yhdestä säilytyspaikasta toiseen.

Kokonaan tyrmistyneenä ja lannistuneena nojasin jonkun

aikaa seinään, moittien sitä kovaa onnea, joka näytti seuraavan minua tässä niinkuin monessa edellisessäkin seikkailussa. Eikä jäänyt kuulumatta matala omantunnon äänikään, joka väitti, että tällaiset epäonnistumiset johtuivat taitamattomuudesta pikemmin kuin kovasta onnesta. Päättelin, että jollen olisi antanut ryövätä itseltäni tunnusmerkkiä, olisi neiti luottanut minuun; jollen olisi tuonut häntä sellaiseen kurjaan asuntoon kuin äidilläni oli, ei hän olisi antanut tuntemattoman henkilön houkutella itseään mukaansa; ja lopuksi, jos olisin itse pysynyt hänen luonaan ja lähettänyt Simonin hoitamaan hevosia sijastani, niin ei kukaan vieras olisi päässyt hänen puheilleenkaan.

Mutta ei ole milloinkaan ollut tapanani ottaa häviötä vastaan tarjouksella, ja vaikka tunsinkin nämä itesoimaukset hyvin ansaituiksi, sain itseni kuitenkin pian vakuutetuksi siitä, että se omituinen ja erikoinen sallimus, joka johti samettinauhan käsiini, kehotuksena rohkaisemaan mieleni. Jollei rouva de Bruhl olisi ottanut sitä, olisi se jäänyt virumaan tuolle syrjäpolulle, jota en minä eikä Simon Fleix'kään olisi luultavasti tullut kulkemaan. Ja jollei rouva olisi vuorostaan sitä pudottanut, olisimme saaneet turhaan etsiä pienintäkin johtolankaa neiti de la Viren kohtalon tai aseman selville saamiseksi.

Uudelleen reipastuneena tästä ajatuksesta päätin kävellä kujan päähän, ja teinkin sen heti, katsellen valppaasti ympärilleni käydessäni, mutta kohtaamatta ketään. Puitten paljaat yläoksat pistivät siellä täällä esiin muurien yli, joissa aina jonkun matkan päässä oli matala, vahva ovi. Näitä ovia tutkin huolellisesti,

keksimättä kuitenkaan mitään. Kaikki olivat lujasti kiinni, ja useimmat näyttivät siltä kuin niitä olisi harvoin avattu. Saavuttuani vihdoin ilman tuloksin kaupungin ulkomuurin sisäreunaan, käännyin ja palasin äreänä takaisin samoja jälkiä, hidastaen askeleitani sitä mukaa kuin lähenin Valois-katua. Tällä kertaa, ollen hiukan etäämpänä kadusta, huomasin jotakin.

Kujalle päin oleva seinä kulmatalossa, jonka julkisivu oli Valois-kadun puolella, oli, kuten olen sanonut, umpinainen ja ikkunaton. Mutta tältä paikalta saatoin nähdä talon takasivun yläosan – nimittäin sen osan, mikä näkyi seinään yhtyvän puutarhamuurin yli – ja siinä oli joitakin ikkunoita. Kaksi ikkunaa kokonaan ja kolmannesta osa olivat katseeni ylettyvillä, ja yhtäkkiä huomasin eräässä niistä jotakin, mikä sai sydämeni sykähtämään toivosta ja odotuksesta. Kysymyksessäoleva ikkuna oli tukevasti raudotettu, ja se mitä näin, oli solmittu erääseen ristikon tankoon. Se oli pieni nauharuusukske, jostakin valkoisesta vaatteesta, arvattavasti liinakankaasta solmittu ja pisti varsin vähän silmään. Mutta sen silmukat olivat, mikäli niin kaukaa saatoin erottaa, juuri samannäköiset kuin taskussani olevassa samettiruusukskeessa.

Johtopäätös oli ilmeinen, samalla kuin se herätti minussa vilkasta ihailua neidin älyä ja neuvokkuutta kohtaan. Hän oli sulettuna tuohon huoneeseen; oli melkein eittämätöntä, että hän oli tuon ristikon takana. Jos sieltä pudotettaisiin vaatekaistale, niin se suotuisalla tuulella liitäisi kujalle – ei kymmenen, vaan kahdenkymmenen askeleen päähän kadulla. Minun olisi pitänyt

ennakolta otaksua mahdolliseksi tuon vertainen epätarkkuus naisen etäisyys-arvioinnissa.

On helppo kuvitella, kuinka innokkaasti nyt tarkastelin taloa ja kuinka tarkasti etsin siitä heikkoa kohtaa. Mutta mitä kauemmin katselin, sitä lohduttomampiin tuloksiin tulin tutkimuksissani. Näin edessäni synkän kivilinnan, neliskulmaisen, vanhaan italialaiseen tapaan rakennetun, jonka katonreunus oli hammastettu ja seinissä kunkin kerroksen yläpuolella kapeat juoksulistat, jotka samalla vähensivät sileitten seinapintain yksitoikkoisuutta ja lisäsivät yläosan synkkää raskautta. Ikkunoita oli vähän ja ne olivat pieniä, ja talo näytti kostealta ja homehtuneelta, jäkälätupsuja kasvoi tiilien lomissa ja juoksulistat olivat sammaloituneet. Kujalta puutarhaan johtava matala ovi kiinnitti luonnollisesti huomiotani; mutta se näkyi olevan tavattoman vahva ja teljetty sekä ylhäältä että alhaalta.

Tultuani vakuutetuksi siitä, ettei siltä puolen ollut yrittämistä, ja ollen haluton viipymään lähistöllä kauempaa, jotta en herättäisi huomiota, palasin kadulle ja kävelin kahdesti talon etusivun ohitse, koettaen nähdä siitä niin paljon kuin suinkin pysyttelemällä ulkonaisesti mahdollisimman välinpitämättömän näköisenä. Julkisivu oli hiukan taempana kadunreunasta, ja sen rinnalla oli toisella puolella tallirakennuksia. Ainoastaan yhdestä piipusta nousi savua, ja siitäkin vähän. Kolme porrasaskelta johti mahtavalle kaksoisovelle, joka oli puoleksi auki, näyttäen vilauksen tilavasta eteishallista ja valtaportaista.

Kaksi palvelijan näköistä miestä seisoskeli portailla syöden pähkinöitä ja kujeillen keskenään, ja oven yllä oli kolme värillistä vaakunakilpeä. Toisen kerran ohikulkiessani näin tyydytyksellä, että keskimäinen vaakuna oli Turenne – mikä saattoi minut täydelleen vakuutetuksi, ettei samettisolmuke ollut valehdellut; niin että ilman muuta sillä kertaa käännyin kotiinpäin sommitellen suunnitelmia kävellessäni.

Tapasin kaikki sellaisena kuin se oli ollut lähtiessäni. Äitini makasi yhä puoleksi tiedottomassa tilassa, joten minulta säästyi poissaoloni anteeksipyyttämisen ja aikomusteni selittämisen vaivat. Ilmotin suunnitelmani Simon Fleix'lle, joka sanoi helposti voitavan saada luotettava henkilö hoitamaan äitiäni. Mutta ensi aluksi hän ei tahtonut suostua pitemmälle asiaan. Hän kuunteli suunnitelmaani suu auki ja kiiluvien silmin, kunnes aloin selittää hänen osaansa siinä. Silloin hän alkoi kovasti vapista.

"Te tahdotte minua tappelemaan", huusi hän soimaten ja väristen koko ruumiiltaan kuin halvaantunut. "Te sanoitte siten toissa iltana. Te tahdotte että minut tapettaisiin. Sitä te tahdotte."

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.